

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 46 · 5. februar
Sesjonen 2019–2020

Møte onsdag den 5. februar 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 46):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Helge André Njåstad vil fremsette et representantforslag.

Helge André Njåstad (FrP) [10:00:16]: På vegner av representantane Jon Engen-Helgheim, Kari Kjønås Kjos, Åshild Bruun-Gundersen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Tor André Johnsen, Bård Hoksrud, Bengt Rune Strifeldt og meg sjølv har eg gleda av å setja fram eit representantforslag om å avvikla fylkeskommunen for å kutta byråkrati og bringa tenestene nærmare innbyggjarane.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold vil fremsette et representantforslag.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:00:53]: På vegne av representantene Trygve Slagsvold Vedum, Geir Pollestad, Sandra Borch og meg selv vil jeg sette fram et forslag om virkemidler for å ta i bruk Norges viktigste klimabidrag – skogen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:10]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Trine Skei Grande, Jan Tore Sanner og utenriksminister Ine Eriksen Søreide vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hadia Tajik.

Hadia Tajik (A) [10:01:46]: La meg fyrst få gratulera Sanner med eit nytt og viktig verv. Etter tolv år i finanskomiteen og fleire statsrådspostar har han jo alle føresetnader for å gje oss gode svar på det som me måtte spørja om.

Rett før årsskiftet kom det ein ny rapport frå CICERO. Den handla om nordmenn sine haldningar, normer og åtfærd knytte til klimaomstilling. No er det ikkje sikkert at finansministeren har rokke å lesa den rapporten, og det skal eg ikkje halda imot han. Men i

denne rapporten står det noko om kva ulike grupper i samfunnet meiner om klimaendringar, om klimapolitikk og om eige ansvar.

I rapporten er det særleg éin viktig variabel for om ein bekymrar seg for klimaendringane og er villig til å endra si eiga åtfærd, og det er inntekt. Det viser seg at dei som er i dei høgaste inntektsgruppene, særleg dei som har ei personleg årsinntekt på over 800 000 kr, er mindre bekymra, mindre villige til å endra eiga åtfærd og mindre villige til å støtta politiske initiativ for å forhindre klimaendringane. Det er samtidig ei av dei gruppene som står for mest utslepp. Dei har råd til å forbruka meir, og dei gjer det gjerne.

No er det jo sånn at klimapolitikken høyrer heime hos klimaministeren, men dette handlar om fordeling, og det er finansministeren sitt bord. Spørsmålet mitt er: Kva har finansministeren tenkt å gjera for at det er dei med dei høgaste inntektene som må bidra mest for at me skal lykkast med klimaomstillingane?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:03:29]: La meg først takke for et både godt og viktig spørsmål, for det er ingen tvil om at klimautfordringen er den største utfordringen vi står overfor. Derfor har regjeringen ambisiøse mål både for hva vi skal gjøre i Norge, og hva vi skal gjøre sammen med EU. Jeg er enig med representanten i at vi alle må bidra. Det betyr at hver og en må ta et personlig ansvar. Det handler mye om holdning.

Vi bruker avgiftspolitikken aktivt. I Norge er 80 pst. av utslippene priset, mens det i verden totalt sett er motsatt: 80 pst. av utslippene er ikke priset. Det betyr at det skal lønne seg å opptre miljøvennlig, og det skal koste å forurense. Det gjelder også på det personlige planet ved at det koster mer å bruke en bil som forurenser, og billigere å velge miljøvennlig.

Det er også viktig med de tiltakene vi gjennomfører nasjonalt. La meg da bare vise til at vi i løpet av de siste seks-syv årene har hatt en storstilt utbygging av kollektivtransport. I 2019 var det hundre millioner flere kollektivreiser enn det var i 2013. Det viser at innbyggerne tar ansvar og går over til kollektivtransport. Det bidrar totalt sett også til at utslippene går ned.

Så er jeg enig i at diskusjonen om fordeling også er en viktig diskusjon. Jeg er helt klart av den oppfatning at de som har mest, må bidra mest også i klimapolitikken.

Hadia Tajik (A) [10:05:22]: Eg er glad for at me er einige om at dei som har mest, må bidra mest. Det er likevel litt uklart etter dette svaret korleis statsråden har tenkt å leggja opp til det, for me må kutta utslepp, og me må gjera det på ein rettferdig måte, og akkurat no ser me at klimaomstillinga kan ha både ei sosial og ei geografisk slagside. Me har sett dei siste åra at dersom vanlege familiar opplever at dei får ei urimeleg økono-

misk belastning knytt til klimaomstillinga, får me bompengoppør, og me får ferjeoppør. I andre land har ein sett Gule vestar og oppør mot auka drivstoffprisar og -avgifter. Sjølv om klimapolitikken er under ein annan statsråd, er fordelingspolitikken under finansministeren, effekten av skatte- og avgiftspolitikken er under finansministeren. Eg må spørja igjen: Korleis vil finansministeren sikra at klimaomstillinga har eit fordelingsperspektiv, altså at dei som har mest, betaler mest?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:06:22]: Når det gjelder avgifter og bompenger, har denne regjeringen gjennom bompengeforliket bidratt til at man kan redusere bompengene i forhold til det som ville være alternativet. Der har representanten også en mulighet til å påvirke sine kolleger, f.eks. i Oslo, til at man bidrar til å holde igjen på bompengene og benytter seg av de verktøyene som regjeringen har lagt til rette for.

Når det gjelder fordelingspolitikken, er det ulike sider ved den. Det viktigste vi kan bidra med for å opprettholde et samfunn med små forskjeller, er å sikre at folk kommer i arbeid. Nå er arbeidsledigheten på det laveste nivået på de siste ti årene – arbeidsledigheten er på 2,2 pst., og 50 000 flere har kommet i jobb det siste året. Det er det viktigste vi kan gjøre for å bidra til små forskjeller.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Hadia Tajik.

Hadia Tajik (A) [10:07:29]: Dei ti prosent rikaste i landet står for nesten tre gonger så høge utslipp som dei ti prosent fattigaste. Det er noko to forskarar frå Universitetet i Oslo slo fast i 2016. Det er frå ein artikkel publisert i «Ecological Economics», og det er òg bekrefta av den siste reisevaneundersøkinga til Transportøkonomisk institutt. Den undersøkinga viser at når det gjeld valet av transportmiddel, forureinar dei rikaste mest.

Det er fullt forståeleg at mange opplever det som grovt urettferdig at dei rikaste i samfunnet berre kan fortsetja å leva livet sitt som før – upåverka av at karbonavgift og drivstoffprisar aukar kvart einaste år. Som me veit, rammar auka avgifter dei som har låg inntekt, hardast. Statsråden svarte jo med utgangspunkt i det å koma i arbeid, men her er det altså folk som er i arbeid, som har låge inntekter. Spørsmålet er korleis regjeringa vil forhindra at det er berre dei med låge inntekter som må setja grenser for seg sjølv.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:08:36]: Vi må alle ta ansvar for å bidra til lavere utslipp. Det betyr at vi må gjennomføre tiltak nasjonalt. Det gjør vi, ikke minst ved en storstilt satsing på kollektivtransport, som har

bidratt til hundre millioner flere kollektivreiser hvert år. Vi må gjøre det gjennom avgiftspolitikken ved å gjøre det dyrere å forurense og billigere å opptre miljøvennlig.

Det er interessant at dette spørsmålet kommer fra Arbeiderpartiet, som skal samarbeide med partier som ønsker enda høyere bompenger og enda høyere avgifter – noe som vil ha nettopp den negative konsekvensen representanten tar opp.

Jeg er opptatt av at de som har mest, skal bidra mest. Jeg er opptatt av at vi skal bevare et samfunn med små forskjeller, og det viktigste vi kan gjøre for å sikre det, er faktisk å holde arbeidsledigheten nede og sørge for at flere kommer i jobb. Og det går i riktig retning.

Presidenten: Hadia Tajik – til oppfølgingsspørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:09:43]: I det alternative statsbudsjettet vårt foreslo Arbeiderpartiet at dei som kjøper dei dyraste elbilane, altså bilar som kostar over 600 000 kr, skal måtta betala moms av det overskytande beløpet. Slik me ser det, er det ingen grunn til berre å fortsetja å kasta pengar etter pengesterke folk. Det vil auka forskjellane i samfunnet vårt. Me vart stemde ned. Dette forslaget ville utgjort nesten ein halv milliard kroner på statsbudsjettet. Det meiner me at ein heller burde brukt på å byggja ladestasjonar i distrikta og ved burettslag, slik at det kunne verta eit meir realistisk alternativ for fleire å kjøpa elbil.

Me ser at i California i USA har ein gjort endringar i elbilregimet ved å knyta subsidiane til inntekta til kjøparane, slik at subsidiane gjeld for dei med dei lågaste inntektene. Så langt har Høgre sagt nei til denne typen sosiale initiativ i Noreg, som altså ville gjort klimaomstillinga meir sosial. Kvifor seier dei nei til dette?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:10:46]: Jeg mener vi må være åpne for å diskutere flere forslag. Det er flere grunner til det:

Den ene er, som representanten er inne på, at virkemidlene må sikre at alle bidrar. Det er viktig at det ikke blir en skjev fordeling, slik at det er de som har minst, som har de tyngste bøkene. Alle må bidra for å få klimautslippene ned.

Den andre er at vi også må sikre et bærekraftig bilavgiftssystem. Vi har brukt kraftfulle virkemidler for å få en overgang fra fossilbiler til elbiler. Det har fungert. Vi ser at vi har en sterk vekst over år i bruk av elbil. Det bidrar til at utslippene innen transportsektoren for persontransport har gått ned. Men vi har også sagt at vi må sikre et bærekraftig bilavgiftssystem, og det betyr at vi må diskutere ulike virkemidler i årene fremover mot 2025.

Presidenten: Hadia Tajik – til oppfølgingsspørsmål.

Hadia Tajik (A) [10:11:55]: Problemet med forslaga til statsråden er at verkemidla hans i stor grad aukar forskjellane mellom folk. Det er fint at han er open for å diskutera fleire verkemiddel, men eg trur me faktisk treng å få verkemidla på bordet. Litt av problemet i dag er at det er dei med låge inntekter som sit igjen med den største delen av rekninga når det er snakk om auka klimaavgifter – anten det gjeld flypassasjeravgift, rush-tidsavgift eller auka ferjeprisar når elferjer skal finansierast. Det gjev nokre utfordringar at dei som har minst å rutta med, og som heller ikkje har andre val – fordi dei må ta den ferja eller køyra forbi den bommen for å henta og bringa i barnehagen – er dei som må bera den største børa når klimatiltaka skal finansierast.

Med dette som bakgrunn må eg òg spørja kvifor regjeringa fortset å føra ein skattepolitikk som gjev hundre gonger meir i skatteuttak til dei som tener mest, samanlikna med dei som har dei lågaste lønningane. Det ville òg betydd noko i klimaomstillinga.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:12:58]: Når det gjelder skattepolitikken, har den som formål at det skal lønne seg å jobbe. Derfor har vi redusert skatten på arbeid. Skattepolitikken skal bidra til at det skal lønne seg å investere i norske arbeidsplasser. Jeg mener det er urettferdig når Arbeiderpartiet vil øke skatten på norskeide arbeidsplasser og opprettholde at utlendinger som eier arbeidsplasser i Norge, skal slippe unna formuesskatten. Vi har redusert selskapsskatten over år. Det bidrar til at det blir mer lønnsomt å investere i nye jobber.

Det viktigste verktøyet for å sikre små forskjeller er at folk har en jobb å gå til. Det er å sikre lav arbeidsledighet, og arbeidsledigheten er nå den laveste på ti år. Vi ser at flere kommer i jobb. Siden utgangen av 2015 har 140 000 flere kommet i jobb. Vi øker sysselsettingsandelen. Det bidrar til at flere kan være med på å bære vår felles velferd, og det bidrar også til å opprettholde et samfunn med små forskjeller.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:14:20]: Her står jeg med et åtte sider langt svarbrev fra Siv Jensen der hun redegjør for alle avgiftsøkningene hun gjennomførte som finansminister. Oppsummert står det at hun samlet har økt særavgiftene og avgiftene i Norge med 6,3 mill. kr fra hun overtok som finansminister, til nå. Det er ingen finansminister noensinne som har hatt høyere avgiftsnivå enn det finansminister Siv Jensen har hatt.

Senterpartiet er grunnleggende uenig i den politikken. Den rammer hardest dem som har lavest inntekter, den rammer hardest dem som er bekymret for strøm-

regningen – når dagens regjering har økt strømvavgiften med 36 pst. Den vil ramme mye hardere en person som tjener 300 000 kr, enn en som tjener 2 mill. kr. Vil finansminister Jan Tore Sanner følge i finansminister Siv Jensens spor og øke avgiftene ytterligere, eller vil Siv Jensen være den som troner øverst med det høyeste avgiftsnivået i Norge noensinne?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:15:16]: Her hopper representanten Vedum galant over at Senterpartiet foreslår et betydelig høyere skatte- og avgiftsnivå. Det er jo ikke slik med høyere skatter at ingen må betale dem. Det er også en regning som blir sendt til innbyggerne, det er en regning som blir sendt til bedrifter over hele landet.

Ser vi på regjeringens skatte- og avgiftspolitik, har halvparten av personskattelettelsene kommet til personer som tjener mindre enn 600 000 kr. En vanlig familie med fulltidsinntekter betaler om lag 9 000 kr mindre i skatt enn de gjorde i 2013 – 9000 kr mindre i skatt enn da Trygve Slagsvold Vedums parti satt i regjering. Ser vi på enslige minstepensjonister, har de fått økt pensjonen sin med 12 000 kr, eller 1 000 kr per måned.

Så fikk jeg et spørsmål fra representanten Hadia Tajik som gikk på at folk skulle betale mer, bidra mer, for å redusere klimagassutslippene. Det betyr jo at hvis representanten Vedum skal samarbeide med Arbeiderpartiet, blir det ikke lavere avgifter, men høyere skatter.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:16:25]: Avgiftsnivået i Norge da Senterpartiet samarbeidet med Arbeiderpartiet sist, var 6,3 mrd. kr lavere, ifølge Siv Jensen og den regjeringen Jan Tore Sanner er en del av. Det var lavere avgiftsnivå da enn det er nå. Senterpartiet var det eneste partiet som i sitt alternative budsjett før jul satte avgiftene ned. Vi satte avgiftene ned med 3,8 mrd. kr nettopp fordi vi så hvordan det var fordelingsmessig. Av en eller annen merkelig grunn vil regjeringen heller ikke ha en egen avgiftsmelding og se hvordan det slår ut fordelingsmessig. Det er helt opplagt sånn at hvis man øker avgiftene, rammer det mye hardere dem som har lavere og middels inntekt, enn dem som har høy inntekt.

Jeg vil utfordre direkte på strømvavgiftene. Strømvavgiftene har økt med 36 pst. mens Jan Tore Sanner har sittet i regjering. Mener Sanner at de bør økes videre, eller bør de settes ned? Senterpartiets klare oppfatning er at de bør settes ned, for det er en stor inngripen i folks hverdag når strømprisene går opp – og ikke minst når avgiftene til staten går opp når det ikke er nødvendig.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:17:25]: Representanten Vedum vet utmerket godt at avgiftsspørsmål er noe vi tar stilling til i budsjettet. Det ville vært helt uansvarlig om jeg som fersk finansminister hadde begynt å ta stilling til enkeltavgifter i god tid før budsjettet skal legges frem. Vi har satt ned prisen på el i et av de siste budsjettene, men det som betyr noe for folk, er jo strømprisen. Det er strømprisen som betyr noe, og ser vi på utviklingen i strømprisen, viser den nå en nedgang. Representanten Vedum kan ikke hoppe over at han fremmer sine alternative budsjetter med et betydelig høyere skatte- og avgiftsnivå enn det de borgerlige partiene har fått vedtatt i Stortinget. Skatter må også betales av noen. Det er ikke bare avgiftene som betyr noe for folks hverdag, det gjør også skattene man betaler på bl.a. inntekt. Vi har redusert skattene for en vanlig familie med ca. 9 000 kr – 9 000 kr mindre i år enn det de betalte i 2013.

Presidenten: Kristoffer Robin Haug – til oppfølgingsspørsmål.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:18:45]: Felles for røde og blå partier er at de hittil ikke har klart å ta grepene som trengs for å redde klimaet og våre barns framtid, og at de ikke har tillit til at folk faktisk ønsker en ambisiøs politikk som prioriterer vår felles framtid.

Vi i Miljøpartiet De Grønne vil skape et samfunn som både fordeler godene rettferdig og tar vare på livsgrunnlaget vårt. Dette er fullt mulig, men det krever nye tiltak.

Hva tenker statsråden om å innføre en form for klimabelønning til folket, også kalt karbonavgift til fordeling, som kan ivareta både miljø og fordeling samtidig, der avgiftene på bensin, diesel, flyreiser o.l. økes vesentlig, samtidig som pengene deles ut igjen til folk på en geografisk og sosialt rettferdig måte, for å stimulere til klimavennlige valg i hverdagen?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:19:38]: Det er interessant å observere at jeg nå har fått tre spørsmål som går i vidt forskjellig retning. Mens Hadia Tajik ønsker en omfordeling av dagens avgiftsnivå, ønsker Senterpartiet et lavere avgiftsnivå, og Miljøpartiet De Grønne er jo en motor for å øke avgiftene for folk flest.

Vi priser allerede 80 pst. av utslippene i Norge. Vi var det landet som tok i bruk CO₂-avgifter, og vi har også økt CO₂-avgiftene. Jeg synes ikke det er noen god idé å legge en ytterligere avgift på toppen av det hele, som først skal dras inn, og så fordeles ut.

Vi bruker avgiftspolitikken aktivt. Det gjør vi fordi det skal lønne seg å opptre miljøvennlig, det skal koste å forurense. Jeg er glad for at det ser ut til å være ganske bred enighet, kanskje med unntak av Senterpartiet, om

at vi skal ha både ambisiøse klimamål og aktive virkemidler som kan få klimagassutslippene ned.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:21:01]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren, og det gjelder den operasjonen regjeringen iverksatte uten Fremskrittspartiets samtykke, om å hente en familie fra Syria til Norge, hvorav moren var medlem av IS.

Dette er jo en operasjon som har skapt mye debatt, og Fremskrittspartiet mener det er helt naturlig at det stilles mange spørsmål i etterkant av en sånn type operasjon. Vi snakker ikke om en hvilken som helst operasjon. Utenriksministeren har selv sagt at dette var en operasjon som pågikk i et høyrisikoområde, og at den har vært svært krevende å gjennomføre. Det kan man enkelt forstå. Hele denne beslutningen er basert på én enkelt opplysning, som regjeringen har omtalt som en antatt alvorlig syk femåring.

Når regjeringen gjennomfører operasjoner som er så kontroversielle, og som fører til at et parti forlater regjeringen, er det naturlig at også offentligheten får vite om regjeringen fattet den beslutningen på rett eller galt grunnlag. Det har noe å gjøre med at folk skal gjøre seg opp en vurdering av om de har tillit til hva regjeringen beslutter.

Mitt spørsmål er om utenriksministeren vil kategorisere denne operasjonen som en farlig operasjon, og hvilke kriterier regjeringen legger til grunn for å iverksette en operasjon som kan sette norsk personell i fare.

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:22:53]: Dette er en sak som var et vanskelig dilemma for regjeringa. Det er en sak der ingen av partiene hadde et ønske om å bidra til at mor kom tilbake, men mor var også siktet for deltakelse i to terrororganisasjoner og ble pågrepet da hun kom på norsk jord. Det følger nå det vanlige strafferettssporet.

Da vi vurderte alle disse sidene, var det mange dilemmaer som reiste seg. Det ene var selvsagt det å bruke norsk personell til å gjennomføre denne type aksjoner. Vi hadde jo på det tidspunktet erfaring fra å hente hjem de fem foreldreløse barna, og det var en erfaring som gjorde at vi så at det var mye risiko. Det var også en av årsakene til at vi nå ikke kunne sende vårt eget personell inn i leiren, men var avhengige av samarbeid med dem som styrte leiren.

Samtidig kom, som representanten er godt kjent med, den tyrkiske intervensjonen i Syria, som også gjorde forholdene på bakken ytterligere uoversiktlige, og det var også noe av årsaken til at dette tok lengre tid enn forutsatt, rett og slett fordi mange av dem som var våre partnere, da var opptatt på annet hold og ikke kunne bi-

stå på samme måte som de hadde gjort da vi hentet hjem de fem foreldreløse.

Sikkerheten til vårt personell, enten det er personell i UD eller personell i samarbeidende tjenester, vil alltid stå i høysetet, og det er vurderinger som gjøres både av dem på bakken og selvfølgelig også av de overordnede her hjemme. Det vil alltid være styrende for våre vurderinger.

Vi har ikke tatt risiko som vi mente var uforsvarlig, da ville vi ikke gjennomført det, men vi har selvsagt gjort vurderinger underveis av når det var mulig å kunne gjennomføre dette, og under hvilke forutsetninger. Det legger vi alltid til grunn, på samme måte som andre land, også ved denne typen vanskelige konsulære saker.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:24:54]: Takk for svaret.

Fremskrittspartiet har jo forsøkt å stille spørsmål fordi vi mener det er betimelig å få vite om denne beslutningen ble tatt på rett eller feil grunnlag – om det viser seg at opplysningene man baserte seg på, var rette eller gale. Men vi registrerer at regjeringen ikke ønsker å opplyse om noen ting, verken bekrefte eller avkrefte på overordnet nivå noe som helst om helseopplysninger, selv om det er helt vanlig i andre og langt mindre alvorlige saker.

Da må vi bare jobbe videre ut fra at regjeringen tok en så alvorlig beslutning basert på en antagelse. Jeg vil spørre utenriksministeren om hun har forståelse for at det skaper spekulasjoner, og at det kommer spørsmål og debatt, dersom regjeringen tar en så alvorlig beslutning basert på en antagelse.

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:25:50]: Som representanten er godt kjent med, og som jeg også har redegjort for i Stortingets organer og i svar på spørsmål både fra representanten og fra andre, står vi veldig ofte i de situasjonene når vi håndterer vanskelige konsulære saker – og for så vidt også mange andre saker – at vi aldri har det fullstendige bildet med informasjon, eller at vi føler at vi alltid har tilstrekkelig informasjon. Det som er utfordringen, er at vi likevel må ta en beslutning. Vi som sitter og styrer, må gjøre vurderingene basert på at vi aldri har det helt perfekte grunnlaget, og vurdere hvilken risiko vi er villige til å ta med tanke på hvordan situasjonen faktisk er. Det har vært vanskelige diskusjoner og avveininger, men til syvende og sist falt vi ned på, uten Fremskrittspartiets støtte, at risikoen ved sykdomsbildet hos barnet veide tyngre enn ønsket om ikke å bistå med å få mor tilbake.

Vi følger selvsagt de vanlige reglene som gjelder om taushetsplikt. Vi har ingen opplysninger i dag om barnets helsetilstand, det skal vi heller ikke ha, og det har vi heller ikke i tilsvarende saker.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jon Engen-Helgheim.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:27:02]: I det første svaret, og for så vidt også i det andre, bekrefter utenriksministeren at det var ingens ønske å hente moren, altså IS-medlemmet, tilbake til Norge, og det er også kjent fra før at det har vært et felles ønske hos alle å hjelpe barnet. Så Fremskrittspartiet er også glad for at barna kan få hjelp.

Men det er alvorlig å hente en antatt terrorist tilbake til Norge. Derfor er det viktig å få disse svarene. En annen ting jeg lurer på da, er: Ble det gitt konkrete tilbud til familien der barnet kunne få nødvendig helsehjelp i området eller i Norge uten at mor kom til Norge? Er det sånn at det er moren som har satt premissene og presset fram den løsningen som hun ønsket?

Utenriksminister Ine Eriksen Søreide [10:27:59]: Jeg registrerer at representanten Engen-Helgheim sier veldig tydelig at han er glad for at barna har fått hjelp. Jeg tror vi kan være enige om at de vurderingstemaene som var veldig vanskelige, til syvende og sist handler om hvorvidt det var viktigst ikke å bidra til at mor kom hjem, eller viktigst å få hentet barna. Der delte våre synspunkter seg, og det er en helt legitim diskusjon. For oss var det viktigst at vi kunne hjelpe barna. Mor var allerede siktet for mulig tilknytning til to terrororganisasjoner og følger nå rettssporet på den vanlige måten.

Det har vært kjent fra media at mor ikke har ønsket å sende barna fra seg, og det har også vært kjent at vi har tilbudt helsehjelp i leir. Det har jeg også redegjort grundig for til Stortingets organer.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:29:05]: Det er et ferjeopprør langsetter kysten, og det skjønner jeg godt, for lokalsamfunnene er fullstendig avhengig av ferjene. Høye ferjepriser gjør at hverdagen til folk blir vanskeligere og mer krevende. En av hovedårsakene til økte priser er at regjeringen og Stortinget har satt som mål at man skal ha mer miljøvennlige ferjer. Kostnadsanslaget for det etter at staten har bidratt, er 468 mill. kr årlig i økte kostnader.

Det som er litt interessant, er at vi har stilt et spørsmål til Monica Mæland tidligere: Hvor mye penger bruker staten på konsulenttjenester? Da fikk vi et omfattende svar, og på den ene linjen sto det at i de første elleve månedene i fjor brukte staten Norge og regjeringen Solberg 687 mill. kr på PR- og rådgivningstjenester og organisasjonsrådgivning. Over 700 mill. kr årlig på PR-byrå, PR-konsulenter og organisasjonsrådgivere – det er et enormt beløp.

I går kunne vi se at statsråd Hareide reiste til Møre og Romsdal. Han sa at han var der for å lytte – han hadde ikke så mange tiltak, men han skulle lytte og høre. Da har jeg et gratis råd – jeg skal ikke ta sånne Listhaug-priser som da hun var i First House og tok flere tusen kroner per råd, jeg skal gi et gratis råd: Fatt et vedtak i regjeringen der dere sier at nei, vi skal ikke bruke mer av den typen konsulenttenester, bruke PR-byråer mer, bruke millionbeløp på det, men heller spare de pengene. Hvis tallet til Mæland var riktig, kan man spare ca. 700 mill. kr og heller bruke de pengene på å få ned ferjeprisene og ta hele kostnaden med å gjøre landets ferjer miljøvennlige. Rådet er gratis. Vil Sanner ta det?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:30:51]: Trygve Slagsvold Vedum blander egentlig sammen to problemstillinger. Det ene er de naturlige reaksjonene som kommer fra folk langs kysten når det gjelder de økte ferjeprisene. Det er en betydelig belastning både for pendlere og for næringslivet. Hovedansvaret for disse reisene og satsene ligger hos fylkeskommunene, og der har Senterpartiet et ansvar i svært mange fylker etter valget i fjor. Men det er også problemstillinger som vi må diskutere i regjering og storting. Derfor var både den nye samferdselsministeren og den nye distrikts- og digitaliseringsministeren ute og hadde dialog med og lyttet til både folk, næringsliv og fylkespolitikere i går, og de fikk flere problemstillinger som vi skal diskutere videre. Men jeg vil understreke det ansvaret som ligger på fylkeskommunene og på Senterpartiet regionalt til å finne løsninger.

Så har jeg også sett i Senterpartiets alternative budsjetter at man ser seg ut bruken av konsulenttenester som det området man skal kutte. Da må man være klar over hva disse konsulenttenestene faktisk brukes til. De brukes til å planlegge bl.a. utbygging av vei over hele landet, utbygging av jernbane og også nye IKT-prosjekter, så hvis Senterpartiet skulle nå frem med sine ganske dramatiske kutt i bruk av konsulenttenester, ville enten viktige prosjekter innenfor vei, jernbane og nye IKT-løsninger stoppe opp, eller man måtte ha ansatt enda flere i staten. Bruk av konsulenttenester kan være fornuftig, men jeg er enig i at det skal være til konkrete formål. Planlegging av vei og jernbane er et godt formål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:33:02]: Jeg merker at statsråden blir veldig engasjert når han skal forsvare regjeringens bruk av konsulenttenester. Jeg pekte spesielt på én type konsulenttenester i det spørsmålet som statsråd Monica Mæland svarte på her i Stortinget. Hun svarte at i løpet av de første elleve månedene i fjor hadde staten, Norge og regjeringen brukt 687 mill. kr på konsulenttenester som handler om kommunikasjonsrådgivning og organisasjonsutvikling. Det går alt-

så ikke til veiutbygging eller juridiske tjenester; det går til kommunikasjon, PR-byråer, alt det spinnnet og spillet som er rundt PR-bransjen. Hvis en ser på helårseffekten, blir det over 700 mill. kr. Det er enorme beløp.

Bare for å illustrere hvor stort beløp det er: De samlede billettinntektene for alle båtene langs kysten vår var ifølge SSB 606 mill. kr. Den norske stat, altså regjeringen, bruker altså mer på PR-tjenester og organisasjonsutvikling enn hva de samlede billettinntektene for hurtigbåter og liknende langs kysten vår utgjør.

Mener statsråd Sanner oppriktig talt at det er en god prioritering, eller vil han gjøre noe med det?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:34:10]: Jeg kjenner ikke de konkrete tallene som representanten Slagsvold Vedum viser til, men hvis jeg hørte riktig, ble det også nevnt at noe av dette ble brukt til organisasjonsutvikling. Det er helt åpenbart at det er behov for organisasjonsutvikling i staten. Vi skal ha en moderne offentlig sektor som betjener innbyggerne, brukerne og næringslivet. Det betyr at vi må ha kontinuerlig utvikling også av statens organisasjon og tjenester.

Men jeg er enig i representantens bekymring for bruk av ulike kommunikasjonstjenester. Vi har dyktige kommunikasjonsavdelinger i departementene. Det skal departementene ha, for vi har også et ansvar for kommunikasjonen utad. Men når det gjelder bruk av ulike PR-byråer, er jeg enig i at det skal vises moderasjon fra statens side. Det skal brukes når det er nødvendig, men ikke utover det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trygve Slagsvold Vedum.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:35:13]: Senterpartiet mener det er en veldig negativ utvikling at PR-byråene blir mer og mer omfangsrike – de får et større og større kundegrunnlag – og at statsråder og statssekretærer går mellom PR-byråer og regjeringsapparatet. Det er negativt fordi politikken da blir mer pengedrevet. Politikken skal være folkestyret; det er folket som er våre oppdragsgivere.

Når det nå er et stort ferjeopprør langs kysten på grunn av høyere priser, handler statsråd Sanners jobb og min jobb om å gjøre prioriteringer. Vi kuttet ca. 10 pst. i den statlige konsulentbruken i vårt alternative statsbudsjett. Det ville utgjort ca. 1 mrd. kr, som vi kunne brukt på å få ned ferjekostnadene, og det ville gjort at staten hadde kunnet ta hele regningen med å få miljøvennlige ferjer langs kysten. Er ikke det en god prioritering?

Min siste oppfordring til statsråd Sanner er: Tør å ta tak i dette, tør å kutte i konsulentbruken, tør å kutte i bruken av PR-byråer – bruk pengene på å få ned ferjeprisene.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:36:19]: Jeg tror jeg kan love representanten Slagsvold Vedum at det kommer til å bli tøffe prioriteringer fremover, for vi står foran en situasjon hvor oljeinntektene etter hvert kommer til å gå ned, og hvor det blir tøffere og tydeligere prioriteringer på budsjettene. Så representanten trenger ikke å bekymre seg for at det ikke blir prioriteringer.

Representanten Slagsvold Vedum viser til at Senterpartiet generelt har kuttet i konsulentbruken. Da må man også være klar over hvilke konsekvenser det har. Et generelt kutt i konsulentvirksomheten vil bety dårligere planlegging av samferdselsprosjekter. Det er viktig også av hensyn til pengebruken fremover at samferdselsprosjekter er godt planlagt, at man har kontroll på pengebruken, og at de er godt gjennomført. Det krever at man er villig til å bruke noe penger på konsulenttjenester. Alternativet er å ansette enda flere i staten. Det mener jeg er en dårlig løsning.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:37:27]: Denne regjeringen har jo gjort begge deler: En har sørget for å ansette flere folk i staten – på noen få år ble det 2 000 flere ansatte i direktoratene – samtidig som en bruker konsulenttjenester og PR-rådgivning over en lav sko. Det er helt riktig at en bruker konsulenttjenester til å planlegge prosjekter. Veldig mange av de prosjektene – som kommunereformen, som statsråd Sanner kjenner veldig godt til – er planlagt mot folks vilje. Politireformen fjernet politiet fra folk. På toppen av det har en PR-rådgivere som skal bortforklare hvorfor tjenestene til folk i Norge ikke har blitt bedre.

Samferdsel ble nevnt: Når det gjelder samferdsel, bruker Bane NOR – på toppen av sine 50 kommunikasjonsansatte, bl.a. 12 med sjefsstillinger – også Creuna til merkevarebygging og designarbeid. Synes virkelig statsråd Sanner at det er en fornuftig bruk av penger?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:38:30]: Det er nok et spørsmål som må stilles til samferdselsministeren, som har ansvaret for de etatene. Men ser vi på de reformene som representanten viser til, er realiteten at Nye Veier bidrar til at man får kostnadene ned, og at vi får bygget betydelig mer vei for de samme midlene. Det er en helt nødvendig og riktig reform.

Vi ser også at konkurranseutsettingen på jernbanen bidrar til reduserte kostnader. Det er bra for innbyggerne, det er bra for det norske samfunnet.

Når det gjelder kommunereformen, ble det gjennomført endringer som berører nesten 120 kommuner. Om lag 100 av dem var gjennom frivillige kommunesammenslåinger. Så det bildet som representanten forsøker

å skape, at dette var en reform som ble gjennomført mot folks vilje, er ikke riktig. Tvert imot ser vi nå at de nye kommunene har blitt tatt godt imot, og at de legger et grunnlag for at innbyggerne kan få bedre tjenester.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:39:36]: En rekke kommuner rundt omkring i Norge er slått sammen med tvang, mot viljen til folk og folkevalgte lokalt. En har gjennomført en regionreform der en hadde en folkeavstemning i Finnmark der 87 pst. svarte nei. Allikevel kjører en på. I Viken var folk og folkevalgte i alle tre fylker imot. Likevel presser regjeringen det igjennom og legger til rette for at en skal bygge et nytt fylkeshus i Sanners eget nærrområde, i Sandvika, til 1 mrd. kr. Det er ikke å bruke offentlige midler på en god måte, og det er heller ikke å lytte til folk. Hvorfor mener statsråden at dette er en fornuftig pengebruk?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:40:18]: Vi beveger oss ganske langt bort fra hovedspørsmålet. Det er kanskje min feil, siden jeg ble litt engasjert da vi snakket om kommunereform. (Munterhet i salen.) Jeg mener at en kommunereform er helt nødvendig og riktig, og grunnen til det er at det handler om de tjenestene som innbyggerne skal få. Ser vi på utviklingen fremover, er det enkelte kommuner hvor det vil være én i yrkesaktiv alder for hver pensjonist. Det mener jeg er en utfordring, for vi sitter også med et ansvar for at folk får gode tjenester, innenfor eldreomsorgen, barn som trenger barnevernet – de mest sårbare blant oss. Da trenger man sterke fagmiljøer i kommunene. Og når det henvises til at det er brukt tvang: Vel, det er Stortinget som har fattet beslutningen. Det er Stortinget som har fattet beslutningen både når det gjelder regionreform og når det gjelder kommunereform, og Stortinget er folkevalgt, valgt av folket, det høyeste demokratiske organet vi har. Jeg er helt overbevist om at kommunereformen kommer til å fortsette, rett og slett fordi det er nødvendig for å sikre gode tjenester til innbyggerne nær folk.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:41:42]: Vi liker å tenke på Norge som et «likt land», et land hvor det er kort vei mellom sjefen og arbeideren. Men Norge er jo ikke så likt som det en gang var. Ulikheten i makt og rikdom i Norge øker, og det er særlig de med høyest inntekt som har stukket fra resten av samfunnet. Samtidig har de med lavest inntekt fått en mindre andel av kaka. Når vi ser på formue, er tallenes tale enda tydeligere. Ulikhetene i formue i Norge er nå på høyde med Storbritannia og høyere enn i land som Frankrike, Italia og Spa-

nia. I dag kontrollerer den rikeste tiendedelen i Norge over halvparten av all formue i Norge, og den rikeste tusendelen eier 10 pst. av formuen.

Jeg mener at disse tallene er veldig alvorlige. Ikke bare er det negativt for hele samfunnet når ulikheter vokser, men når rikdommen og formuen i Norge samles på stadig færre hender, samles også makta på færre hender. En milliardær kan påvirke politikken som føres i Norge, på helt andre måter enn det en hjelpepleier kan.

Vi i SV har nå i to stortingsperioder tatt opp den økte ulikheten med statsrådets forgjenger, Siv Jensen. Gang på gang fikk vi bare ull når vi forsøkte å spørre Siv Jensen om forskjellene øker. Til slutt fikk vi en erkjennelse av det, men først da stortingsflertallet vedtok at regjeringen måtte lage en hel stortingsmelding om temaet. Så jeg begynner enkelt: Er finansministeren enig i at forskjellene i makt og rikdom øker?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:43:24]: Jeg mener at det er viktig at vi sikrer og bevarer at det er små forskjeller i landet. Jeg mener at det er viktig, og jeg mener det er viktig at vi sprer makt – jeg er tilhenger av maktfordeling. Men så er jo spørsmålet: Hvilke virkemidler er det som bidrar til at man sprer makt? Jeg mener at det betyr noe at man har lokale eiere langs kysten, private eiere som investerer i arbeidsplasser. Hvis SV skulle nå frem med sin politikk, nemlig at man hele tiden skulle øke skatten på norsk eierskap, ville det – mener jeg – bidra til mindre maktfordeling. For det betyr noe at man også har spredt makt over hele landet.

Så er jeg av den oppfatning at det som over tid vil bidra til et samfunn med både små forskjeller og maktspredning, er satsing på skole og utdanning, og at vi sikrer at ungdom fullfører og består videregående skole. Jeg er bekymret for en utvikling hvor det fortsatt er en av fire som ikke fullfører videregående skole etter fem år. Det at ungdom har en utdanning og kan komme ut i jobb, er viktig for å sikre høy sysselsetting, men også for å sikre maktfordeling. Så her er det mange ulike virkemidler. Jeg mener at SV stirrer seg for blind på skattepolitikken. Jeg mener også at skatt og skattepolitikk har en betydning, det har det, men det er ikke det eneste verktøyet for å sikre små forskjeller i et land og sikre maktspredning.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:45:06]: Jeg tror faktisk ikke jeg fikk et svar på spørsmålet om forskjellene i makt og rikdom i Norge øker. Da vil jeg anbefale statsråden å lese stortingsmeldingen som ble lagt fram fra regjeringen om det temaet. Også SV er opptatt av maktspredning, og det er derfor vi er så opptatt av nettopp at de rikeste trekker fra, at formuen i Norge samles på færre hender. For som Stein Rokkan sa: «Stemmer teller, men ressurser avgjør». Det har vi sett utallige ek-

sempler på. De rikeste skaffer seg mer makt over oss. Det skjer direkte, gjennom eierskap i næringslivet, men også politisk, gjennom f.eks. finansiering av lobbygrupper og tenketanker. Sånn skapes det en fortelling av at vi skatter i hjel de stakkars superrike her i Norge, selv om det snarere er sånn at folk flest gjennomgående har et høyere skattenivå på sin inntekt enn de superrike. Likevel vil altså Høyre prioritere ytterligere skatteutt.

Mener finansministeren at det er riktig å prioritere store skatteutt, som vil føre til at noen av de rikeste i Norge ikke betaler noe skatt i det hele tatt, i stedet for å styrke f.eks. sykehusøkonomien?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:46:19]: Dette er et av de områdene hvor SV og Høyre åpenbart er uenige. Jeg mener at vi må skape verdiene før vi kan bruke dem. Skal vi legge til rette for verdiskaping over hele landet, og skal vi legge til rette for flere arbeidsplasser, må vi også ha et lavt skatte- og avgiftsnivå. Vi har redusert skatter og avgifter med om lag 25 mrd. kr på drøye seks år. Det har kommet alle til gode, gjennom redusert inntektsskatt og ved at vi har redusert skatten på norsk eierskap og også selskapsskatten.

Hvis vi ser på rapporten fra SSB som stilte spørsmålet om skattesystemet har blitt mindre omfordelende, så sier den at det har blitt moderat mindre omfordelende, men den sier også at formuesskatten har liten effekt på omfordeling. Det viser SSBs rapport, at reduksjonen i formuesskatten har hatt liten effekt. Det som har hatt utslag, er redusert selskapsskatt, og redusert selskapsskatt har vært nødvendig for å legge til rette for nye arbeidsplasser.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kari Elisabeth Kaski.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:47:30]: Det vi får se her, er nettopp et eksempel på at det alltid finnes argumenter fra høyresiden for å fortsette å redusere skattene for dem som har mest fra før. Så får andre problemer, som fattigdom blant barnefamilie, pent vente i kø. Det er høyreregjeringens prioritering.

Vi ser altså en velferd ute i Norge som skriker etter mer penger. Vi har sett eksempler på at nyopererte sendes i taxi på en av de mest vinterutsatte veiene i Finnmark. Vi har sett at flere kvinner nå føder i en veilomme på vei til sykehus, at politiet ikke rykker ut til en 89-åring som ringer fordi en ukjent mann knuser ruta i huset hennes. Kommunene kutter i velferden, og regjeringen kutter i brillestøtten til unger med synsforstyrrelser.

Alle disse eksemplene kunne trengt en milliard. Likevel er det altså finansministeren og regjeringens prioritering å gi 1 mrd. kr i skatteutt til landets tusen rikeste personer. Hvordan hjelper det 89-åringen som venter

på politiet, eller den gravide kvinnen som vil ha et godt nok fødetilbud?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:48:38]: Vi har utfordringer i Velferds-Norge, og de eksemplene som representanten trekker frem, er alvorlige. Jeg er enig i at vi må bli enda bedre til å løse utfordringene for folk, både i skolen, i kommunene, med eldreomsorgen – der har vi fortsatt en jobb å gjøre. Men grunnleggende sett er det slik at skal vi ha mer penger å bruke på velferd, må vi også legge til rette for at det skapes verdier. Det er der – åpenbart – SV og Høyre er uenige. Vi må legge til rette for at vi også har et stort norsk eierskap. Vi har et stort utenlandsk eierskap i Norge, og det er flott at utlendinger ønsker å investere sine penger i Norge, men vi må også legge til rette for det norske eierskapet.

Det er faktisk denne regjeringen som har bidratt til at lavinntektsfamilier har fått gratis kjernetid i barnehagene, og at vi også har satt et tak på hvor mye som skal betales av egen inntekt. Det er denne regjeringen som nå gjennomfører det samme for SFO. Det betyr mye for lavinntektsfamiliene i Norge.

Presidenten: Kari Elisabeth Kaski – til oppfølgingsspørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:49:44]: I statsrådets svar til representanten Tajik tidligere sa han at formålet med denne regjeringens skattepolitikk er at det skal lønne seg å jobbe. Men det lønner seg enda mer å arve her i landet. Denne regjeringen er den første vestlige regjeringen som har avskaffet arveavgiften siden Mussolinis Italia. I USA, Storbritannia, Frankrike og Tyskland har de selvsagt skatt på arv. Jeg tror det er mange her i Norge som føler det er dypt urettferdig at unge folk i 20-årene arver hundre millioner, en milliard uten å måtte betale skatt, mens folk flest jobber og sliter og betaler skatt av lønnen. To av tre av landets hundre rikeste er arvinger, og vi har flere dollarmilliardærer enn USA i forhold til befolkningsstørrelsen. Formuer samles på færre og færre hender. Høyresiden burde vært opptatt av like muligheter. Kan finansministeren forklare oss hvorfor det er rettferdig å kunne arve 100 mill. kr uten å betale skatt?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:50:51]: Jeg tror det er ganske mange vanlige folk som også er glad for at regjeringen fjernet arveavgiften. Arveavgiften var en betydelig utfordring, først og fremst for vanlige folk, men også for mange som overtar familieeide bedrifter. Jeg tror mange nå er bekymret for at SV skal få innflytelse i norsk politikk og gjeninnføre arveavgiften.

Jeg vil også anbefale representanten å ta en reise langs kysten og besøke en del av de mindre familieeide

bedriftene. Det er ikke slik at alle disse har masse penger på bok som kan brukes til å betale en arveavgift. Realiteten er at ved generasjonsskifte er det mange som må ta ut utbytte av bedriften for å betale arveavgift til staten. Styrker eller svekker det arbeidsplassene langs kysten vår? Jeg mener det svekker arbeidsplassene når man i et arveoppgjør, for at neste generasjon skal overta bedriften, er nødt til å ta ut utbytte for å betale arveavgiften. Vi må sørge for at vi også sprer makt, og det gjør vi ved å la penger bli igjen lokalt.

Presidenten: Eigil Knutsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eigil Knutsen (A) [10:52:12]: Selv om den nye finansministeren ikke vil svare på Kaskis spørsmål, er det liten tvil når man leser de økonomiske rapportene, om at det er økende ulikhet i formue i Norge. Over halvparten av totalformuen vår disponeres av de 10 pst. rikeste. Finansministeren svarte at han er opptatt av å skape arbeidsplasser i Norge. Ja, vi vet at den økonomiske veksten i Norge ville vært betydelig høyere om vi hadde hatt et lavere nivå på de økonomiske forskjellene.

Det er interessant å se, siden det er et nytt parti i Finansdepartementet, hva man sier om de økonomiske ulikhetene i Norge. Ifølge Granavolden-plattformen skal man bevare et samfunn preget av små forskjeller. Erna Solberg sa til høyre.no at man skal bekjempe et samfunn med for store forskjeller. I Arbeiderpartiet har vi større ambisjoner enn dette. Vi ønsker å redusere de økonomiske forskjellene i Norge. Derfor har jeg lyst til å stille den nye finansministeren spørsmål om han deler Arbeiderpartiets mål om å redusere de økonomiske forskjellene i Norge, eller om han kun ønsker å bevare de økonomiske forskjellene på det nivået de er i dag.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:53:21]: Jeg er opptatt av å bevare et samfunn med små forskjeller. Jeg mener det er en viktig verdi i Norge. Det er en verdi som ikke tilhører venstresiden eller høyresiden, men en verdi som tilhører Norge. Vi er opptatt av at det ikke skal være for store forskjeller.

Så er spørsmålet hvilke verktøy man bruker. Jeg fikk inntrykk av at representanten sa at veksten i Norge ville vært betydelig høyere hvis forskjellene hadde vært mindre. Er det slik at hvis man øker formuesskatten, så øker veksten i Norge? Nei, jeg tror ikke det. Derimot mener jeg vi har noen langsiktige utfordringer som vi er nødt til å ta tak i. Vi må sikre at flere ungdommer fullfører videregående skole. Det er ikke mulig i dag – i hvert fall ikke for veldig mange – å droppe ut av videregående skole og komme ut i og stå i jobb. Skal vi sikre at forskjellene ikke blir for store, må vi også sørge for at flere fullfører videregående skole. Vi må ha en integreringspolitikk som bi-

drar til at flere av våre nye nordmenn kommer i jobb, at de får kvalifikasjoner og kan stå i jobb. Det er mange av de tiltakene som over tid vil ha størst betydning for å bevare de verdiene vi faktisk står sammen om.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:54:45]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren. Det er hyggelig å møte den nye kunnskapsministeren i Stortinget, men det politiske bakteppet synes jeg er alvorlig.

Norsk skole står overfor en alvorlig lærermangel, og konsekvensene merkes allerede i norske klasserom. Andelen ukvalifiserte er den høyeste på 15 år, en økning på nesten 50 pst. siden høyreregjeringen overtok. Halvparten av timene med spesialundervisning utføres av ukvalifiserte assistenter, og kommuner, spesielt i distriktene, melder om store vanskeligheter med å rekruttere lærere.

Ser vi framover, vil det sannsynligvis bare bli verre. Vi ligger an til å mangle 5 800 kvalifiserte lærere i 2040 ifølge SSB. Det er en økning i lærermangelen på 1 800 lærere siden den forrige beregningen til SSB.

Det er mange som nå er spente på hva som blir annerledes når Venstre har arvet Kunnskapsdepartementet fra Høyres grep. Så langt er det ingenting som vitner om at det blir noen særlig endring i den politiske kursen.

Sånn sett vil jeg minne statsråden på et sitat fra 2013, da hun satt i opposisjon. Da sa partileder Skei Grande:

«Ut fra vår analyse om hovedutfordringa i norsk skole, er lærermangelen og den store bruken av ufaglærte en av de største utfordringene vi kan definere.»

Dette tenker jeg er en uttalelse som nå bør forplikte når en har ansvar i det aktuelle departementet. Vil statsråden fortsette Høyres politiske linje og fortsatt styre blindt mot en økende lærermangel og flere ukvalifiserte, eller kan vi nå forvente nye, konkrete grep for å snu denne trenden?

Statsråd Trine Skei Grande [10:56:32]: Tusen takk for at jeg også fikk et spørsmål, og et veldig viktig spørsmål, som jeg mener er et av de viktigste spørsmålene for å få en skole i Norge som er med på å utjevne forskjeller, er med på å gi alle barn den friheten de fortjener til å forme sine egne liv gjennom kunnskap og god oppbakking. Da vet vi at den viktigste innsatsfaktoren i skolen – og det har Venstre alltid ment – for å klare å gi barna den ballasten, er kloke, gode lærere, lærere som kan fagene sine, som er trygge voksne, og som er trygge ledere i klasserommet.

Derfor har vi vært forkjempere. Vi var de første sammen med Fremskrittspartiet som foreslo femårig lærerutdanning, det holder vi nå på å rulle ut. Vi var de

første som foreslo at vi skulle ha et etter- og videreutdanningsløft for lærere. Nå bruker vi 1,5 mrd. kr i året på å løfte lærerкомпетansen. Vi ser at det har blitt et taktiske innenfor lærerutdanningen.

Arbeiderpartiet var veldig kritisk til å innføre femårig lærerutdanning, og Senterpartiet kalte det «akademisk jåleri». Det vi nå holder på å rulle ut, kommer til å føre til at vi også får flere lærere, for det som har skjedd, er at statusen til læreryrket har økt. Søknaden til lærerutdanningen øker.

Det å snu denne skuta er krevende. Men det er også viktig at vi nå satser på mer fagkompetanse for lærere, og da kommer det til å være en krevende periode når vi nå har mange ute i videreutdanning og har et helt kull som skal gjennom en femårig lærerutdanning. Men resultatet i enden vet vi kommer til å føre til en bedre skole.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:58:12]: Takk for historietimen om alt det som er gjort i skolepolitikken.

Jeg må si jeg er litt skuffet over at statsråden ikke flagger noen nye grep, noen nye ambisjoner, nå som Venstre har overtatt Kunnskapsdepartementet – grep som kan være med og snu denne trenden. Min kritikk av regjeringa handler ikke bare om mangelen på grep, den handler også om at denne regjeringa bevisst har innført politikk som målrettet øker lærermangelen. Ferske tall viser nå at hver tredje engelsklærer og hver fjerde matte-lærer mangler den kompetansen høyreregjeringa har pålagt dem, og står i fare for å bli avskiltet i 2025. Det er 22 000 lærere som må på skolebenken de neste årene. Det kommer til å føre til at det blir flere ukvalifiserte som skal være i norske klasserom framover, og det er ikke bra for elevene.

Kan statsråden forsikre foreldre, lærere og elever rundt om i Norge om at færre ukvalifiserte skal undervise i klasserom de neste årene?

Statsråd Trine Skei Grande [10:59:14]: Jeg skal forsikre representanten Tvedt Solberg om at det viktigste vi jobber med, er å øke kompetansen. Vi har også gått inn med både lærernormer og store kompetanseprogram. Det er det virkelig store løftet vi nå gjør på skolesida. Men medisinen med å senke kravet til fagkompetanse, senke kravet til å kunne fagene man underviser i, senke kravet til inntak i lærerutdanningen, senke kravet til hvor mange lærere det skal være i klasserommet, senke ambisjonene i skolen – kommer ikke til å være Venstres medisin. Vi kommer hele tida til å ønske å strekke oss, ønske at vi skal utvikle en skole med godt kompetente lærere som i løpet av hele sin lærerkarriere ønsker å strekke seg etter den videre kompetansen.

Det jeg syns er rart, når lærere faktisk sier at de ønsker å være med på den dugnaden, er at man snakker

den dugnaden ned. Man kaller det avskilting når det er så mange lærere som har lyst til å være med på det laget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torstein Tvedt Solberg.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:00:22]: Det er jo ikke en dugnad som regjeringa har innkalt til som lærerne er så interessert i å være med på. Nå har jeg utfordret statsråden både til å snu grep som regjeringa har gjort, som bevisst øker lærermangelen, og spurt om den nye statsråden kan flagge noen nye grep for å snu denne trenden. Dersom analysen av sitatet fra 2013 fortsatt står seg, og statsråden fortsatt mener at dette er det viktigste, må det vel kunne være noen nye grep denne statsråden kan vise til for at en skal klare å snu trenden. Det er ingenting jeg har hørt i de svarene som har kommet til nå, som viser at en kommer til å endre den utviklingen som ifølge SSB sist økte ganske dramatisk da de gjorde sine nye estimater. Og som jeg viste til: Den avskiltingen med tilbakevirkende kraft kommer til å føre til flere ukvalifiserte i klasserommet.

Er det da slik at med Venstre ved roret i Kunnskapsdepartementet blir bare alt som før, akkurat som da Høyre styrte?

Statsråd Trine Skei Grande [11:01:21]: Jeg er ganske forundret over at man sier at lærere ikke er interessert i å ta videreutdanning. Hvor har man det fra? Vi ser at vi har videreutdanning til rekordmange – det er det vi bruker de store pengene på innenfor skolen akkurat nå. Vi opplever at det er flere lærere som søker, enn det vi faktisk har plass til. Det er et stort sug der ute for å være med på denne dugnaden for å løfte norsk skole, og jeg er veldig forundret over at man snakker om det som om dette er noe de ikke er interessert i. Det syns jeg ikke er å snakke om norske lærere på en god måte. Hvis man skal bekjempe lærermangelen, gjør man ikke det ved å senke kravene, ved å ha lavere forventninger og ved å ønske å ha færre inn på disse studiene. Jeg tror at læreryrket må være et viktig yrke som forvalter autoritet i et samfunn fordi en forvalter kunnskap. Da må vi sørge for å bakke dem opp, vi må sørge for å heie på dem, og vi må også sørge for å gi dem oppbakking for at de skal kunne ha faglig autoritet i klasserommet. Jeg har knapt snakket med noen som ikke har vært kjempeglade for den opplæringen de har vært med på og syns det er morsommere å være lærer etterpå.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:02:29]: Jeg tror jeg må minne statsråden på at det er enighet i Stortinget om etter- og videreutdanning. Det er ingen i Stortinget

som ønsker å ta ned den andelen. Det Arbeiderpartiet og opposisjonen har vært imot, er avskiltingen av lærere med tilbakevirkende kraft, og jeg henviser til at Utdanningsforbundet, lærerorganisasjonene, har vært veldig kritiske til det. Hvis statsråden ikke har hørt det ennå, regner jeg med at hun kommer til å høre det de neste dagene.

Det er dette med tilbakevirkende kraft som jeg mener er feil. Jeg mener at det er det motsatte av å heie på lærerne å si at det gode svaret er at de tusenvis av erfarne lærere som har undervist i norske klasserom lenge, nå må sendes tilbake til skolebenken og erstattes med ufaglærte.

Men jeg vil gjenta spørsmålet, for det oppfatter jeg ikke at statsråden svarte på: Er det nå slik at alt bare blir som før, da Høyre styrte dette departementet, eller kan Venstre-statsråden flagge noen nye grep som vil snu trenden og gjøre at vi ikke får den store lærermangelen som vi nå har?

Statsråd Trine Skei Grande [11:03:30]: Ja, det er alle de tiltakene som vi faktisk gjør for å hindre at den lærermangelen oppstår. Og jeg ser ingen andre gode virkemidler som kan hjelpe når vi innfører etter- og videreutdanningsløft, femårig lærerutdanning, karakterkrav for å komme inn på utdanningene, som har vært med på å løfte utdanningenes søkermasse, og vært med på å løfte autoriteten til læreryrket.

Jeg tror ikke at det å senke kravene er riktig løsning for å få bedre lærere; jeg tror at vi skal høyne kravene. Da kommer flere til å komme tilbake igjen til læreryrket, og vi kommer til å få flere som ønsker å stå i det.

Dette forundrer meg litt, for det fins en rekke yrker som en må ha faglig påfyll for å kunne ha. Hvis en blir stortingsrepresentant og må sitte her i fire år og er T-banesjåfør i Oslo, må en faktisk ut med jevne mellomrom og kjøre T-bane, sørge for at en holder seg faglig oppdatert, for å få lov til å beholde muligheten til å kjøre T-bane. Hvis en er lege og er her i fire år, må en sørge for etter- og videreutdanning for å få lov til å beholde legetittelen. Er en advokat (presidenten klubber) og jobber som advokat en periode, må en fylle på for å få lov til å gjøre det. (Presidenten klubber igjen.) Hvorfor en tror at lærere ikke trenger kunnskapspåfyll – og det forundrer meg – tror jeg det bare er opposisjonen som...

Presidenten: Og er en stortingspresident, må en minne om at taletiden er 1 minutt!

Marit Knutsdatter Strand – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:05:03]: Manglende finansiering av femte studieår på lærerutdanningen bidrar i disse dager til å rasere tilbudet av lærerutdanninger i det ganske land. Bare Nord universitet får

en ekstraregning på 50 mill. kr som de ikke får kompensert for, selv om regjeringen påstår at dette er en satsing. I 2017 løftet representanten Skei Grande bekymringen til kunnskapsminister Røe Isaksen angående antall ukvalifiserte lærere og vansker med å rekruttere reservestyrken lærere som er utdannet, men som jobber utenfor skolen. Hun ønsket seg da en plan for å rekruttere nok lærere til skolen. Er dette noe statsråd Skei Grande nå vil få på plass? Vil Venstre fullfinansiere det femte studieåret på lærerutdanningen, eller mener hun at lærernormen og tiltakene er vellykket?

Statsråd Trine Skei Grande [11:05:53]: Når det gjelder femårig lærerutdanning, må dessverre statsråd Asheim svare på det, for det er hans ansvarsområde, men jeg merker meg at det partiet som har vært mest imot femårig lærerutdanning, nå plutselig er opptatt av finansieringen av det. Representanten Trygve Slagsvold Vedum definerte femårig lærerutdanning som «akademisk jåleri» i forrige valgkamp, men det er veldig bra hvis Senterpartiet nå klarer å snu og støtter at det er et viktig løft for norsk skole.

Alle de tiltakene vi setter inn nå, er for å sørge for å få flere godt utdannede lærere som er trygge i lærerrollen sin, og som er trygge voksne, inn i skolen. Jeg tror at god faglig trygghet er med på å lage bedre lærere som også er trygge ledere i klasserommet. Jeg tror ikke at tankegangen om at man ikke trenger så mye utdanning for å stå i klasserommet, som Senterpartiet har forfektet her, er riktig vei å gå for å rekruttere flere lærere. Det er veldig mange lærere der ute som jobber i andre yrker, og dem må vi få tilbake til læreryrket.

Presidenten: Marit Knutsdatter Strand – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:07:00]: Vi må jo være tydelige på at hovedproblemet er de som ikke har noen utdanning i det hele tatt, og mangelen på kvalifiserte i ganske mange klasserom og i ganske mange timer.

Senterpartiets uttalte mening om femårig lærerutdanning står seg. Det handler om å ha et studietilbud og å utdanne lærere i hele landet. Det mister vi bl.a. grunnlaget for på grunn av en femårig lærerutdanning som ikke er finansiert. Kritikken mot regjeringens tiltak er bredt forankret. Selv i opplæringslovutvalgets NOU pekte de på hvordan lærernormen bidrar til feil bruk av ressurser. Nesten én av fire skoler mangler årsverk for å fylle normen. Mangelen på kvalifiserte spesialpedagoger til spesialundervisning er også en betydelig del av lærermangelen. Lærernormen gjør det ikke enklere for kommunene å finne økonomisk rom for å ansette spesialpedagoger og de lærerressursene de trenger. Hvordan

mener statsråden at kommunene skal innfri normkrav og nasjonale krav uten å få økte tilskudd?

Statsråd Trine Skei Grande [11:08:03]: Vi har økt tilskuddet til etter- og videreutdanning dramatisk de siste årene. Dette er noe som i hvert fall ikke eksisterte før vi begynte med Kunnskapsløftet i norsk skole. Inntil da var det en ren kommunal oppgave tatt innenfor den kommunale rammen. Nå går vi inn med utallige hundre millioner for å løfte nettopp dette.

Det jeg tror vi er fundamentalt uenige om, er at kampen mot at vi skal ha for mange ikke utdannede lærere inn i lærerjobber, tas ved å senke kravet. Vi tar den ikke ved å minske statusen til læreryrket, vi tar den ikke ved å gjøre det lettere å komme inn, og vi tar den ikke ved å senke kravene til lærerutdanningen. Vi tar den ved å gjøre det mer attraktivt å ha den typen jobber, og det er nettopp den svære dugnaden vi er med på nå, og som veldig mange lærere er med på for å løfte kreden til sitt eget yrke. Det er også slik vi klarer å nå bemanningsnormene over tid.

Presidenten: Mona Fagerås – til oppfølgingsspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [11:09:06]: Jeg må starte med å gratulere den nye kunnskapsministeren med drømmejobben!

Antallet ufaglærte lærere har økt med mer enn 40 pst. under den høyrestyrte regjeringen, noe som betyr at det hver eneste dag går tusenvis av elever på skolen uten å få undervisning av en kvalifisert lærer. Ingen hadde akseptert at det ansettes leger og sykepleiere dersom de ikke var utdannet til jobben. Det er dessuten ulovlig. Men når det gjelder lærere, har man ansatt over en lav sko, og elever rett fra videregående skole ansettes til å undervise ungene våre.

Altfor mange lærere forsvinner fra yrket. Det håper jeg at kunnskapsministeren er enig med meg i. Til sammen er det 8 100 lærere som underviste i 2008, som i dag – ti år senere – ikke lenger er i yrket. Hvilke målrettede tiltak vil kunnskapsministeren iverksette for å få tilbake reservestyrken av lærere som i dag jobber utenfor skoleverket?

Statsråd Trine Skei Grande [11:10:13]: Beklager, men nå tror jeg kanskje jeg står i fare for å gjenta meg selv, for dette har jeg svart på veldig mange ganger før: Da må vi øke statusen til læreryrket. Statusen til læreryrket økes ikke ved å senke kravene, senke inntakstaket, senke antallet år på lærerutdanningen. Det gjør vi ved å innføre femårig lærerutdanning, innføre et lærerløft, sørge for videreutdanning for alle sammen, øke læ-

rernormene og sørge for at vi øker statusen til læreryrket generelt.

Jeg vet ikke om man har merket seg søkertallene til lærerutdanningen. Søkertallene gjenspeiler hvilken status læreryrket har. Jeg ønsker at det tallet skal bli mye, mye høyere. Jeg ønsker at det er de aller, aller beste som skal ønske å være med og gi kunnskap til morgendagens generasjoner. Og da trenger vi å løfte statusen til dette yrket. Jeg er veldig åpen for nye tiltak for å gjøre det, men jeg tror ikke at det å senke fagkrav, senke utdanningen og ha mindre etter- og videreutdanning gjør det lettere å få bedre lærere inn i skolen.

Presidenten: Mona Fagerås – til oppfølgingsspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [11:11:18]: Svaret er altså å øke statusen. Det sa Trine Skei Grande også i 2013, og jeg må få lov til å sitere statsråden:

«Vi må øke statusen på læreryrket og gjøre det attraktivt for flere. Det handler om lærerutdanningen» – slik hun har snakket om før i dag – «det handler om jevnlig faglig oppdatering, og det handler om lønn.»

Det sa Venstre-leder Trine Skei Grande til NTB for sju år siden, og det har hun ikke nevnt i dag. Jeg er enig med 2013-utgaven av Trine Skei Grande. Skal vi få nok lærere, må staten også være villig til å heve lønna og bedre lærernes arbeidsvilkår, f.eks. gjennom en tillitsreform.

Hvilke tiltak har kunnskapsminister Trine Skei Grande tenkt å sette inn for å øke lønna til lærerne?

Statsråd Trine Skei Grande [11:12:15]: Det er ikke jeg som forhandler lønna, og det vet sikkert SVs representant veldig godt, men det er det KS som gjør.

Jeg mener at når vi nå øker lærerutdanningen, og vi øker videreutdanningen, er det klart at det må gjenspeiles i lønnsutviklingen til en yrkesgruppe som vi øker fagkravene til, men det mener jeg er en jobb mellom partene. Men jeg tror at det å innføre femårig lærerutdanning, det å ha de videreutdanningskravene etc., over tid også må gjenspeiles i hvordan en betaler.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [11:12:59]: Mitt spørsmål går også til kunnskapsministeren.

Samarbeidet mellom staten og kommunene og de private barnehagene har vært og er en svært vellykket velferdsreform, og private barnehager har vært viktige for å sikre det som er aller viktigst for mange barnefamilier, nemlig å skaffe nok barnehageplasser. Vi vet at de aller fleste private barnehagene har høy kvalitet, de re-

presenterer et stort pedagogisk og innholdsmessig mangfold, de har gjennomgående lavere sykefravær, drives effektivt, og vi er alle kjent med at private barnehager scorer suverent best på foreldreundersøkelser.

Sektoren er allerede gjennomregulert i form av f.eks. bemanningsnorm og makspris, og det er vel ingen hemmelighet at selv om Fremskrittspartiet også ser at det kan være behov for rydding i regelverket, er ikke vi like store tilhengere av at rydding i regelverket skal føre til enda flere reguleringer.

I fjor sendte regjeringen ut på høring et forslag til regulering av private barnehager med en del åpne spørsmål, hvor regjeringen altså ikke pekte ut en retning, men hvor man ba om tilbakemeldinger før man ville konkludere. Forslagene til ny regulering som har vært ute på høring, har blitt grundig belyst av den private barnehagesektoren, og en del punkter har mottatt mye kritikk.

Vil kunnskapsministeren lytte til sektorens innspill og skrinlegge de punktene som har mottatt mest kritikk, som f.eks. å gjøre endring av tilskudd til pensjoner uten å se finansieringen i en sammenheng, samt kravet om at hver barnehage må organiseres som et eget rettssubjekt?

Statsråd Trine Skei Grande [11:14:39]: Jeg deler representantens engasjement og heier på de private barnehagene, som har vært helt avgjørende for å klare å nå målsettingene vi har satt oss når det gjelder barnehage, og som ikke bare er med på å gi et veldig godt tilbud som mange er fornøyd med, men som også er med på å gi den variasjonen i barnehagetilbud som gjør at i dag har foreldre mulighet til å velge faglig profil på barnehagen sin på en helt annen måte enn de har hatt tidligere. Det fører til innovasjon og nytenking som jeg mener det er viktig å ta vare på.

Så har ikke regjeringa konkludert når det gjelder alle de forslagene som Fremskrittspartiet var med på å sende på høring, så det må jeg få lov til å komme tilbake til når vi skal legge fram forslagene. Noen av dem angår også budsjett, og da har jo Fremskrittspartiet forhåpentligvis mulighet til å påvirke hvordan budsjettet kommer til å se ut. Noen av de forslagene som representanten nevnte, vil også gå på det.

Jeg syns også det er viktig å sørge for at vi har en barnehagesektor med stor tillit hos folk, som gir god kvalitet, og som ivaretar barnas sikkerhet. Derfor må vi nok regulere dette feltet, for vi vet at vi trenger noen som tar vare på barnas miljø, og som klarer å se hver enkelt unge på en god måte. Vi vet at f.eks. det å teste språkkunnskaper i barnehage er viktig for å kunne lykkes videre. Når regjeringa nå har innført gratis kjernetid og nedsatte priser, handler det om at man vet at de ungene som trenger det aller, aller mest, er nettopp de ungene som

bør bli sett i barnehagen, og som bør få den språkstimuleringen som gjør at de lykkes senere. Vi vet at unger som går i barnehage, fullfører videregående oftere, og de tar lengre høyere utdanning. Så det er viktig å få alle barn i barnehage. Spesielt de som har utfordringer hjemme, er de som kanskje får mest utbytte av å være i barnehage.

Roy Steffensen (FrP) [11:16:34]: Det er synd at statsråden ikke kan svare bekreftende på i hvert fall de spørsmålene som har fått mest kritikk.

Et annet viktig punkt i hvert fall for Fremskrittspartiet, men som jeg vet også har vært veldig viktig for Venstre, som jeg håper det er mulig å gi et signal om allerede nå, er å gjøre terskelen lavere for å kunne etablere nye barnehager og flere barnehageplasser, og at alle typer eiere har en reell mulighet til å starte og drive gode barnehager. I dag er det sånn at man må kjøpe eksisterende barnehager, noe som gjør det vanskeligere for mindre og ideelle aktører å få innpass. Dette var et av punktene hvor regjeringen ikke pekte ut en retning, men hvor man hørte åpent på tilbakemeldinger.

Jeg lurar på om statsråden mener det samme som partilederen i Venstre mente da hun var i opposisjon, at det er viktig å gjøre terskelen lavere for å kunne etablere nye barnehager.

Statsråd Trine Skei Grande [11:17:29]: Jeg syns det er viktig å ha mekanismer som sørger for større variasjon i barnehagetilbudet. Jeg syns det er viktig å ha mekanismer som gjør at gode ideer om barnehagetilbud kan komme nedenfra. Men vi har en utfordring med at noen av disse barnehagene nå bare kan drives av de store kjedene, og det er ikke vår tanke om variasjon. Vår tanke om variasjon er alle de små gründerne som bygger disse prosjektene nedenfra, og der må vi gjøre det lettere.

Sjøl om vi har hatt dette på høring, og sjøl om vi har fått mange typer innspill, syns jeg det er viktig å finne det balansepunktet som gjør at vi ikke får sånne oppslag som vi har fått i dag, om store oppkjøp i Australia. For det vi ønsker oss, er spesielt at alle de kvinnelige gründerne og alle de som har lyst til å jobbe med unger på en annen måte, skal få muligheten til å bygge gode barnehagetilbud nedenfra, uten å måtte ha de store kapitalkjedene bak seg for å kunne gå inn og gjøre det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Roy Steffensen.

Roy Steffensen (FrP) [11:18:26]: En av årsakene til at det har blitt færre små private barnehager, er at de opplever at det har blitt flere regler, flere reguleringer og mer byråkrati. En av de endringene jeg nevnte, som

statsråden ikke ville svare på, gjelder det å gjøre hver enkelt barnehage til et eget rettssubjekt. Læringsverkstedet har f.eks. skrevet i sitt høringssvar at det vil føre til økte kostnader til lønshåndtering, regnskap, terminoppgaver og revisjon. Dette er altså penger som skulle gått til barna, men som i stedet vil måtte gå til økt byråkrati.

Hvis det blir innført krav om barnehager som egne rettssubjekter, mener jeg at det vil bryte med prinsippet om likebehandling, som det står om i Granavolden, fordi dette er et krav som ikke vil gjelde for de offentlige barnehagene.

Er statsråden av den oppfatning at kravet om barnehager som egne rettssubjekter sammenfaller med det som står i Granavolden, og samtidig sammenfaller med regjeringens mål om å redusere byråkrati?

Statsråd Trine Skei Grande [11:19:26]: Jeg må få lov til å komme tilbake til dette når jeg skal presentere helheten i det. Jeg har ikke vært lenge nok til å dra alle konklusjonene.

Jeg tror nok også at utfordringen for mange private barnehager ikke bare handler om byråkrati og nytt regelverk, det handler også om at mange syns det har vært vanskelig å jobbe med kommuner som behandler dem veldig forskjellig fra de offentlige. Det tar også gnisten fra mange gründere som har lyst til å være med og utvikle nye ting. Så jeg tror ikke det ensidig handler om krav. Mange av disse kravene ser jo folk som jobber i barnehage, en grunn til, at det er noe man ønsker å ha, men det å ha et godt samarbeid med kommuner – og kommuner som legger til rette for den type variasjon, og ikke syns de er et hår i suppa, men faktisk et bra tiltak – tror jeg er viktig. Vi ser jo at i kommuner som f.eks. Oslo, er det veldig viktig å kjempe mot de private tiltakene, og det er nok det som tar energien fra de fleste som jobber på dette feltet.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:20:39]: Det hadde aldri vært full barnehagedekning uten de private som investerte sine penger i å bygge ut tilbudet. Mange av disse fikk tomter, og det er klart at når man får tomt i Oslo – en kommune der det koster ganske mye å kjøpe disse tomtene – vil man, når man selger videre, sitte igjen med ganske store overskudd. Det kjøret som har vært fra venstresiden over lang tid nå, med representanten Moxnes i spissen, har bidratt til utviklingen på dette feltet, som går i retning av at politikerne skal stramme til regelverket, som kanskje kan komme til å gå på bekostning av muligheten for mange barnehager til å drive videre.

Mange foreldre er strålende fornøyd med dette tilbudet – det viser brukerundersøkelsene. Vi er blant dem og er nå bekymret for utviklingen og for at disse tilbudene i enkelte tilfeller kan forsvinne. Kan statsråden forsikre foreldre om at man vil legge til rette for en politikk som ivaretar de private barnehagene, og som sikrer det tilbudet som så mange foreldre er godt fornøyd med?

Statsråd Trine Skei Grande [11:21:47]: Ja, jeg mener det i hvert fall er viktig å legge til rette for hele den variasjonen.

Vi ser det er mye i den kommunale politikken som gjør det vanskelig. Jeg kan bare ta min egen bydel, Gamle Oslo. Der opplever en privat barnehage, som drives av Kirkens Bymisjon, at de ikke får drive lenger. En annen liten, privat barnehage opplever at bussen som de har kjørt barna med på tur to ganger i uken, ikke lenger får parkeringstillatelse i Gamle Oslo, så de må slutte å ta med barna på skogtur to ganger i uken. Det er mange måter å gjøre det vanskelig å være privat barnehage på.

Vi må sørge for et nasjonalt regelverk som legger til rette for variasjon, og som sørger for at det nettopp er gründerne som bygger ut ideene nedenfra, som får muligheter. Og så må vi se om vi klarer å sette rammer slik at det ikke bare er de store pengeressursene som ligger bak, men at det er gründerskap som kommer nedenfra.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:22:53]: Vi er veldig spent på arbeidet med den nye loven. Arbeiderpartiet har vært spesielt opptatt av de små ideelle aktørene, som statsråden var vært litt inne på. Realiteten der er at det var vært enormt mange oppkjøp av små ideelle barnehager av de store kommersielle barnehagekonsernene, som jeg mener har skapt en ubalanse, og som på ingen som helst måte legger til rette for den variasjonen som også Venstre har vært opptatt av.

I 2018 sa et flertall i Stortinget at regjeringa måtte utrede et lovmessig skille mellom ideelle og kommersielle barnehager, slik at en kunne prioritere de ideelle, nettopp for å sikre denne balansen. Det er et vedtak som Høyre-statsråden ikke har levert på. Vi kan håpe at statsråd Skei Grande har større omtanke for de ideelle og sikrer variasjonen som en er så opptatt av, og får på plass en utredning av et lovmessig skille mellom nettopp ideelle og kommersielle barnehager.

Statsråd Trine Skei Grande [11:23:51]: Å skille mellom de ideelle og de kommersielle har vist seg ikke å være så lett på noen av velferdsområdene vi har. Vi har ikke noe ønske om å ha de store konsernene som er med og drar her, men utfordringen er at når man gjør

det vanskelig nok for de små, de ideelle og de små gründerne, er det de store som kommer og hjelper dem og klarer å stå opp mot de stedene der det er vanskelig å jobbe med kommunen. Det er derfor vi har sett de store oppkjøpene som vi har gjort.

Jeg har lyst til å nevne et eksempel: Jeg besøkte en liten barnehage for en tid tilbake som en kvinnelig gründer hadde startet. Hun hadde jobbet hele livet med den barnehagen – hele familiens store prosjekt – de brukte alle ferier til å jobbe med uteplasser, mannen var regnskapsfører, og hun var daglig leder. Det var hennes sparing, hennes pensjon og hennes barnehage.

Dette handler om veldig mange kvinnelige gründerne som har investert mye penger for å lage gode løsninger for folk, og dem vil jeg gjerne heie på. Vi må finne ordninger for å hindre at de store konsernene overtar.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:25:06]: Jeg kan forstå at det er vanskelig, derfor er det så viktig at en gjør denne grundige utredningen. Jeg er uenig i at de store konsernene på en måte hjelper de små barnehagene når de kjøper dem opp. Vi har mange eksempler og historier om små barnehager som motvillig har måttet selge, og det har vært et enormt skifte mellom nå færre ideelle barnehager og flere som blir kjøpt opp av de store konsernene. Jeg oppfattet at en er kritisk til å utrede et sånt lovmessig skille, men hvordan vil statsråden da konkret i den nye loven sikre at en i hvert fall tar grep som gjør at denne ubalansen som nå skjer, blir snudd?

Statsråd Trine Skei Grande [11:25:51]: Vi er ikke kritisk til å utrede, vi er villig til å bruke konsulenter til sånt i denne regjeringa. Men utfordringen vår er at det ikke er så lett å lage de løsningene. Det er det vi har lært så langt. Vi har lært det også på andre sektorer, vi har prøvd å gjøre dette i f.eks. eldresektoren og på andre områder også, å klare å få til det skillet. Men det er ikke så lett i Norge, der det meste av innovasjonen på den sosiale siden er små gründerne og små innovasjonsselskap. Men vi skal gjøre den jobben og gå det løpet og se om det er mulig å gjøre det. Dette var bare et varsel om at det ikke er så lett som det kan virke, når man skal formulere det som et politisk mål.

Presidenten: Marit Knutsdatter Strand – til siste oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:26:44]: Venstre har skyhøye ambisjoner for barnehagene, og Stortinget vedtok en bemanningsnorm som i og for seg også var bredt politisk fundert, og hadde store ambisjoner for å få flere voksne til å følge opp ungene. Men problemet

her var nettopp finansieringen. I innspill i høringen til komiteen før jul til statsbudsjettet for 2020 ble det pekt på fra KS' side at opp mot 680 mill. kr mangler for å fullfinansiere denne normen. Det bidrar bl.a. til at kommunene ikke klarer å dekke opp bemanning i sine barnehager, og at de private heller ikke får finansiering til å øke bemanningen i sine – og med det toårige etterslepet som en ekstra problemstilling. Vil Venstre sørge for at det blir fullfinansiering av bemanningsnormen, slik at disse ungene får den oppfølgingen de fortjener?

Statsråd Trine Skei Grande [11:27:41]: Dette er en ganske ny reform, som ble gjennomført i 2018. Nå viser de tallene vi har fått siste uka, at bemanningen øker, og i snitt klarer man å nå de målsettingene som man har satt seg. Det er ikke sånn at private har vært dårligere på bemanning enn det de offentlige har vært. De har virkelig strukket seg og prøvd å nå målsettingen om flere fagansatte.

Så handler det også om å ha de gode tilbudene som er tilpasset barna, og sørge for at man har dekningsgrad når det er barn i barnehagen. Det er klart at vi kunne ha sørget for at vi hadde bemanningsnormer som gjaldt hele barnehagens åpningstid, det ville ha kostet ca. 14 mrd. kr, og alle som har vært med på både å levere og hente barn, vet at det er litt ulik barnetetthet i løpet av en dag. Vi har trua på at barnehagene er gode til å tilpasse bemanningen i forhold til når ungene er der. Men dette skal vi følge videre. Dette er en reform som ble innført i 2018, så vi må bruke litt tid på å se på hvordan vi skal klare å tilpasse det for å nå de målsettingene vi har satt oss.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:28:50]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en endring i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringen var som følger:

Spørsmål nr. 5, fra representanten Fredric Holen Bjørdal til distrikts- og digitaliseringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Cecilie Myrseth (A) [11:29:14]: «Det regjeringsoppnevnte utvalget som har sett på skattlegging av havbruksvirksomhet, leverte sin rapport til tidligere finansminister Siv Jensen 4. november 2019. NOU

2019: 18 ble sendt på 3 måneders høring uten politisk behandling, og høringen er nå avsluttet.

Hvordan tenker statsråden å følge opp saken overfor Stortinget?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:29:36]: Stortingsrepresentanter fra SV fremmet i Dokument 8:192 S for 2017–2018 forslag om å be regjeringen utrede og legge frem forslag om en produksjonsavgift.

Ved behandling i Stortinget ble det flertall for å be regjeringen nedsette et partssammensatt utvalg som skulle utrede ulike former for beskatning av havbruksnæringen. Fra vedtaket fremgår det også at saken slutføres i Stortinget våren 2020, med sikte på mulig ikrafttredelse medio 2020.

I tråd med Stortingets vedtak nedsatte regjeringen Havbruksskatteutvalget 7. september 2018. Havbruksskatteutvalget leverte sin utredning 4. november 2019, og rapporten ble sendt på høring samme dag. Høringsfristen gikk ut 4. februar 2020, altså i går, og det har kommet mange innspill.

Finansdepartementet vil nå vurdere høringssvarene og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, i tråd med anmodningsvedtaket.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Cecilie Myrseth (A) [11:30:46]: Jeg takker for redegjørelsen. Saken er jo kjent, den har pågått lenge i ulike former. Det viktigste, i hvert fall for Arbeiderpartiet, er at kommunene som stiller areal disponibelt for utvikling av havbruk, får mer igjen, at man får et fast vederlag.

Den 27. januar, altså før fristen var gått ut, uttalte den nye fiskeriministeren, Geir Inge Sivertsen, seg positivt til at oppdrettsnæringen skal betale en arealavgift. Da lurer jeg på: Er det et syn som finansministeren deler?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:31:20]: Jeg sitter med ansvaret for denne saken, og høringen ble avsluttet i går. Da vil det ikke være riktig av meg å gi noen signaler om hva regjeringen kommer til å foreslå. Dette er en sak som berører en svært viktig næring for Norge. Det berører mange lokalmiljøer i Norge, og det handler også om skatteinntektene til fellesskapet. Da mener jeg at det er riktig å ha en grundig vurdering av både høringssvarene og totaliteten i det, og så vil vi komme tilbake til Stortinget, i tråd med de signaler som er gitt tidligere.

Cecilie Myrseth (A) [11:32:01]: Da legger jeg til grunn at det kommer en sak til Stortinget hvor vi får diskutert alle de mulige forslagene som ligger i saken, og de innspillene som har kommet.

Som sagt er det aller viktigste at kommunene, de lokale fellesskapene, får mer igjen for å stille areal disponibelt for én næring, som åpenbart går ut over muligheten for andre næringer til å bruke de samme arealene.

Siden han ikke kan gå inn i selve saken – det har jeg forståelse for – lurer jeg på om finansministeren deler min analyse av at kommunene fortjener å få mer igjen? Da ber jeg ikke ministeren om å gå inn på hva slags ordning, men prinsippet om at kommunene skal få mer igjen for å stille areal disponibelt. Kan ministeren være enig i det som et prinsipp?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:32:52]: Hvis jeg hadde svart på det, ville jeg gått inn i saken. For her er det både spørsmålet om man skal gjøre noe, og så har man diskusjonen om produksjonsavgift eller grunnrentebeskatning, og så er det fordelingen mellom kommune og stat. Så mitt svar er det samme: Vi vil komme tilbake til Stortinget i tråd med anmodningsvedtaket, og så takker jeg for innsikt i hva Arbeiderpartiet mener om saken.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Spørsmål 2

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:33:34]: «I dag er særnamsmannskompetansen knyttet direkte til skatteoppkreveren. Finansdepartementet foreslo i statsbudsjettet for 2020 at kommunene skal få beholde særnamsmannskompetansen.

Hvordan skal dette løses når den kommunale skatteoppkreveren etter planen overføres til Skatteetaten 1. juni 2020, hvordan er spørsmålet utredet, og hvilken dialog har det vært med de berørte partene?»

Statsråd Jan Tore Sanner [11:34:02]: Jeg setter pris på representantens engasjement for at kommunene fortsatt skal kunne drive effektiv innkreving.

Kommunene har en rekke krav mot innbyggerne, hjemlet i lov eller avtale.

Kommunene kan selv velge om de vil kreve inn kommunale krav eller kjøpe tjenesten fra private tilbydere. En rekke kommuner kjøper tjenesten i dag i stedet for å kreve inn selv.

I de tilfeller et krav går til tvangsinnkreving, kan dette kun skje gjennom ordinær namsmann eller skatteoppkreveren som særnamsmyndighet. Kommunen, ved skatteoppkreveren, har i dag særnamsmyndighet for noen få kravtyper, bl.a. eiendomsskatt og parkerings- og piggdekkgebyr.

Når skatteoppkrevingen fra 2020 innlemmes i skatteetaten, overføres særnamsmyndigheten for de aktuelle kravtypene til kommunene. Det er opp til kommune-

ne hvordan de organiserer og løser oppgaven med kommunal innkreving, herunder tvangsinnkreving. Etter overføringen kan kommunen velge å benytte særnamsmannskompetansen, bruke ordinær namsmann eller bruke skatteetaten som særnamsmyndighet.

Skatteetaten har opprettet et prosjekt som ivaretar overføringen av oppgaver og ansatte til skatteetaten. KS har opprettet et eget prosjekt som skal ivareta kommunenes interesser i forbindelse med overføringen. Det er jevnlig møter mellom skatteetaten, Finansdepartementet og KS om ulike sider ved oppgaveoverføringen.

Spørsmålet ble utredet av skatteetaten i 2014, og forslaget var gjennom en ordinær høringsprosess i 2015. Nødvendige regelverksendringer ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2020.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:36:02]: Jeg takker for svaret. Det som er bekymringsfullt, er at en her viser til at det er en rekke prosesser som pågår nå – etter at Stortinget har gjort vedtak om en massiv sentralisering gjennom å overføre den kommunale skatteoppkrevingen til skatteetaten. En går fra 227 kontor til 56 kontor.

Men konkret til hvordan dette skal løses: Det er riktig at det ble utredet i 2014 og 2015, men det endte med at en i 2016 bestemte seg for ikke å gå videre med det. Så dukket forslaget opp igjen i statsbudsjettet for 2020, uten noen nye utredninger, uten noen dialog med de berørte. Og det Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund sier, senest for noen dager siden, er at det er fullstendig uavklart hvordan den særnamsmannfunksjonen skal være. Ser statsråden behov for å bruke mer tid på denne saken og utsette innføringen av denne overføringen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:37:08]: Svaret på det er nei. Jeg ser ingen grunn til å bruke mer tid. Når det gjelder overføring til skatteetaten, så er det godt planlagt gjennom svært mange år. Det er godt utredet, og det er et viktig tiltak også for å bekjempe svart arbeid. Vi får nå sterkere fagmiljøer 56 ulike steder i landet, noe som kan bidra til en mer effektiv bekjempelse av økonomisk kriminalitet og svart arbeid, og det vil også bidra til likebehandling av innbyggerne. Så det er en nødvendig og riktig reform.

Det er god dialog mellom skatteetaten, Finansdepartementet og KS, og de tilbakemeldingene jeg får, er at dialogen er god, og at vi skal få til dette på en god måte.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:38:08]: En vil jo ikke styrke arbeidet mot arbeidslivskriminalitet når en sentraliserer og gjør det vanskeligere å drive oppsøkende virksomhet, som også gjør at publikumstilgangen blir mer krevende. Det som hadde vært fornuftig dersom en

skulle styrket arbeidet mot arbeidslivskriminalitet, var å gi de kommunale skatteoppkreverne videre fullmakter, mer innsynsmulighet – slik de har bedt om over tid, men som Finansdepartementet dessverre har avslått.

Tilbake til spørsmålet: Det er jo helt avgjørende hvordan særnamsmannfunksjonen skal løses, for dette er inngripende, omfattende saker. Det ligger til og med muligheter for at en kan bryte seg inn hos folk for å avdekke om de sitter på verdier som de forsøker å unndra. Derfor er det helt avgjørende hvordan dette skal organiseres. De som sitter nært på det, sier at de ikke vet hvordan dette er tenkt organisert. Vil det ikke da være fornuftig å bevilge seg mer tid og i det minste utsette gjennomføringen av denne reformen?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:39:12]: Jeg har svart på spørsmålet. Det er ikke aktuelt å utsette det. Det blir gjennomført som planlagt. Jeg vet ikke hvilke informasjonskilder representanten har. Mitt inntrykk er at dialogen er god mellom skatteetaten, KS og departementet. Og så vil det alltid være utfordringer ved en slik gjennomføring, men det å bare skulle utsette har jeg liten tro på i denne saken.

Spørsmål 3

Arild Grande (A) [11:39:58]: Har jeg før jeg begynner lov til å gratulere statsråden med nytt ansvarsområde? – Gratulerer så mye med det! Jeg ser fram til samarbeidet.

«Ved statsrådets tiltredelse kunne vi høre at han heiet på fagorganisering i Norge. Hvilke deler av regjeringens fagforeningsfiendtlige politikk vil han endre for å følge ord med handling?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:40:17]: Takk for gratulasjonen, og takk for det man vel må kunne kalle et polemisk spørsmål. Det er fristende å svare polemisk og spørre: Er det den laveste ledigheten på ti år, er det det at sysselsettingsandelen går oppover, er det rekordinvesteringene i norsk industri – i hvert fall nær rekordinvesteringene – som er såkalt fagforeningsfiendtlige? Er det at flere nå søker yrkesfag enn søker studieforberedende, at flere får lærlingplass, og at færre dropper ut av videregående skole, som er dårlig? Er det nye a-krimsentre, strategien for å bekjempe arbeidslivskriminalitet, er det flere jobber i privat sektor, er det nedgangen i antall arbeidsinnvandrere sammenlignet med de rødgrønne årene, som er fagforeningsfiendtlige?

Men jeg skal ikke gjøre det. Jeg skal i stedet si litt om hvorfor det er viktig å organisere seg, og hvordan vi samarbeider med partene i arbeidslivet, for det er en helt sentral del av den norske modellen, og man kunne også

sagt den nordiske modellen. Det betyr at vi har – og kommer til å fortsette å ha – jevnlig diskusjoner med både arbeidsgivere og fagforeninger. Og med fagforeninger mener jeg da alle fagforeningene, ikke bare den største, men også de som er mindre, men som er hovedsammenslutninger. Det er samarbeid om kompetanse, samarbeid om inkluderende arbeidsliv og likestilling i arbeidslivet. Arbeidslivskriminalitetsstrategien er helt avhengig av innspill fra partene i arbeidslivet. Vi har også partssammensatte utvalg. Det er viktig, for selv om det ikke er en automatikk i at enhver NOU skal ha partene representert, er det ofte veldig fornuftig fordi man får perspektivene fra arbeidslivet, og man får også en mulighet til å ta viktige diskusjoner med partene i arbeidslivet der og da.

Høy oppslutning i det organiserte arbeidslivet er først og fremst partenes bidrag. Jeg tror ingen er uenig i at det er partene som må sikre at de er attraktive og klarer å rekruttere, og ikke minst gå inn i bransjer og områder hvor organisasjonsgraden tradisjonelt er lav. Det gjelder også på arbeidsgiversiden. Vi har nå også satt i gang et samarbeid med partene om å finne gode løsninger for å styrke oppslutningen om organisasjonene i arbeidslivet – ikke fordi staten skal begynne å verve medlemmer, for det er et viktig prinsipp i trepartssamarbeidet å ha respekt for at vi har forskjellige roller, at staten er staten og organisasjonene er uavhengige organisasjoner, men fordi vi kan diskutere, vi kan bidra med kunnskap og informasjon og ikke minst formidling og gode møteplasser i trepartssamarbeidet.

Arild Grande (A) [11:42:52]: Når statsråden snakker om dette, høres det fint og flott ut, men når vi reiser land og strand rundt og snakker med folk på grasrota i fagbevegelsen, men også i ledelsen av forbundene, er det ingen som kjenner seg igjen i det skjønnbildet som statsråden prøver å tegne. Tvert imot ser man at det helt konsekvent gjennomføres en fagforeningsfiendtlig politikk som har som hensikt å svekke oppslutningen om fagbevegelsen. Høyre har kuttet i fagforeningsfradraget, svekket fagforeningens innflytelse på arbeidsplassene og svekket trepartssamarbeidet.

Nå har jeg lyst til å utfordre statsråden på om det er noe mer enn bare fine ord og fraser, som vi ofte hører fra Røe Isaksen, eller om det vil følge handling med bak de fine frasene om at man heier på fagorganisering i Norge. Vil Høyre øke fagforeningsfradraget? Vil Høyre gjeninnføre kollektiv søksmålsrett? Vil Høyre bidra til at bedriftsdemokratiet styrkes? Og vil Høyre stoppe prosessen de selv har satt i gang med å ta ut nær sagt alt som handler om den norske modellen fra læreplanene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:43:56]: Jeg kan gjerne si litt om det, men det er en rekke påstander her

som rett og slett er gale. For det første er ikke fagforeningsfradraget kuttet. Det er riktig at det ikke er kostnadsjustert, men hvis det å ha et uendret fagforeningsfradrag er ensbetydende med å være fagforeningsfiendtlig, så kan man jo ut fra tallene se at det – så vidt jeg vet – var uendret fra 1980 til 1998. Og da er det en del prominente Arbeiderparti-statsministre som i så fall også må få den merkelappen. Det mener jeg faller på sin egen urimelighet.

Når det gjelder kollektiv søksmålsrett, er det flere år siden regjeringen sa at det ikke er aktuelt for oss. Men det betyr ikke at vi ikke skal ha en offensiv strategi for å ta skurkene i arbeidslivet. Da understreker jeg at med «skurkene i arbeidslivet» mener jeg ikke bare de som driver ren og skjær arbeidslivskriminalitet. Da mener jeg også de som tøyser og bøyer på regelverket, de som ikke betaler skikkelig lønn, de som ikke følger det som er kulturen og normene i det norske arbeidslivet. Det skal vi påpeke, og vi skal ta dem. Der det er nødvendig, skal vi også ha f.eks. allmenngjøring, men det er det partene som er tungt involvert i.

Arild Grande (A) [11:45:00]: Statsråden vet jo selv at han villeder når han snakker om at man ikke har kuttet i fagforeningsfradraget. Det har stått stille, på samme kronebeløp, siden 2013, og det betyr et kutt i fradraget hvert eneste statsbudsjett Høyre har sittet i regjering, siden 2013. Da vi hadde rød-grønn regjering, økte vi fagforeningsfradraget betydelig, og organisasjonsgraden var også høyere enn den ville ha vært uten.

Men statsråden peker selv i slutten av sitt svar på en gruppe som virkelig trenger verdien av det å være fagorganisert, nemlig utenlandske arbeidstakere, som presser lønna ned dersom de ikke inkluderes i den norske modellen. Da er det helt sentralt at vi tilbyr dem god veiledning, god informasjon, om den norske modellen og verdien av å organisere seg. Da holder det ikke med en hjemmeside og noen brosjyrer på engelsk. Hva vil statsråden helt konkret gjøre for å sikre at slike arbeidstakere inkluderes i den norske modellen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:45:55]: Jeg var helt presis og helt korrekt i min omtale av fagforeningsfradraget. Jeg sa at det «ikke er kostnadsjustert», og jeg mener at det er noe annet enn et kutt. Så var mitt enkle, beskjedne poeng at hvis det å holde det på samme nivå er ensbetydende med å være fagforeningsfiendtlig, kan man se at fagforeningsfradraget var, så vidt jeg vet, på samme nivå fra 1980 til 1998. Da kan man jo i hodet sitt gå gjennom hvem som hadde statsministeren i de forskjellige periodene, og da ville en del prominente Arbeiderparti-statsministre også måtte få den merkelappen.

Jeg er mer enn villig til å diskutere i mitt eget parti om fagforeningsfradraget også burde kostnadsjusteres, men det er en prosess vi må ta internt.

Når det gjelder utenlandske arbeidstakere, er jeg helt enig; noe av det aller viktigste norske fagorganisasjoner gjør, er å organisere dem, få dem inn i fagforeninger, få dem inn i den norske modellen. Jeg er åpen for enhver diskusjon og dialog om hvordan også staten og det offentlige kan bidra til det, selv om arbeidsdelingen må ligge fast, hvor det er fagforeningene som verver medlemmer.

Spørsmål 4

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [11:47:13]: «Tall fra Nav viser at 2,2 pst. av arbeidsstyrken var helt ledige i desember. På tross av en lav arbeidsledighet totalt i Norge er det i noen distriktskommuner vedvarende høy ledighet, og andelen sysselsatte er bekymringsfullt lav.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre lav arbeidsledighet og høy andel sysselsatte i hele landet?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:47:48]: La meg først få benytte muligheten til å takke for at Arbeiderpartiet inviterer distriktsministeren til å diskutere distriktenes muligheter og utfordringer i Stortinget. Det er veldig bra.

Jeg ble litt overrasket da spørsmålet fra representanten fra Arbeiderpartiet kom, for arbeidsledigheten i Norge er jo lav. Det går bra i Distrikts-Norge. Når jeg reiser rundt i landet, forteller næringslivet og kommunene at det mangler arbeidskraft, og at det er vanskelig å få rekruttert kompetent arbeidskraft til de ledige jobbene. Det samme rapporterer Nav og NHO om.

Vi skal være glad for at arbeidsledigheten i Norge er lav. Den registrerte ledigheten i 2019 var faktisk den laveste på ti år. Det gir grunnlag for vekst og utvikling i hele landet. Arbeidsledigheten er faktisk på et lavere nivå i Distrikts-Norge enn i resten av landet. Mye av årsaken til det er at regjeringen gjennom mange år har satt systematisk på en arbeids-, nærings- og skattepolitikk, nettopp for å gi folk en jobb å gå til, og for at bedrifter kan vokse og skape fremtidens jobber. Vi har sterke næringsmiljøer og et godt utbygd utdanningssystem, og dette gir oss gode forutsetninger.

Så skal vi selvfølgelig ta tak i de områdene av Distrikts-Norge der situasjonen er en annen. Det er enkelte distriktskommuner som sliter med et høyere nivå på ledigheten. Noen kommuner opplever mer vedvarende ledighet, mens andre kommuner klarer å komme tilbake fra høye ledighetsnivå. Noen steder bør nok høy le-

dighet ses opp mot sesongvariasjoner, f.eks. innen fiske-ri og reiseliv.

Det er mange politikkområder som har betydning for utviklingen i distriktene. Regjeringen satser på samferdsel, utdanning, kultur og kommuneøkonomi, for å nevne noen. Vi har målrettede virkemidler som kommer næringslivet og kommuner i distriktene til gode. Differensiert arbeidsgiveravgift er et godt eksempel på det. Vi har også omstillingsmidler, hvis det er behov for det.

Hovedutfordringen er nå, slik vi ser det, tilgangen på nok og relevant arbeidskraft. Derfor må vi jobbe for å styrke innsatsen for å få flere i jobb, og for å sørge for at befolkningen har den kompetansen som bedriftene og kommunene trenger.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [11:50:50]: Jeg synes det er bekymringsfullt at distriktsministeren stusser over et spørsmål hvor vi setter spørsmålstegn ved at enkelte kommuner i distriktene har en vedvarende høy ledighet. Det er jo nettopp det som er hele poenget, at totalen ser grei ut, men at det er lommer som absolutt ikke er bra. Ta f.eks. min egen hjemkommune, som har en arbeidsledighet på 4 pst., enkelte kommuner i nord og flere andre eksempler. De merker ikke at totalen ser bra ut – de kjenner sin egen hverdag.

Jeg etterlyser et større engasjement for de kommunene ute i distriktene som har en vedvarende høy ledighet. Næringslivet skriker etter kvalifisert arbeidskraft, men folk er ikke nødvendigvis kvalifisert. Det kan vi i fellesskap gjøre noe med. Da undres jeg over hvorfor opplærings- og utdanningstiltak i Nav ikke brukes i større grad for å gjøre folk kvalifisert til jobbene der ute i distriktene.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:51:54]: Det er litt merkelig at representanten stusser over min tilbakemelding på spørsmålet, for premisset i spørsmålet fra representanten – at det er vedvarende høy arbeidsledighet – er ganske feil, etter min mening. Ja, det gjelder noen få steder, og der skal vi ha spesiell oppmerksomhet, bl.a. i forbindelse med den statlige lokaliseringspolitikken, som handler om at når man utreder strukturrendringene, skal det i hvert enkelt tilfelle inneholde en vurdering av utflytting fra Oslo. Det er viktig med statlige kompetansearbeidsplasser over hele landet. Derfor ønsker regjeringen en ekstra oppmerksomhet rundt det.

Det er flere statlige arbeidsplasser i nesten alle fylker nå sammenlignet med da Arbeiderpartiet styrte. Det er kun tre fylker som har færre. Og vi har vedtatt å etablere og flytte dobbelt så mange statlige arbeidsplasser som man gjorde under den rød-grønne regjeringen.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [11:53:02]: Regjeringen må gjerne smykke seg med at totalbildet ser bra ut, men jeg savner et engasjement for de stedene hvor virkeligheten ikke er den samme, og hvor man har en vedvarende høy ledighet.

Mitt spørsmål handlet jo nettopp om opplærings-tiltak i Nav, og faktum er at bruken av opplæringstiltak, som skal sørge for å få folk som er kvalifisert til å ta de jobbene, har gått ned under denne regjeringen. I 2013 var det 29 pst., og i 2019 var det 21 pst. Den samme regjeringen har kuttet i arbeidsmarkedstiltak, foretatt oste-høvelkutt i Nav og kuttet i ytelser, noe som skyver folk over på sosialhjelp.

Da lurer jeg på: Vil distriktsministeren sørge for at vi får en økt bruk av opplæringstiltak i Nav i årene som kommer, snu trenden fra denne regjeringen og sørge for at vi får folk som er kvalifisert til å ta jobbene ute i distriktene og bygge distriktene gjennom å være attraktive?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:54:06]: Det er jo nettopp regjeringens politikk som virker når vi ser rundt i hele landet at det er massevis av jobber, og at det går godt i næringslivet. Og så er det nettopp, som representanten var inne på, kompetansearbeidsplassene som mangler arbeidskraft.

Så må vi bekymre oss og hjelpe de delene av Distrikts-Norge som ikke går så godt, og som har vedvarende høy ledighet. Et viktig grep i den forbindelse er å desentralisere utdanninger. Det handler om å koble riktig kompetanse til bedriftenes behov. Derfor har vi nå satt i gang Kompetansepiloter, som er et nytt tiltak for å bedre tilgangen på kompetent arbeidskraft i Distrikts-Norge. Vi bevilger 16 mill. kr til det i år, nettopp fordi det er så viktig at vi gir innbyggerne våre den kompetansen som bedriftene trenger, slik at det er enkel tilgang på arbeid rundt i hele Distrikts-Norge.

Spørsmål 5

Fra representanten Fredric Holen Bjørdal til distrikts- og digitaliseringsministeren:

«Over éin million nordmenn er registrerte som pendlarar, og for mange er lang reiseveg eit nødvendig vonde for å kunne bu i distrikta. Under denne regjeringa har folk med langt å reise til jobb fått ein stadig dyrare og meir krevjande kvardag, anten dei må reise med bil, ferje, tog eller fly.

Vil statsråden halde fram med å føre ein politikk som gjer det dyrare for folk i distrikta å kome seg til og frå jobb?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 6

Øystein Langholm Hansen (A) [11:55:26]: «Når den statsråden som har fått ansvaret for distriktene i Norge, også har ansvaret for digitalisering, så erkjenner regjeringen endelig at distriktene ikke har fått den digitale utviklingen som er helt nødvendig. De områdene som fremdeles ikke har fått tilgang til bredbåndsfiber, er områder som ikke er kommersielt lønnsomme å bygge ut.

Hva vil statsråden nå gjøre for å sikre at alle i Norge får tilgang til et effektivt og stabilt bredbånd, som vil sikre bosetting i hele landet?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:56:04]: Regjeringen har fått fart på utbyggingen av bredbånd i hele landet. Internasjonale rangeringer viser at Norge ligger svært langt fremme når det gjelder tilbud og bruk av bredbånd og internett. Det skal vi glede oss over. Sikker og god infrastruktur er avgjørende for næringslivets konkurransekraft og lokal verdiskaping, for demokratiet vårt og for innbyggerdeltakelse. Regjeringen legger derfor til rette for god bredbåndsinfrastruktur over hele landet.

Norge har i dag, som jeg sa, svært god mobil- og bredbånddekning. Ifølge siste dekningsundersøkelse har nær 100 pst. av husstandene i Norge et grunnleggende bredbåndstilbud, i form av enten fast eller mobilt bredbånd. 86 pst. av husstandene har tilbud om høyhastighetsbredbånd. Regjeringens langsiktige mål er tilbud om høyhastighetsbredbånd til alle.

De kommersielle aktørene fortsetter å investere i alle deler av landet. Det skjer bl.a. fordi vi legger til rette for bærekraftig konkurranse i den sektorspesifikke reguleringen, sørger for tilstrekkelig med frekvensressurser for mobilt bredbånd og bidrar til kostnadseffektiv utbygging ved å fjerne unødvendige hindringer. Markedsaktørene investerte nesten 10 mrd. kr i 2018.

Tilbudet av høyhastighetsbredbånd er bedre i tettbygde enn i spredtbygde strøk, og forskjellene avtar; gapet tettes. I 2013, da Arbeiderpartiet styrte, hadde under 11 pst. av husstandene i spredtbygde strøk tilbud om fiberbasert bredbånd. I 2019 er tallet 45 pst. Om lag 60 000 nye husstander i spredtbygde strøk fikk fiberbredbånd fra 2018 til 2019. Tilbyderne bygger ut for fullt, også i de mindre tett befolkede områdene.

Men selv om tilbudet for en stor del av Norges befolkning er godt og stadig blir bedre, slår vi oss selvfølgelig ikke til ro med det. Derfor gjennomfører regjeringen flere tiltak for å sikre alle innbyggere gode bredbåndstjenester også i fremtiden. Derfor har regjeringen bevilget tilskudd til bredbånd i år på ca. 250 mill. kr. Dette utløser for de to årene samlet investeringer som totalt trolig overstiger 2 mrd. kr.

Øystein Langholm Hansen (A) [11:59:08]: Det forundrer meg litt at digitaliseringsministeren bruker tall som 13 pst. Jeg skal gjerne innrømme at ikke Einar Gerhardsen – og heller ikke Kåre Willoch – bygde ut særlig med bredbånd, og utviklingen går altså den veien at vi må sørge for at alle får bredbånd. Men undertegnede får stadig tilbakemeldinger fra ordførere og innbyggere i Distrikts-Norge om at de mister tilgangen til kobbernettet før Telenor har opprettet alternativ tilgang. Dette skjer til tross for at både den forrige digitaliseringsministeren og Telenor har lovet at dette ikke skal skje. Jeg har gjentatte ganger tatt sånne situasjoner opp i denne sal. Grunnene til at tilgangen forsvinner, kan være mange, men jeg vil gjerne utfordre den nye distrikts- og digitaliseringsministeren på hvordan hun ser for seg å jobbe for at hele landet er sikret tilgang til bredbånd hele tiden.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:00:11]: Det er riktig at Telenor har besluttet å fase ut kobbernettet innen utgangen av 2022. Jeg har stor forståelse for at det skaper bekymring, og det skaper usikkerhet om det skal være mulig å være på nettet så mye som vi ønsker oss, rundt om i hele Distrikts-Norge. Rundt 450 000 husstander og bedrifter har i dag bredbånd levert over kobbernettet. Tallet har sunket jevnt de siste årene, og bare i løpet av det siste året har tallet gått ned nesten 20 pst. Telenor har ikke leveringsplikt på bredbånd, men Telenor har forsikret om at de vil fortsette å vedlikeholde kobbernettet dersom kundene ikke har andre alternativer, gjennom mobilnettet eller andre fastnett, og dette gjelder både bredbånd og telefoni. Det er en tett dialog mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Telenor for å sikre at de som er berørt, blir ivaretatt på andre måter.

Øystein Langholm Hansen (A) [12:01:17]: Det er jo sånn at Arbeiderpartiet har et dobbelt så stort budsjett til bredbåndsutbygging som regjeringen har i sitt, og digitalisering av offentlige virksomheter og offentlig kommunikasjon med innbyggerne i hele landet er et uttalt mål også for regjeringen, både i helsesektoren, utdanningssektoren og i andre sektorer der en er avhengig av at alle innbyggerne i hele landet har tilgang til høyhastighets bredbånd. Utbyggingen av 5G-nettet vil også forde en storstilt utbygging av fibernett i distriktene, og dette vil koste mer penger enn den utbyggingen som til nå har blitt gjort. Hvordan vil statsråden finansiere denne utbyggingen i de områdene der dette ikke er kommersielt lønnsomt, uten å føre disse kostnadene over på fylker og kommuner?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:02:11]: Den markedsbaserte politikken, hvor private bredbåndsak-

tører i hovedsak står for utbygging og finansiering av bredbåndstilbudet, har ligget fast i mange år, fordi det viser seg å være svært, svært vellykket. Markedsaktørene har investert om lag 9,4 mrd. kr i ekomnettet, og de kommersielle aktørene skal bygge bredbånd i høyt tempo også videre. Men som representanten er inne på, er det enkelte steder ikke grunnlag for kommersielle investeringer, og da må vi fra myndighetenes side se på hvordan vi sikrer innbyggerne et tilbud. Det er derfor også staten bidrar med penger, og i 2020 er samlet bredbåndstilskudd, som jeg nevnte i sted, på 256 mill. kr. Det er en videreføring av den høye bevilgningen fra 2019, og det bidrar til at alle innbyggerne skal være trygge på at en gjør det som kan gjøres for å tilby et godt nok bredbåndstilbud til alle.

Spørsmål 7

Anette Trettebergstuen (A) [12:03:41]: «Frivillighet er av de viktigste limene i lokalsamfunnene våre. Store avstander og manglende kollektivtilbud gjør det mer krevende og dyrere å drive frivillig arbeid i distriktene. Arbeiderpartiet vil at det skal bo folk i hele landet, og mener at regjeringens sentraliserende kommuneøkonomi undergraver distriktenes mulighet til å levere gode og likeverdige frivillige tjenester.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at for eksempel frivilligsentralene ikke må legges ned på grunn av regjeringens manglende vilje til rettferdig fordeling mellom bygd og by?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:04:21]: Som representanten er godt kjent med, vil regjeringen legge til rette for levende lokalsamfunn i hele landet. Frivilligheten er en enorm kraft rundt omkring i bygd og by, på små og store steder. Ikke minst er frivilligheten viktig for å inkludere folk i våre små og store fellesskap. Frivilligheten skaper lokalt engasjement, fellesskap, integrering og demokratisk bevissthet. Det er nettopp derfor regjeringen vil styrke det sivile samfunnet, som er bygd opp av frivillighet og ideell sektor. Regjeringen vil bidra til at frivilligheten vokser nedena, friere fra politisk styring og med utvikling på egne premisser, gjennom bl.a. brede og ubyråkratiske støtteordninger. Det er viktig at kommunene har et godt samarbeid med frivilligheten, og at det samarbeidet bygger på lokale forhold.

Kommunesektoren er blitt styrket med om lag 30 mrd. kr under denne regjeringen. Det er fordi vi vil sette kommunene i stand til å styrke satsingen på barnehage, skole og eldre. De frie inntektene til kommunene fordeles gjennom inntektssystemet, og det er den fordelingen som skal ta hensyn til strukturelle forskjeller mellom kommunene og legge til rette for at alle kommuner

kan tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggerne. Kommuner i distriktene får som kjent ekstra inntekter gjennom egne distriktstilskudd i inntektssystemet, og i 2020 utgjør de i underkant av 3 mrd. kr. I tillegg kommer fordelene av redusert arbeidsgiveravgift. Det gjør også at distriktene har gode muligheter til å levere gode og likeverdige frivillige tilbud til innbyggerne sine.

Tilskudd til frivilligsentraler på 131 mill. kr ble for første gang innlemmet i rammetilskuddet i 2017. I tillegg ble det styrket med 20 mill. kr. Bevilgningen til frivilligsentralene har økt hvert år under denne regjeringen, og det er etablert 50 nye sentraler siden 2017. I 2020 fordeles 200 mill. kr til kommuner med frivilligsentraler innenfor rammetilskuddet, basert på antall frivilligsentraler. Fra 2021 er det varslet at midlene skal fordeles til alle kommuner etter de ordinære kriteriene i inntektssystemet. Det er fordi regjeringen tror på kommunepolitikere våre. Vi har tillit til at de ønsker å opprettholde gode tilbud for innbyggerne sine og prioritere de nødvendige midlene til frivilligsentralene.

Anette Trettebergstuen (A) [12:07:26]: Av og til lurer jeg på hvilken virkelighet medlemmene av denne regjeringen egentlig lever i, for både frivilligheten, kommunepolitikere våre og folk der ute i bygdene er lei av å få beskrevet og rose malt en virkelighet de ikke kjenner seg igjen i. Frivilligheten er lei av å bli møtt med festtaler og store ord som ikke følges opp i realiteten. Nå er vi nødt til å gå fra prat til praksis. Realitetene er jo at kommune etter kommune i grisgrendte strøk, i bygder og små kommuner, nå må legge ned frivilligsentralene sine som følge av regjeringens sentraliserende kuttpolitikk. Da hjelper det ikke å tro på kommunepolitikere, for kommunepolitikere sitter nå og styrer på budsjetter under det dårligste kommuneopplegget på 15 år. Det betyr at vi svekker fellesskapene rundt omkring i distriktskommunene. (Presidenten klubber.)

Synes statsråden at dette er god distriktspolitikk?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:08:34]: Jeg mener det er god distriktspolitikk at færrest mulige beslutninger tas av noen få her i Oslo. Det er god distriktspolitikk at det er lokalpolitikere, som kjenner innbyggerne og lokalsamfunnet best, som vet hvordan de skal prioritere. Så lenge tilskuddet til frivilligsentralene ikke var en del av den frie rammen, var det kun sentralene som ble tilgodesett med midler. Måten andre kommuner organiserte det frivillige arbeidet på, gjorde at frivilligheten mistet mye midler. Selv om dette ikke er en lovpålagt tjeneste, har jeg tro på at politikere fra både Arbeiderpartiet, Høyre og alle andre partier prioriterer frivilligheten i sine kommunebudsjetter fordi vi politikere vet hvor mye frivilligheten betyr for lokalsamfunnene. Jeg mener at dette er en mer rettfer-

dig ordning (presidenten klubber), som gjør at alt frivillig arbeid får frie midler.

Anette Trettebergstuen (A) [12:09:43]: Det hjelper ikke å ha trua når realitetene der ute for de kjære kommunepolitikere som skal prioritere i en trangere økonomi enn noensinne, og som allerede har snudd på krona fire ganger, opplever å få nye kutt fra denne regjeringen. Når man må prioritere mellom lovpålagte tjenester som helse, skole og eldreomsorg og i tillegg mister tilskuddet til den viktige funksjonen som frivilligsentralen er, forstår jeg godt at det går ut over nettopp frivilligheten. Regjeringen kunne valgt å opprettholde tilskuddet, slik at vi hadde fått likeverdige rammevilkår for frivilligheten over hele landet. Nord-Odal må kutte 250 000 kr, Stor-Elvdal må kutte 300 000 kr, Gjøvik 1 mill. kr, Namsskogan 600 000 kr, Overhalla 700 000 kr og Inderøy 450 000 kr. Dette betyr at disse frivilligsentralene blir lagt ned, mens de store byene får beholde sine. Synes distriktsministeren det er riktig (presidenten klubber) at frivilligsentralene må legges ned i bygd etter bygd?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:10:50]: Når jeg møter kommunepolitikere ute, forteller de meg at de ønsker minst mulig detaljstyring fra oss i Oslo for hvordan midlene skal brukes, nettopp fordi de mener at de er best til å prioritere ut fra de lokale forholdene. Vi er så heldige å ha en solid kommuneøkonomi, og det betyr at det er gode muligheter for å prioritere frivilligheten. Det var i 2017-budsjettet signalene om denne omleggingen kom fra regjeringen. Det har gitt politikere mulighet til over år å innrette finansieringen av disse tilbudene og belage seg på hvordan det skal gjøres. Ordningen har vært urettferdig fordi det er bare frivilligsentralene som har fått støtte. Veldig mye godt frivillig arbeid rundt omkring i de andre kommunene (presidenten klubber) er ikke blitt tilgodesett. Det vil en innlemming i den frie rammen sørge for.

Presidenten: Presidenten minner spørsmålsstillerne og statsråden om å forholde seg til taletiden.

Spørsmål 8

Åsunn Lyngedal (A) [12:12:12]: «Mange distriktskommuner opplever en gledelig økning i besøkende turister. Flere av våre minste kommuner har noen uker i året der folketallet mangedobles, som Geiranger, som har 200 innbyggere og én million besøkende. De seks lofotkommunene har 24 000 innbyggere, og sommeren 2018 ble det registrert 30 000 turgåere hver dag på de mest populære fjellene. Hauklandstranda i Vestvågøy

kommune har 300 000 besøkende, og kommunen har fått avslag på å kreve inn parkeringsavgift på 50 kroner pr. dag for å dekke utgiftene til tømning av toaletter og søppel. Høyre avviser at kommuner kan kreve besøksbidrag fra turister, uansett situasjon.

Hvordan skal våre distrikter kunne utnytte mulighetene innen reiseliv når Høyre i regjering ikke sikrer at det er mulig å finansiere fellesgoder?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:13:12]: Jeg er enig med representanten Åsunn Lyngedal i at det er svært positivt at interessen for Norge som reisemål øker. Reiselivet er en veldig viktig distriktsnæring, og derfor skal vi gjøre det vi kan for at reiselivsnæringen skal bidra til å skape arbeidsplasser, utvikle seg og bidra til aktivitet rundt omkring i hele Norge. Vi ser f.eks. hva nordlysturisme betyr for Nord-Norge, og hva opplevelsesturisme og kulturturisme betyr for bygdene våre og for Kyst-Norge.

Reiselivet bidrar til lokal verdiskaping, sysselsetting og bedre tjenestetilbud i distriktene – også til fastboende. Det er en utvikling som regjeringen vil støtte opp om, og regjeringen prioriterer arbeidet for en bærekraftig utvikling av norsk reiseliv nettopp for å skape vekst og arbeidsplasser lokalt. Det er viktig at lokalbefolkningen også ønsker turistene velkommen. Vi må sikre tiltak som bidrar til helårsturisme, sånn at det skapes mange arbeidsplasser, noe som igjen gir god velferd til kommunen. Vi må bidra til at det blir lengre sesonger og mer helårsdrift.

Når det er sagt, ser vi at det har medført utfordringer på de mest populære reisemålene, bl.a. knyttet til sikkerhet, logistikk, slitasje og konflikter mellom ulike interesser og hensyn. Det gjelder spesielt i Lofoten, som representanten kjenner godt. De har hatt utfordringer over tid, og da må de selvsagt få lov til å foreta seg noe lokalt.

Regjeringen har sagt at vi ikke ønsker å innføre nasjonal turistskatt. Det har også Høyre sagt. Det er imidlertid åpent for å etablere frivillige lokale ordninger. Høyre har gått ut og sagt at vi ikke ønsker nasjonal turistskatt, men hvis representanten hadde fulgt med, hadde hun registrert at undertegnede for to måneder siden var ute som Høyres næringspolitiker og åpnet for lokale besøksbidrag.

De rettslige rammene for brukerbetaling i kommunene åpner for at kommunene kan innføre avgifter, gebyrer og egenbetaling for konkrete kommunale tjenester. Det betyr at både kommuner og grunneiere kan ta betalt for tjenestene som tilbys, enten det er parkeringsplasser, toaletter eller annen infrastruktur. Det er det ingen som hindrer dem i å gjøre i dag. Men da skal innkrevingen knyttes direkte til den tjenesten eller infrastrukturen som tilbys – ikke generelt til besøkende i området.

Fordi dette er så viktig distriktspolitikk, vil jeg sammen med de andre berørte statsrådene som har ansvar for reiseliv og utvikling av Distrikts-Norge, se nærmere på kommunenes mulighet til å etablere betalingsordninger. En bærekraftig reiselivsnæring er viktig for distriktene i Norge i årene som kommer.

Åsunn Lyngedal (A) [12:16:21]: Jeg har registrert hva lederen i Høyres programkomité har sagt, men jeg har også registrert hvordan tidligere næringsminister Røe Isaksen har svart næringskomiteen da vi behandlet et spørsmål om turistskatt, fellesgodefinansiering og besøksbidrag: totalt avvisende. Det er problemet. Jeg håper de signalene vi får her, er positive for kommunenes muligheter til å få dekket utgiftene sine.

Vestvågøy kommune står i en helt aktuell situasjon. De har fått avslag på å bruke penger for parkering til noe annet enn å opparbeide parkering. Det er ikke mulig å bruke dem på toaletter eller til å tømme søppel. Når man må tømme toalettet tre ganger om dagen i høyseongen, er det en stor utgift for en liten distriktskommune. Nordland er opptatt av dette, det er også Visit Sognefjord, som kjører et prosjekt i regi av Vestland og Møre og Romsdal, og KS er opptatt av problematikken.

Ser ministeren at en totalt avvisende holdning fra næringsministeren til fellesgodefinansiering vil kunne hindre utviklingen av et bærekraftig reiseliv?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:17:25]: Jeg tror det er viktig at vi skiller mellom to ordninger her. En nasjonal pålagt turistskatt fra Stortinget er en dårlig idé. Det vil ikke reiselivet selv ha, og det er det mange kommuner som ikke vil ha. Et lovpålagt besøksbidrag som kommunene selv kan ilegge når de får besøk til kommunen sin, er noe helt annet. Det er jeg for, og det opplever jeg også at regjeringen vil være villig til å vurdere, nettopp fordi det er så viktig for Distrikts-Norge. Det skaper arbeidsplasser, og det skaper vekst og aktivitet. I deler av Bygde-Norge, f.eks. i Øyer eller Hemsedal, ser vi en voldsom utvikling og vekst i kommunene fordi de har satset på skiturisme og er gode på det.

Besøksbidrag synes jeg er en god ordning. Det bidrar til å sikre bærekraften i turismen og til å unngå forsøpling eller slitasje av fellesgoder, som også innbyggerne våre vil føle som en belastning.

Åsunn Lyngedal (A) [12:18:28]: Jeg takker for svaret. Det er veldig positivt å høre, for også Arbeiderpartiet er imot en statlig pålagt turistskatt. Det vi ønsker, er et besøksbidrag og en mulighet for distriktskommunene til å få betalt. Av statsrådens svar kunne man få inntrykk av at det finnes en hjemmel for å ta betalt, men avslaget Vestvågøy kommune har fått, tyder på at det kan være behov for en hjemmel for kommunene.

Jeg vil invitere statsråden til å påvirke sitt parti til å være positivt når det gjelder behandlingen av Dokument 8:20 S for 2019–2020, om å utrede et mulig besøksbidrag.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:19:07]: I det tilfellet representanten nevner fra Vestvågøy, tror jeg direktoratet gikk inn og ga avslag fordi det ikke var knyttet til den tjenesten de inndro betaling for, hvis jeg husker riktig. Men kommunene kan altså gjøre det innenfor rammeverket i dag, og jeg tror det er veldig viktig for de kommunene som føler en belastning knyttet til forsøpling og stor slitasje på fellesgodene.

Skal vi kunne satse videre på å få turister fra hele verden til Norge for å oppleve det fantastiske landet vårt, noe som også vil være med på å skape en masse arbeidsplasser rundt i distriktene, særlig sårt tiltrengte arbeidsplasser mange steder, må vi også sørge for at det ikke går på bekostning av lokalsamfunnene. Derfor kommer i hvert fall jeg som distriktsminister til å jobbe for at kommunene skal ha denne muligheten til å ta inn et besøksbidrag i mye større grad enn de gjør i dag.

Spørsmål 9

Eirik Sivertsen (A) [12:20:23]: «Høyre regjeringen har siden den tiltrådte systematisk bygget ned de regionale- og distriktspolitiske virkemidlene i statsbudsjettet, særlig de regionale utviklingsmidlene som fylkeskommunene har kunnet bruke til å skape nye arbeidsplasser i hele landet.

På hvilken måte vil statsråden styrke de nasjonale distriktspolitiske virkemidlene framover?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:20:45]: Det er hyggelig å stifte bekjentskap med Arbeiderpartiets kommunalpolitiske talsmann. Jeg ser frem til mange gode debatter fremover om hvordan vi i fellesskap skal sørge for å styrke og bidra til vekst og utvikling i Distrikts-Norge.

La meg først slå fast at norsk næringsliv går bra, og mange, mange steder i Distrikts-Norge går det også veldig bra. I fjor ble det skapt 40 000 nye arbeidsplasser i privat sektor. Disse arbeidsplassene kom i by og bygd, og det som er gledelig, er at bl.a. i de respektive hjemfylkene til representanten og meg, Nordland og Trøndelag – men i tillegg i Troms, Finnmark og Innlandet – ser vi den laveste ledigheten i landet.

Samtidig står Norge, og særlig distriktene, overfor store utfordringer fremover. Det er vi nødt til å ta tak i. Det ser jeg på med stort alvor, for i distriktene har man utfordringer knyttet til demografi og mangel på kompetanse. Det er færre unge per pensjonist, og både nærings-

livet og offentlig virksomhet har utfordringer med å få tak i arbeidskraft.

Representanten er bekymret for nedgangen i de regionale utviklingsmidlene. Nå er det slik at Kommunal- og moderniseringsdepartementet forvalter målrettede distrikts- og regionalpolitiske virkemidler på nesten 1,3 mrd. kr. Hoveddelen av de midlene går til å styrke et vekstkraftig næringsliv i regionene og distriktene, f.eks. bedriftsrettede låne- og tilskuddsordninger, klynger og næringshager. Og som en del av regionreformen får fylkeskommunene nå også næringsrettede virkemidler som er viktige for å mobilisere og kvalifisere flere bedrifter og gründere i distriktene til store markeder og nasjonale støtteordninger.

En vellykket regional- og distriktpolitikk forutsetter også innsats på mange politikkområder, og vi ser at regjeringens satsing gjennom mange år på samferdsel, på skatte- og avgiftslettelser, på helsetjenester, utdanning, forskning og innovasjon, virker – nettopp fordi vi ser alle de nye arbeidsplassene som etableres langs kysten og i bygdene våre. Derfor bruker regjeringen 44 mrd. kr til innsats og til tiltak som betyr enormt mye for dem som bor i distriktene.

Vi har økt samferdselsbudsjettet med 80 pst. siden vi overtok. Når jeg er rundt og besøker bedriftene og snakker med folk, sier mange at det viktigste vi kan gjøre for dem, er å fortsette den satsingen regjeringen har på vei og ta igjen etterslepet som sto igjen etter de rødgrønne da vi tok over.

Eirik Sivertsen (A) [12:23:53]: Til tross for statsrådens tre minutters taletid, og for så vidt mange interessante betraktninger, fikk jeg ikke svar på spørsmålet mitt. I 2013 var det på statsbudsjettet bevilget 1,5 mrd. kr til regional utvikling og nyskaping. De pengene er nå borte, den siste resten forsvant som en liten bit inn i rammetildelingen og er ikke lenger spesielt målrettet. Statsråden omtalte tidligere i denne spørretimen behovet for målrettede tiltak. Dette var et målrettet tiltak, og det er vel dokumentert hvilke resultater det har gitt. Så da gjentar jeg spørsmålet mitt: Hvordan vil statsråden styrke de nasjonale distriktpolitiske virkemidlene framover?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:24:36]: Nå er representanten Sivertsen så garvet etter mange år i Stortinget at han vet at det er én gang i året regjeringen vil fortelle hvilke distrikts- og regionalpolitiske midler som vil styrkes, og det er når budsjettet legges frem. Så da får Sivertsen vente i spenning.

Så kan jeg meddele at når jeg, det året jeg har vært næringspolitisk talskvinne for Høyre her i Stortinget, har besøkt bedrifter i alle fylker rundt om i hele landet – jeg vet ikke hvor mange hundre bedriftsledere jeg har møtt

– forteller de meg det samme: Vern om EØS-avtalen, sørg for fortsatt å holde skattene og avgiftene nede, sørg for tilstrekkelig kompetanse, og gi oss mer vei og samferdsel – sats videre på det. Men det er ikke en eneste bedriftsleder som noen gang har sagt: Gi oss tilbake de regionale utviklingsmidlene, sørg for å satse på de regionale utviklingsmidlene – da redder dere Distrikts-Norge, da redder dere bedriftene, da skaper dere flere arbeidsplasser.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Eirik Sivertsen (A) [12:25:38]: Det er mulig at det er riktig for de bedriftslederne som statsråden har møtt. Men jeg møter også mange bedriftsledere, og ansatte, lokalpolitikere og regionalpolitikere, som ikke bare er opptatt av å bygge bedrifter, men også av å bygge samfunn som kan legge til rette for bedrifter, og de etterspør disse virkemidlene.

Jeg skjønner at statsråden ikke har noen konkrete planer om å styrke de nasjonale distriktpolitiske virkemidlene framover, så la meg da få stille et annet spørsmål. Hvilken rolle mener statsråden at fylkeskommunene spiller i å legge til rette for vekst og utvikling av nye arbeidsplasser som sørger for bosetting og gode liv i hele landet?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:26:21]: Jeg mener de spiller en viktig rolle. Derfor har også regjeringen i forbindelse med regionreformen sørget for at fylkeskommunene har over 700 mill. kr som kan bidra til vekst og utvikling for bedrifter og til å skape arbeidsplasser, særlig i utsatte strøk.

Så må jeg også minne representanten om at i distrikts- og digitaliseringsministerens portefølje, som en del av regional- og distriktsansvaret i departementet, har vi gode virkemidler som de næringsrettede ordningene, som Kompetansepiloter, som klynger og innovasjonsprogram, som kompetansesenter for distriktene, omstillingsmidler, Interreg og Arktis 2030. Og når vi i tillegg fortsatt skal verne om differensierte arbeidsgiveravgifter og satse på samferdsel, vil det bety fortsatt vekst og utvikling i Distrikts-Norge.

Da jeg var oppe i Nord-Norge nå, i Vesterålen, var det fantastisk å se hvordan man på den «ytterste nøgne ø» virkelig klarer å skape innovasjon og teknologi som få har sett maken til.

Spørsmål 10

Tore Hagebakken (A) [12:27:35]: «I statsbudsjettet for 2020 fikk regjeringen gjennomslag for å avvikle den

kommunale skatteinnkrevningen. Med dette forsvinner det mange kompetansearbeidsplasser i mange distriktskommuner. Kommuner som vi vet ønsker seg flere arbeidsplasser av denne typen, ikke færre. I tillegg har regjeringen lagt opp til en svært stram kommuneøkonomi som vil legge press på tjenestetilbudet til innbyggerne, der resultatet kan bli nedbemanning og dårligere tilbud til folk.

Hva vil statsråden konkret gjøre for å sørge for kompetansearbeidsplasser i hele landet?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:28:12]: Som nybakt distrikts- og digitaliseringsminister er jeg veldig glad for å få nettopp dette spørsmålet, fordi det er så viktig for videre utvikling og nysatsing i distriktene våre. Å skape kompetansearbeidsplasser i hele landet er en av regjeringens viktigste oppgaver. Ett av virkemidlene er en aktiv lokaliseringsspolitikk. Målet er flere statlige arbeidsplasser utenfor de største byene. Vi skal koordinere flytting, nedleggelse og opprettelse av statlige arbeidsplasser, så vi får en god regional fordeling. Kompetansearbeidsplasser fra statlig hold må fordeles bedre i hele landet enn det som er gjort til nå gjennom skiftende regjeringer.

Regjeringen har siden 2013 flyttet eller nyetablert over 1 220 arbeidsplasser utenfor Oslo. Statlige arbeidsplasser er viktig for å styrke regionale arbeidsmarkeder. Samtidig vil jeg understreke at kommunal sektor og privat næringsliv er de viktigste bærebjelkene i arbeidsmarkedet i alle deler av landet. Der finner vi et mangfold av kompetansearbeidsplasser.

Digitalisering betyr at vi nå og i fremtiden kan utføre oppgaver ved hjelp av færre ansatte. Det er en utfordring, men det er også en mulighet for distriktene. Eksemplet fra skatteetaten som representanten Hagebakken viser til, er at effektivisering reduserer behovet for arbeidsplasser. Det betyr også 370 mill. kr spart hvert år, som vi kan bruke på andre ting i distriktene. Samtidig blir oppgavene samlet i 56 kompetansemiljøer over hele landet.

Effektiviseringen skjer i flere sektorer. Vi skal ikke motsette oss endringer som gir lavere kostnader og større effektivitet. Målet vårt må være bedre tjenester og penger spart, både i stat, i fylker og i kommuner. Samtidig må vi sørge for at det ikke er de samme stedene som mister arbeidsplasser hver gang det skjer endringer i en sektor. Det er jeg veldig opptatt av. Nettopp på grunn av digitaliseringen er mange av de nye arbeidsoppgavene stedsuavhengige. Det er viktig å legge til grunn for politikken videre på dette feltet. De kan i prinsippet utføres hvor som helst. Det gir mulighet for å bygge kompetansemiljøer flere steder rundt om i Distrikts-Norge enn det man før har kunnet.

Regjeringen forbereder nå piloter for å styrke samarbeidet mellom mindre avdelinger av statlige etater i regionene. Ved å etablere nye samlokaliserte kompetansekluster kan det samlede, offentlige fagmiljøet i regionene styrkes. Et slikt fagmiljø vil gjøre det lettere å beholde og rekruttere kompetanse til de statlige etatene.

Tore Hagebakken (A) [12:31:11]: Her er det åpenbart at det går an å tape mer enn hva innsparingsgevinsten er. De lokale skattekontorene er jo et veldig velfungerende system – svært effektivt og med god måloppnåelse. Lokal innkreving har gjort det lettere å bruke lokal kunnskap, som nå blir borte. Her bygger en ned fagkompetanse og arbeidsplasser i kommunene. Dette er en åpenbar sentralisering fra regjeringas side – dette også, som så mye annet.

Det er grunn til å sette et stort spørsmålsteget ved regjeringas forventede effektiviseringsgevinst. Dette kan like gjerne resultere i tapte inntekter, som jeg sa. Bare se til Danmark, som har gått på enorme tap på grunn av mindre effektiv innkreving. Ser statsråden hvilken risiko hun løper, og hvor uheldig dette er for Kommune- og Distrikts-Norge – ja, jeg vil si rett og slett distriktsfiendtlig?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:32:09]: Det er klart at konsekvensene av tap av arbeidsplasser er større for et lite arbeidsmarked enn det er for et stort. Det i seg selv taler for at etatene bør velge å opprettholde arbeidsplasser på de mindre stedene. I retningslinjene for statlig lokalisering som handler om avbøtende tiltak, står det at man skal vurdere konsekvensene for de arbeidsmarkedene som mister statlige arbeidsplasser. Ved større strukturendringer har fagdepartementene nå ansvar for å vurdere behovet for avbøtende tiltak.

Det er derfor jeg er veldig glad for at en nå valgte å løfte frem distrikts- og regionalpolitikken i regjeringen, og at vi har delt opp Kommunal- og moderniseringsdepartementet, slik at vi også har fått en egen distriktsminister som kan sørge for at når hvert enkelt departement og statsråd foretar beslutninger på sitt felt, må man se på hvilke konsekvenser dette får for distriktene, særlig statlige arbeidsplasser.

Tore Hagebakken (A) [12:33:15]: Jeg er virkelig bekymret for innkrevningens legitimitet, og at den utfordres når muligheten til dialog med publikum forringes. Det er heller ikke sannsynliggjort at regjeringas grep, som altså gjelder fra 1. juni i år, er nødvendig for å styrke arbeidet mot svart økonomi og arbeidslivskriminalitet. En risikerer dårligere kontakt med næringslivet og svekket kontroll. Jeg er på ingen måte beroliget av det jeg hører distriktsministeren si, og – igjen – den store faren for store tap når kommunen ikke lenger skal kreve inn sin egen skatt. Dette handler også grunnleggende

om kommunenes autonome, sjølstendige, rolle. Ser statsråden at dette representerer en dårlig start på hennes inntreden som distriktsminister, og at det hele er svakt faglig begrunnet?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:34:08]: Denne beslutningen er tatt, og regjeringen står ved den. Det er gjort før min tid, men jeg lover representanten Hagebakken at jeg kommer til å følge med argusøyne det arbeidet som gjøres fra enhver statsråds side som handler om nedleggelse av kompetansearbeidsplasser eller tiltak som får konsekvenser for distriktene, selv om det i og for seg ser bra ut for den enkelte sektor. Det er min jobb i regjeringen bl.a. å se hvordan helheten av den politikken vi fører, slår ut i distriktene.

Regjeringen ønsker en satsing på distriktene. Når vi nå ser at det er mangel på kompetent arbeidskraft, gjør vi noe med det. Det er derfor vi nå etablerer Kompetansepiloter – for å koble nettopp bedriftenes behov for kompetanse og utdanningenes mulighet til å skolere innbyggerne. Det å ha ingeniører, det å ha sykepleiere, det å ha folk tilgjengelig som kan jobbe i havbruket, er viktig for vekst og utvikling videre i Distrikts-Norge.

Spørsmål 11

Hadia Tajik (A) [12:35:25]: «Kva har statsråden tenkt å gjera for å sikre arbeidsplassar, kompetanse og verdiskaping i distrikta framover?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:35:34]: Næringslivet i mange distriktsområder går godt, og folk bor der verdien er og skapes. Det gjør sterke bedrifter og levende lokalsamfunn til et konkurransefortrinn for Norge, og det er det viktig at også vi politikere er med på å formidle. For vi har innovative bedrifter, vi har arbeidsplasser, og vi har kunnskapsmiljøer rundt om i hele Norge. Dette er styrker vi skal bygge videre på. Regjeringen prioriterer en næringsfremmende skattepolitikk og fører en bred forsknings- og innovasjonspolitik.

En god kommuneøkonomi gir grunnlag for gode tjenester og offentlige arbeidsplasser i hele landet. En aktiv lokaliseringpolitikk gir grunnlag for en god regional fordeling av statlige arbeidsplasser. Siden 2013 har antallet sysselsatte i kommunesektoren økt med 6,6 pst. God og stabil tilgang til elektronisk kommunikasjon prioriteres nettopp for at folk skal kunne bo og arbeide der de ønsker, og for at bedriftene skal kunne skape arbeidsplasser og verdier i hele landet. Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift videreføres, og EØS-avtalen sørger for tilgang til markeder for distriktsnæringer som fiskeri, havbruk, energi og reiseliv. Samtidig er

den sektorvise næringspolitikken vel så viktig for utviklingen av distriktene, og det er noe av bakgrunnen for at regjeringen har satt ned et offentlig utvalg som skal utrede næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn.

Fortsatt utvikling av distriktene er avhengig av at vi utnytter naturressursene i havet og på land. I Granavolden-plattformen fremgår det at bærekraftig utnyttning av naturressurser også må gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnene. For vi er helt avhengige av lokalsamfunn som legger til rette for utvikling av næringer, og jeg vil arbeide for at lokalsamfunnene får en større del av verdiskapingen og mer igjen for de inngrepene som blir gjort. Dette er sårt tiltrenge inntekter for kommunene rundt omkring i distriktene våre.

Tilgang på nok og relevant arbeidskraft er en gjennomgående utfordring. Utfordringene skyldes særlig en sterk økning i antallet eldre, det er demografi som spiller inn, og det skjer også i de tynneste befolkede delene av landet. Det blir sterkere konkurranse om nødvendig, kvalifisert arbeidskraft.

Et viktig grep i kompetansereformen er å stimulere til utvikling av fleksible videreutdanningstilbud og gjøre livslang læring mer tilgjengelig. Kompetansereformen understøtter også fylkeskommunenes strategiske og koordinerende rolle i regional kompetansepolitikk, derfor inviterer regjeringen fylkeskommunene til å delta i piloter som skal koble etterspørselen fra bedrift til kompetanse.

Hadia Tajik (A) [12:38:39]: Dette var jo ei nydeleg framføring av det som kunne ha vore eit dikt, men som politikk trur eg det eigentleg var ganske mykje svakare. Det er ei hyllest av distrikta og ei hyllest av status quo, og det er veldig lite handling som vert varsla. Eg må nesten spørja: Kva meiner regjeringa at eit distrikt er for noko – kva er eit distrikt? Det er relevant å spørja om det f.eks. i samband med utflytting av statlege arbeidsplassar. Me såg det heilt konkret då det var snakk om politiet sitt nye løns- og rekneskapscenter. Jaren i Innlandet var aktuelt, men vart avvist fordi det var ein del av Oslos bo- og arbeidsmarknadsregion. Innstillinga vart i staden Drammen. Det er ein rimeleg stor by. Frå Drammen går det timinuttsruter til Oslo, og det tek ein halvtime. Frå Jaren går det eitt tog i timen, og det tek nesten éin og ein halv time. Då må ein nesten svara på kvifor regjeringa meiner at Drammen er meir distrikt enn Jaren.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:39:36]: Jeg tror at definisjonen av «distrikt» varierer veldig. Mange vil nok si at bor man utenfor Oslo, er man ofte distrikt, og bor man like i nærheten av Trondheim, men ikke innenfor kommunegrensen, føler man at man er litt

distrikt. Derfor skal vi ha en politikk som virker for hele landet, som sørger for at det skapes arbeidsplasser, og at det er utvikling og vekst.

Ved tildeling av statlige arbeidsplasser har regjeringen – før min tid – gjort vurderinger av hvordan hele landet skal få en jevnere fordeling av statlige arbeidsplasser enn det man har i dag. Der vet jeg at Drammen ikke har kommet særlig godt ut, og derfor falt valget på Drammen.

Hadia Tajik (A) [12:40:44]: Det er framleis ei gåte for meg korleis Drammen kan vera meir distrikt enn Jaren. Det statsråden er inne på, er at er ein utanfor Oslo, kan ein nokre gonger vera distrikt. Uansett: både Jaren og Drammen ligg utanfor Oslo. Jaren ligg berre vesentleg lenger unna Oslo enn det Drammen gjer. Drammen er ein fin by, det er ikkje noko å seia på det. Men korleis kan ein då likevel få ei innstilling knytt til utflytting av statlege arbeidsplassar som peiker på Drammen og ikkje på Jaren, med grunngjevinga at Jaren er ein del av bu- og arbeidsmarknadsregionen til Oslo?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:41:21]: Som representanten vet, tiltrådte jeg regjeringen for én og en halv uke siden, og når det gjelder beslutninger, diskusjoner og begrunnelser for avgjørelser som regjeringen har fattet, og som jeg ikke hadde konstitusjonelt ansvar for, som utflyttingspolitikken, er det vanskelig for meg å stå og snakke om og forklare inngående hvorfor regjeringen gjorde det den gjorde. Jeg er opptatt av at vi nå fremover veldig nøye skal sørge for at når vi snakker om at statlige arbeidsplasser skal flyttes ut, skal ikke det bare gjøres til de store byene, der det er nok av kompetanse fra før – kompetansearbeidsplasser er det viktig å fordele rundt i hele landet hvis vi skal klare å bygge opp kompetansemiljøer. Saken om domstolstrukturen – en sak som blir veldig viktig for distriktene – handler ikke bare om domstolene, men også om verdifull kompetanse som går tapt i distriktene hvis man ønsker å følge hundre prosent det forslaget som ligger til grunn nå.

Spørsmål 12

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:42:33]: «Domstolkommisjonen, som har sett på strukturen i domstolene, har kommet med et forslag som vil kunne føre til en storstilt sentralisering av landets domstoler. Nedleggelsene vil kunne føre til lengre reisevei for folk og lokalt næringsliv som trenger å få sine rettslige avklaringer.

Hvordan vil statsråden ivareta distriktshensyn i den videre prosessen med domstolstrukturen?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:43:04]: Regjeringen har foreløpig ikke tatt stilling til hvordan Dom-

stolkommisjonens utredning skal følges opp. Regjeringen tar ikke stilling til de konkrete forslagene fra kommisjonen og foretar ikke endringer i strukturen før utredningen har vært på høring og alle berørte parter har fått anledning til å uttale seg. Eventuelle forslag til endringer vil bli forelagt Stortinget. At utredningen ikke er sendt på høring, skyldes rett og slett at regjeringen har brukt tid på å gjennomgå utredningen nøye. Regjeringen vurderer om det skal sendes et alternativt forslag på høring, nettopp for at også distriktshensynene skal ivaretas, og for at andre hensyn skal vektlegges enn de rent domstolsfaglige.

Domstolkommisjonens forslag er ikke et uttrykk for regjeringens politikk, selv om noen har prøvd å fremstille det slik. Det er en rent faglig anbefaling. Likevel: Domstolkommisjonen peker på noen utfordringer som vi tar på alvor og gjør noe med. Riksrevisjonen mener også at potensialet for å effektivisere tingrettene ikke er utnyttet i større grad. Vi må ha to tanker i hodet på en gang – det er rom for å gjøre for endringer, og samtidig vil arbeidet for at befolkningen får de tjenestene de skal ha, og kravet til grunnleggende rettssikkerhet bli ivarettatt. Distriktshensyn, som representanten spør om, er ett av flere hensyn som regjeringen vil vektlegge i den videre oppfølgingen.

Regjeringen er opptatt av at innbyggerne i hele landet skal ha et godt og likeverdig domstoltilbud. Kvaliteten i domstolen er avgjørende for innbyggernes rettssikkerhet, og det vil være regjeringens rettesnor i dette arbeidet.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:45:00]: Takk for svaret. Det er mulig at Domstolkommisjonens innstilling ikke er et direkte uttrykk for regjeringens politikk, men det kan jo tenkes at det er en konsekvens av regjeringens politikk, for domstolene, som resten av justissektoren, er sterkt presset gjennom store kutt påført over år av høyreregjeringen. Opplever statsråden at det kan være en sammenheng mellom finansieringen og ABE-reformen som kan ligge til grunn for denne storstilte sentraliseringen og nedleggelsen av tingretter og jordskifteretter over hele landet?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:45:50]: Urbanisering og sentralisering er nok ikke noe vi ser som en trend bare i Norge; det skjer over hele verden. I alle land trekker folk mot byene. Samfunnet utvikler seg, og vi må som samfunn klare å henge med. Likevel er vi så opptatt av i Norge at vi skal gi mulighet og rom for vår befolkning til å bo i hele landet, særlig fordi Norge er et land som er rikt på naturressurser. Det er svært viktig for oss at vi kan skape arbeidsplasser der ressursene er – arbeidsplasser som igjen kan føre til inntekter til kommunen og sørge for at folk kan bo rundt omkring i Norge.

I denne saken er det mange hensyn som skal balanse, og høy rettssikkerhet for alle våre innbyggere er selvsagt veldig viktig. Høy tillit til domstolene er et absolutt mål for alle som lever i en rettsstat. Jeg mener også at vi må være åpne for at domstolene kan innrettes smartere fremover.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:46:54]: Statsråden framholder at regjeringen er opptatt av et godt beslutningsgrunnlag når en eventuell strukturendring for domstolene skal foreligge. Opposisjonen her på Stortinget er også veldig opptatt av dette og mener derfor det vil være klokt å behandle strukturdelen og kvalitetsdelen fra kommisjonens innstilling under ett, nettopp for å sikre at man ikke hals over hode foretar en storstilt sentralisering og nedleggelse av tingretter over hele landet.

Vil statsråden kunne være enig i at det ville være fornuftig å se innhold sammen med struktur når Stortinget og regjeringen nå skal behandle kommisjonens innstilling?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:47:36]: Før del to av kommisjonens innstilling kommer, er det likevel et godt grunnlag å fatte en beslutning på. Regjeringen er opptatt av at innbyggerne i hele landet skal ha et godt og likeverdig domstoltilbud, og kvaliteten i domstolene er helt avgjørende for innbyggernes rettssikkerhet.

Jeg understreker at distriktshensyn skal ivaretas – og blir viktig for regjeringen å ivareta – når vi behandler denne saken. For en domstol er ikke bare en domstol; det er også kompetansearbeidsplasser som er tilknyttet domstolen. Det kommer jeg som distriktsminister til å legge stor vekt på når vi skal behandle denne saken. Samtidig skal vi sørge for at domstolene blir effektive og gir et kvalitativt godt tilbud til innbyggerne, som har krav på gode rettsprosesser. Det blir viktig.

Spørsmål 13

Ingalill Olsen (A) [12:48:48]: Som representant for det nordligste Distrikts-Norge vil jeg først gjerne få gratulere distrikts- og digitaliseringsministeren med jobben. Spørsmålet mitt er:

«For Distrikts-Norge er samferdsel og kommunikasjon avgjørende for bolyst og positiv næringsutvikling. Norge har et stort etterslep på vedlikehold av fylkesvegene, stipulert til over 60 mrd. kr.

Er statsråden enig i at oppgradering av fylkesvegene er avgjørende for en positiv utvikling av hele Norge?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:49:22]: Regjeringen vil legge til rette for levende lokalsamfunn og vekst i hele Norge. Da er god samferdsel helt avgjørende

for utviklingen. God samferdsel er helt avgjørende for at det skal være mulig å bo og leve i Distrikts-Norge, og ikke minst for at bedriftene skal kunne utnytte konkurransemessige fortrinn. Hensiktsmessig, effektiv og trygg transport er viktig for hverdagen til folk og bedrifter. God infrastruktur og et godt samferdselstilbud binder sammen ulike deler av landet. En stadig større andel av befolkningen også i mindre sentrale kommuner bor i tettsteder, distriktssentre og regionale tyngdepunkt. Raske og trygge forbindelser er viktig for godstransport og personreiser. Derfor er jeg glad for at samferdselsbudsjettet er økt fra 41 mrd. kr i 2013, da vi tok over som regjering, til over 75 mrd. kr i 2020, det vil si en økning på over 80 pst. Det var helt avgjørende fordi det rett og slett var en fullstendig oversett samferdselssektor vi tok over, der fylkesveiene var sulteføret, det var så vidt det var asfalt på veiene, og det var forferdelig for næringslivet å skulle komme seg raskt og sikkert frem.

Derfor økte regjeringen delen av rammetilskuddet som er begrunnet i opprusting og fornying av fylkesveinettet, til over 1,5 mrd. kr i 2020. Midlene er gitt med en særskilt fordeling innenfor rammetilskuddet, og fordelingen er basert på en kartlegging av vedlikeholdsettersepet som er utført av Statens vegvesen. Fra 2014 til 2020 er det bevilget til sammen 8,7 mrd. kr til denne satsingen, i nominelle kroner.

Det er fylkeskommunene selv som prioriterer sin veiinfrastruktur i fylkene. Fylkeskommunene har mulighet til å se ulike infrastrukturinvesteringer og prioriteringer i sammenheng innenfor større områder, og hensynet til regionale forutsetninger og behov kan ivaretas bedre.

Av Granavolden-plattformen fremgår det at regjeringen i kommende NTP vil vurdere hvordan staten kan bidra til at enkelte fylkesveier med en høy andel tungbiler og eksport best kan rustes opp. I forbindelse med arbeidet med ny NTP for 2022–2033 har Samferdselsdepartementet bedt transportetatene og virksomhetene om å identifisere de strekningene som er av størst betydning for næringslivstransporten.

Videre er det i budsjettet for 2020 satt av 100 mill. kr til opprettelsen av en tilskuddsordning til fylkesveier som er særlig viktige for næringstransport. Målet for ordningen vil være å bedre fremkommeligheten og øke konkurransevnen for næringslivet. Ordningen skal stimulere til utbedring av fylkesveier som er særlig viktige for næringslivstransport.

Ingalill Olsen (A) [12:52:25]: Det er korrekt som ministeren sier – samferdselsbudsjettet er økt med store summer. Men det er samtidig beviselig og helt tydelig for alle som reiser rundt i dette landet, at det er stor forskjell på standarden på riksveiene og fylkesveiene. Det kan vi se når vi reiser rundt. Mener ministeren at

det må settes inn tiltak for å rette opp denne skjevheten i standard mellom riksveier og fylkesveier? Og i tilfelle hun mener det: Hvilke tiltak bør settes inn?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:53:06]: Det har vært en storstilt satsing nettopp fordi man har redusert regionale utviklingsmidler, som Arbeiderpartiet er veldig opptatt av å holde på, og vridd det over til satsing på fylkesveiene og gitt fylkeskommunene mulighet til å ruste opp sine fylkesveier. Det har vært en entydig tilbakemelding fra fylkeskommunene rundt omkring at skal man klare å ha bedrifter ute langs kysten, oppe i bygdene og på fjellet, er man nødt til å ha fremkommelige fylkesveier, så trailerne kommer seg frem.

I 2020 skal vi bruke 1,9 mrd. kr på fornying og opprusting av fylkesveier og utbedring av tunneler. Vi foreslår som sagt 100 mill. kr til en tilskuddsordning til fylkesveier som er viktige for næringstransporten, og vi kommer til å satse videre på samferdsel fra regjeringens side, sammen med fylkeskommunene, som også vil prioritere fylkesveiene sine.

Ingalill Olsen (A) [12:54:10]: Ministeren sier at fylkeskommunene er gitt mulighet til å ruste opp veiene, men da er det veldig rart at etterslepet er sånn som det er. 60 mrd. kr, som jeg skrev, var et lavt anslag. Maskinentreprenørenes Forbund anslår at det er 90 mrd. kr i etterslep. Det er et enormt etterslep rundt om i landet. Hvis logikken til ministeren er at det er tilført nok penger fra staten til fylkeskommunene og etterslepet på veiene bare øker og øker, da er mitt spørsmål til ministeren: Hva er grunnen til økt etterslep hvis det ikke er mangel på penger i fylkeskommunene?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:54:50]: Som sagt: Denne regjeringen har økt samferdselsbudsjettene med 80 pst. Det er en grunn til at vi var nødt til å prioritere så store deler av statsbudsjettet til samferdsel, og det var at da Arbeiderpartiet styrte, med bl.a. SV, var det ikke mer vei, ikke mer rassikring, ikke mer tunnelsikring som var førsteprioritet. Samferdselsatsingen så ut til å være nesten nederst på prioriteringslisten. Derfor er det en formidabel oppgave å klare å få vår infrastruktur opp på det nivået og den standarden som den burde ha hatt, for at det skal være mulig for bedriftene å drive effektivt, og for at det skal være mulig for innbyggerne som bor ute i distriktene, å kjøre sikkert og trygt.

Spørsmål 14

Kirsti Leirtrø (A) [12:55:56]: Også jeg vil starte med å gratulere statsråden med utnevnelsen.

«Like rammevilkår er et viktig virkemiddel i distriktspolitikken. Naturressursene vi skal leve av, ligger i distriktet, og skal vi få produktene ut til markedet, er vi avhengig av god infrastruktur helt ut til bedriften. Nå varsler deler av anleggsbransjen i distriktet vårt en bekymring. De må si opp folk, fylkeskommunene har ikke midler til å bygge vei. Det blir stadig færre veiprosjekter de kan konkurrere på.

«Hvordan vil statsråden bidra til at fylkeskommunen igjen kan bidra til regional utvikling?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [12:56:37]: Jeg takker for gratulasjonen fra representanten Leirtrø.

Fylkeskommunene melder tilbake om at de i hovedsak er i rute med sine planlagte prosjekter på fylkesveiene. I tillegg er veibudsjettet større enn noen gang før, og det er stor aktivitet over hele landet.

Regjeringen vil legge til rette for aktivitet og fortsatt utvikling av lokalsamfunnene over hele landet. God samferdsel er viktig for utviklingen i distriktene. Hensiktsmessig, effektiv og trygg transport er viktig for hverdagen til folk og bedrifter.

Fylkeskommunen er en sentral aktør for utviklingen av god og sammenhengende infrastruktur. Målt i veilengde utgjør riksveier om lag 20 pst. og fylkesveier om lag 80 pst. av det samlede riks- og fylkesveinettet. Den delen av sams veiadministrasjon som gjelder fylkesvei, er i sin helhet overført til fylkeskommunene. Det er fylkeskommunene selv som prioriterer sin veiinfrastruktur i fylkene. Fylkeskommunene har mulighet for å se ulike infrastrukturinvesteringer og prioriteringer i sammenheng innenfor større områder, der hensynet til regionale forutsetninger og behov kan ivaretas bedre.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at fylkeskommunene har rammebetingelser og økonomi til å ivareta ansvaret. Fylkeskommunene har – sett under ett – hatt gode økonomiske resultater de siste årene og går inn i 2020 med et godt økonomisk grunnlag. I perioden 2013–2018 var den gjennomsnittlige årlige realveksten i frie inntekter på 0,9 pst. Fylkeskommunene har også hatt uventet høye skatteinntekter de siste årene, noe som har bidratt til god økonomi.

Med regionreformen har fylkeskommunene fått et økt ansvar for oppgaver og virkemidler som er viktige for regional utvikling – oppgaver bl.a. knyttet til kompetanse, næringsutvikling, integrering, folkehelse og landbruk. Ny fylkesstruktur muliggjorde en oppløsning av sams veiadministrasjon, og de nye fylkeskommunene har nå fått hver sin veiadministrasjon. Regionale prioriteringer kan effektivt settes ut i livet.

Jeg mener fylkeskommunene står helt sentralt i arbeidet for regional utvikling og positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet. Jeg mener dette tydelig er aner-

kjent gjennom regionreformen, og reformen legger grunnlag for en mer helhetlig prioritering tilpasset innbyggernes og næringslivets behov i ulike deler av landet. Jeg ser samtidig at det er viktig å se til at sektoren legger til rette for regionalt handlingsrom og bidrar til samordning av innsats regionalt.

Kirsti Leirtrø (A) [12:59:23]: Når statsråden sier at fylkeskommunene har fått økt handlingsrom, stemmer ikke det, selv om de har fått økt økonomi. Fylkene har et pålegg om å dekke kravene til tunnelsikkerhetsforskriften innen 2025. Mesteparten av veimidlene framover vil gå med til dette. Det mangler fortsatt 6 mrd. kr. Flere utredninger sier at forfallet på fylkesveiene øker med 2,4 mrd. kr hvert eneste år. Mer flom, ras og ekstremvær gjør situasjonen ekstra kritisk. Naturressursene våre, som vi skal leve av, er nedprioritert, og det hjelper ikke med små enkeltprosjekter. Kan vi nå forvente en endring i prioritering, nå når vi har fått en egen distriktsminister?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:00:14]: Distriktene skal bli ivaretatt på en god måte i alle saker og alle beslutninger som regjeringen behandler. Det er viktig for regjeringen at vi nå bidrar til å styrke de kommunene og distriktene som gjør det godt. Da må vi gjøre mer av det vi vet virker, og det er å gi bedriftene mulighet til å selge varene sine på markedene, det er å få fisken fort frem gjennom god veibygging, slik at ikke traileren havner i grøfta, og det er tilgang på kompetanse.

Så har vi noen områder som sliter med vedvarende ledighet, og som sliter med utfordringer knyttet til at det ikke er nok arbeidsplasser. Da må vi gå inn og se på hva vi kan gjøre for at disse områdene også skal få en bedre utvikling og ha mulighet til vekst.

Kirsti Leirtrø (A) [13:01:17]: Jeg har også lyst til å ta opp bekymringene i byggenæringen. I 2018 hadde vi den største andelen konkurser siden 2009 i byggenæringen. Dette økte i 2019, og mest i Møre og Romsdal. Og bekymringene fortsetter. Bare i januar i år hadde vi 30 flere konkurser enn vi hadde i januar i fjor. Anleggsbransjen i distriktet sier at de sliter med lønnsomhet og med å få oppdrag.

Denne regjeringen har prioritert store nasjonale veiprojekter framfor fylkesveier og regional utvikling. Distriktene våre mister på denne måten viktige arbeidsplasser, og det medfører at fraflyttingen øker. Ser statsråden denne utfordringen, og hvilke tiltak er det regjeringen nå vil sette inn?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:02:11]: Jeg var på besøk i Møre og Romsdal i går, sammen med

samferdselsministeren. Vi var helt ute på Aukra, og vi var i Molde, og det politikerne der fortalte oss, var: Fortsett å satse på samferdsel. Det er det viktigste for verdiskapingsfylket Møre og Romsdal, det er det viktigste rammevilkåret for at vi fortsatt kan bygge sammen bo- og arbeidsmarkedsregionene, slik at folk kan pendle – uten så høye ferjepriser, vel å merke – og slik at det skal være mulig å flytte dit jobbene er.

Nå ruster vi opp fylkesveiene. Vi har en historisk satsing på samferdsel – noe vi har hatt gjennom mange, mange år.

Så har jeg registrert gjennom å lese i avisene at de store kontraktene på vei ikke har gått til de minste entreprenørene, men så lenge vi nå har fart i økonomien, det skapes jobber og bedriftene satser, er det bra for hele Distrikts-Norge.

Spørsmål 15

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:03:31]: «En kvalitet ved Norge er at det bor folk i hele landet. Men for at det skal bo folk i hele landet, må det også være boliger i hele landet. I mange distriktskommuner kan det være risiko forbundet med å bygge seg en ny bolig. Man kan risikere at byggekostnaden for en ny bolig langt overstiger det boligen vil være verdt dersom den må selges.

Hva vil statsråden gjøre konkret for å redusere den økonomiske risikoen ved å bygge nye boliger i distriktene?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:04:04]: For regjeringen er det viktig å legge til rette for at alle skal ha mulighet til egen bolig. Alle skal ha et sted å bo. Det er grunnleggende for å leve et godt liv. I Norge eier heldigvis mange sin egen bolig, og vi har veldig få bostedsløse. Det er et resultat av en god boligpolitikk gjennom flere år, en politikk der flest mulig kan eie sin egen bolig. Fremtidens boligsosiale politikk må være målrettet og kunnskapsbasert – og aller viktigst: Den må sikre at alle har en trygg og god bolig.

Låneordningen fra Husbanken skal bidra til finansiering av boliger i distriktene. Gjennom Husbankens låneordninger gis det normalt ikke lån som overstiger panteverdien av boligen, men det kan gjøres unntak fra den regelen i distriktene etter en individuell vurdering. På denne måten legger lån fra Husbanken til rette for finansiering i områder av landet der private kredittinstitusjoner i liten grad finansierer nybygging, fordi markedsverdien av nybygde boliger gjennomgående er lavere enn byggekostnadene. Unntaket fra reglene om maksimal belåningsgrad i distriktene gjelder for alle Husbankens låneordninger som omfattes av forskrift om lån fra Husbanken.

På oppdrag fra Distriktsenteret har Velferdsforskningsinstituttet NOVA sett på resultater og gevinster av boligsatsinger i et utvalg av distriktskommuner. Et av hovedfunnene som NOVA gjorde, var at staten kan bidra positivt gjennom å legge til rette for samarbeid mellom kommuner og private aktører, særskilte statlige tilskuddsmidler og/eller Husbankens ordinære finansieringsordninger.

Utfordringen er ikke bare at boligprisene i distriktene er for lave. Utfordringen er like mye at prisene i de store byene er for høye, og det er det vi må gjøre noe med. Gjennom forenklinger i boligkravene har vi gjort det billigere å bygge boliger, særlig små boliger. Noen store boligbyggere har vist at endringene har senket prisen på noen leiligheter med hundretusener. Det bygges nå mange boliger, og de siste årene har boligbyggingen vært på det høyeste nivået siden 1980-tallet. Flere og rimeligere boliger gjør det mulig for flere å komme seg inn på boligmarkedet. Husbanken gir lån til dem som skal bidra til å stimulere en ønsket utvikling på viktige samfunnsområder som markedet selv ikke løser. Det gjelder lån til avgrensede formål, som lån til boligkvalitet, lån til vanskeligstilte på boligmarkedet og lån til studentboliger og barnehager.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:06:59]: Det var litt vanskelig å få tak i hva distriktsministeren faktisk vil gjøre for å redusere den økonomiske risikoen. Når vi f.eks. er ute og snakker med ordførere landet rundt, melder de om ungdom som reiser til byen for å ta seg utdanning, som gjerne har lyst til å etablere seg i hjemkommunen sin – kanskje til og med har fått seg jobb – men som ikke ser at de verken kan få lån i Husbanken, fordi startlån bare gis til vanskeligstilte, eller kan få bygd seg en bolig uten å måtte ta en vanskelig risiko. De tør ikke ta den risikoen, for hvis familien ikke trives, ser de seg kanskje nødt til å selge en bolig som de da vil få en mye dårligere pris for enn det de har gitt for den med å oppføre den. Så hva er det egentlig distriktsministeren konkret kan gjøre for å redusere denne risikoen for en småbarnsfamilie som har lyst til å etablere seg i hjemkommunen til den ene?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:07:56]: Byggekostnadene ved boliger i distriktene, som representanten viste til, kan være høyere enn verdien på boligen, og boligprisene i distriktene er lavere, fortrinnsvis i både bygdene og kystkommunene. Det er jo på sett og vis positivt, i lys av at vi ønsker en stor tilstrømning av unge voksne tilbake til distriktene. Så slik sett er lave boligpriser gunstig for folk i etableringsfasen.

Det som er viktig for også å redusere presset på byene – for dette henger veldig nøye sammen med boligmarkedet sett under ett – er at vi må bygge flere boliger

til en lavere kostnad. Derfor forenkler vi også byggteknisk forskrift, vi endrer planprosesser, slik at det skal gå raskere å bygge boliger rundt om i hele Norge.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:08:56]: Den rød-grønne regjeringen tok distriktene på alvor og jobbet aktivt for levende bygder. Derfor satset vi på boligetablering i distriktene for å få stimulert til økt tilbud av ulike typer boliger og finne strategier for å øke bevegelser i boligmarkedet. Erfaringene med prosjektet var økt kompetanse ute i kommunene og god kunnskapsdeling. Fra 2012 til 2014 ble det bygd 284 nye boliger i satsingskommunene, og i 2014 fikk ytterligere 115 tildelt tilskudd, og statsråden snakket jo også om at statlige tilskudd kunne være en løsning på dette problemet.

Mitt spørsmål blir derfor: Hvorfor stoppet dette prosjektet opp da den blå-blå regjeringen kom til makten?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:09:40]: Husbanken fortsetter likevel, selv om tilskuddet til boligetablering ble lagt ned. I 2015 fortsatte Husbanken sitt arbeid rettet mot boligutfordringer i distriktene, også fordi det er viktig for oss at ungdom etter endt utdanning ikke blir værende igjen i byen, men har lyst til å flytte tilbake til bygda si eller til hjemkommunen sin. Da skal det være tilgang på boliger.

Metoder og modeller for samarbeid og boligetablering som ble utviklet og etablert gjennom forsøk finansiert gjennom tilskuddsordninger, ble videreført og videreformidlet. Sammen med distriktsentre skal de nå bl.a. sette i gang et prosjekt for aldersvennlige boliger og bomiljø i distriktskommuner.

Spørsmål 16

Trond Giske (A) [13:10:59]: La meg også gratulere medrepresentant Hofstad Helleland med en ny og viktig regjeringsspost.

«Det er store forskjeller i fordelingen av den statlige kultursatsingen mellom ulike deler av landet.

Hvordan vil statsråden bidra til en jevnere fordeling, slik at hele Norge får et godt tilbud av kulturopplevelser og kulturaktiviteter?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:11:21]: Tusen takk for gratulasjonen fra representanten Giske.

Et rikt og variert kulturliv er en forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Regjeringen mener at kulturlivet, frivilligheten og media er selvstendige byggesteiner i samfunnet. Det å ta del i kulturaktiviteter er verdifullt for den enkelte, fordi kultur engasjerer og bidrar til å bygge identitet og broer mel-

lom folk. Kultur utvikler lokalsamfunn og Norge som nasjon.

Kulturpolitikken bidrar til å fremme skaperkraft og innovasjon, og derfor er kulturpolitikken viktig for å skape attraktive lokalsamfunn i hele landet. En arbeidsplass er viktig hvis man skal flytte ut, men man flytter ikke etter en spennende arbeidsplass hvis det ikke er et bibliotek der, eller en kino eller et kulturtilbud i nærheten som gjør at livet gis et rikt innhold.

De samlede bevilgningene over Kulturdepartementets budsjett utgjør nær 20 mrd. kr i 2020. I tillegg kommer overføringene til kultur- og idrettsformål fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping. De statlige overføringene til kultur i Norge er samlet sett veldig høye, sammenlignet med andre land.

De offentlige støtteordningene til kulturen i Norge er bygd opp over lang tid og består i et samspill mellom de ulike forvaltningsnivåene – stat, fylke og kommune. Det må derfor ses i en større kontekst, hvor man også tar hensyn til historiske forhold. Det viktigste er ikke nødvendigvis om det er staten, fylket eller kommunene som har fått ansvaret for finansieringen, men at vi har en infrastruktur som innebærer at folk i hele landet har tilgang på kunst og kultur av høy kvalitet. Det mener jeg vi har i Norge i dag, og det er veldig viktig at det fortsetter.

Som distriktsminister er jeg opptatt av at vi skal ha et godt kulturtilbud i hele landet, tilgjengelig for alle. Regjeringen har derfor i kulturmeldingen varslet at vi vil se nærmere på forholdet mellom de ulike forvaltningsnivåene og hvilke instanser som skal ha ansvaret for hva. Her har vi hatt et omfattende arbeid og dialog med de berørte aktørene, og vi kommer til å komme tilbake i kommuneproposisjonen med et forslag til hvordan denne organiseringen skal være.

Trond Giske (A) [13:13:55]: Statsråden er i den unike situasjon at hun er den eneste som har vært både kulturminister og digitaliserings- og distriktsminister, så hun har et godt utgangspunkt for å kunne være med på følgende problemstilling: Vi ser at det er enorme forskjeller på hvordan de statlige kulturkronene fordeles rundt i Norge. Alle er med på å betale over skatteskjeden, men ikke alle får like mye igjen. Den store hovedtyngden, også per innbygger, går til hovedstaden. Det er ikke unaturlig siden man har hovedstadsoppgaver, man får operabygg, man får nasjonalmuseum, nå skal antagelig Nationaltheatret pusses opp. Desto viktigere er det å satse andre steder. Vi satset på Kilden i Kristiansand, vi satset på stort konserthus i Stavanger, på Rockheim i Trondheim, som statsråden kjenner, og Stormen i Bodø, men under den nåværende regjeringen har dette stoppet opp. Det er nesten ikke den type satsinger. Driftsmidlene er like skeivt fordelt, og spørs-

målet til statsråden er: Hvordan vil hun som distriktsminister sørge for at dette utjevnes?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:14:57]: Budsjettøkningene for 2020 er om lag 610 mill. kr på kulturfeltet, og mange av de største beløpene på kulturbudsjettet går til mange av de store kulturinstitusjonene, de nasjonale institusjonene i hovedstaden vår, som tidligere kulturminister Giske også var med og tok initiativet til å reise. Det er viktig, fordi de nasjonale institusjonene skal ha de beste forutsetningene for at folk fra hele landet og også internasjonale kulturister skal komme til Oslo og Norge.

Av kulturbudsjettet for i år ser vi at de største økningene er det faktisk Nordland som står for, det er Innlandet, det er Møre og Romsdal, det er Vestland, og det er Viken. Oslo kommer ganske langt ned på listen.

Trond Giske (A) [13:16:00]: Det er ingen som er imot at vi skal satse på kultur i Oslo. Det satses enormt, og det gjorde det også under Kulturloftet. Men desto viktigere er det å ha en strategi for at andre deler av landet får ta del i et tilsvarende løft. Dette handler i stor grad om strukturer, og statsråden var inne på infrastruktur i sitt første svar.

En av grunnene til at det går mye mindre penger til Innlandet eller til Nord-Trøndelag i forhold til Sør-Trøndelag, eller til Nord-Norge eller til Sogn og Fjordane eller Vestfold og Telemark, som også er et område som får lite, er at de har ingen eller få av disse store institusjonene som trekker mye penger. Det var derfor vi bidro til opprettelse av Arktisk Filharmonik i min tid, det var derfor vi bidro til Innlandet Teater, til Turnéteatret i Trøndelag, til knutepunkt som Notodden osv. Men nå er disse knutepunktene avvirket. Kulturminister Hofstad Helleland hadde ingen strategi for å videreutvikle den type tung infrastruktur i hele landet. Mitt spørsmål er om distriktsminister Hofstad Helleland har en slik strategi.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:17:03]: Jeg kan også forklare hvorfor vi ikke kunne legge så mye penger på bordet for de store kulturinstitusjonene i distriktet. For eksempel var vi nødt til å bruke store summer på Arkivverket, som ikke var så godt ivaretatt av tidligere kulturministre. Det var en del infrastruktur, også Nasjonalbiblioteket, som vi var nødt til å ivareta. Men la nå det ligge.

Jeg er veldig glad for at regjeringen nå i løpet av våren skal se på finansieringen knyttet til kulturinstitusjonene og hvilket nivå det skal ligge på. Jeg er veldig glad for at tidligere kulturminister Trine Skei Grande har lagt opp til en prosess som har vært veldig annerledes enn man har hatt tidligere, der man har vært i kontakt med lederne for alle kulturinstitusjonene i Norge, med fyl-

keskommunene, med kommunene, for å komme frem til en felles enighet om hvordan vi sikrer mest kultur ut til hele landet, mest kultur ut til distriktene, sånn at hele befolkningen får tilgang til gode kulturtilbud.

Spørsmål 17

Ingrid Heggø (A) [13:18:20]: Eg vil òg starta med å gratulera statsråden med ny statsrådspost.

«Kva plan har statsråden for å sikre mobiltelefondekning og ladestasjonar for elbilar i heile landet?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:18:33]: Takk for gratulasjonen fra representanten Heggø.

Norske mobilnett oppgraderes stadig for å tilby nye og mer avanserte tjenester, høyere dataoverføringshastigheter og bedre dekning. Norge har blant de raskeste mobilnettene i verden og svært god dekning.

Ifølge siste dekningsundersøkelse har 99,9 pst. av husstandene utendørs 4G-dekning og 98 pst. innendørsdekning. 2G-nettene har en samlet flatedekning på 90,8 pst. av landarealet og 4G-nettene 82,8 pst. Husstands- og flatedekningen for 4G har økt betraktelig de siste årene.

Regjeringen har gjort mye for å legge til rette for økt dekning. Vi legger til rette for videre utbygging og tidlig introduksjon av 5G. Frekvensauksjonene er brukt aktivt for å legge til rette for økt utbygging i hele landet, bl.a. for å stimulere til infrastrukturkonkurranse og minimum tre mobilnett og økt dekning langs utvalgte jernbanetraseer, europaveinettet og kystveien fra Mo i Rana til Bodø. Videre påtok alle tre tilbyderne seg å investere minimum 250 mill. kr hver i forbedret dekning i bytte mot utsatt innbetaling av auksjonsprovenyet. I 2020 er det bevilget 256 mill. kr til tilskudd til bredbåndsutbygging i områder uten kommersielt grunnlag for utbygging. Ordningen kan også benyttes til utbygging av mobilt bredbånd.

Regjeringen vil arbeide for at norske mobilnett også fremover skal være gode i internasjonal målestokk. Vi vil fortsette å legge til rette for høye investeringer i hele landet og vurdere nye tiltak og insentiver. Vi skal legge frem en stortingsmelding om elektronisk kommunikasjon, og vil i dette arbeidet bl.a. vurdere nye tiltak for økt konkurranse og dekning i hele landet.

Elektrifisering av transportsektoren er helt sentralt for regjeringens klimapolitikk, også i distriktene. Vi er i dag i en internasjonal særklasse når det gjelder innføring av elbiler.

I Norge har det store flertallet anledning til hjemmelading, heldigvis, særlig i distriktene. Enova følger med på utviklingen i lademarkedet og tilpasser sine programmer slik at de bygger opp under et kommersielt la-

demarked og bidrar til å få på plass den nødvendige infrastrukturen.

Fra 2015 til i dag har Enova gitt over 70 mill. kr i støtte til om lag 239 ladestasjoner for elbiler langs hovedfartsårene og i kommuner med mindre enn to hurtigladdere fra før. Det har bidratt til å få etablert en grunnleggende nasjonal ladeinfrastruktur.

Ingrid Heggø (A) [13:21:37]: Takk for svaret. Eg forstår det nesten slik at statsråden er fornøgd med eigen innsats og dekningsgraden for telefon og breiband. Det er no ein gong sånn at om ein bur i distriktet eller i ein by, så er ein like avhengig av eit stabilt mobiltelefonnett. Saneringa av koparnettet avslørte verkeleg at det stadig er store mørke flekkar på kartet. På spørsmål frå representanten Leirtrø om ein bonde som måtte nødslakta på grunn av manglande varsling om at telefonnettet var nede, svarte statsråden at bonden burde hatt to abonnement for å vera på den sikre sida. Meiner verkeleg statsråden at vi i distrikta må sikra oss med fleire abonnement, eller vil statsråden treffa konkrete tiltak for å sikra stabile og sikre telefonnett også i distrikta?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:22:35]: Vi er privilegert i Norge, for internasjonale rangeringer viser at Norge ligger svært langt fremme når det gjelder tilbud og bruk av bredbånd og internett. Ifølge Nkoms dekningsundersøkelse har 99,8 pst. av alle landets husstander tilbud om dekning på 10 MB per sekund. Men i likhet med representanten Heggø har også jeg opplevd noen hull, f.eks. på hytta, og det er ingenting som er så irriterende som når man detter ut av nettet – nettopp fordi vi har lagt oss til veldig gode vaner. Det at regjeringen nå prioriterer godt over 200 mill. kr til bredbåndsutbygging for 2020, er veldig viktig. I spredtbygde strøk er utviklingen spesielt gledelig.

Ingrid Heggø (A) [13:23:37]: Planar må følgjast opp av konkrete tiltak. Ute i distrikta skal vi òg ta del i å redusera klimagassutslepp i form av å ta i bruk meir elbil. Då trengst det ladestasjonar – det trengst mange fleire ladestasjonar. Ladeplanen som kom i fjor, mangla fullstendig tiltak, ifølgje Elbilforeningen. Det var to ting som vart spesielt dratt fram. Det eine var at straumeffekten må endrast vesentleg. Det andre var at tilskotsordninga må prioriterast. Fylkeskommunen ved regionale utviklingsmidlar kunne ha vore eit hjelpemiddel, men desse midlane har jo regjeringa teke fullstendig bort. Dei finst ikkje lenger. Vil statsråden styrkja dei nasjonale distriktspolitiske verkemidla eller koma med andre konkrete tiltak?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:24:38]: Enova er en viktig bidragsyter. De vil være statens virke-

middel når det gjelder støtte til offentlig tilgjengelige hurtigladdere. Cirka 75 pst. av husholdningene i Norge har mulighet til å etablere elbillader hjemme. Det er et godt utgangspunkt. I tillegg har 12–13 pst. private parkeringsplasser innen 100 meter fra hjemmet sitt. Regjeringen er opptatt av at utbyggingen av infrastruktur for alternative drivstoff skal være markedsdrevet og på et tidligst mulig stadium skje uten støtte, men Enova er sterkt inne når det gjelder å gjøre elbilpolitikken vår mulig, ikke minst også når det gjelder ladestasjoner og infrastruktur for det.

Spørsmål 18

Jorodd Asphjell (A) [13:25:39]: Først vil jeg benytte anledningen til å gratulere statsråd Hofstad Helleland som nyoppnevnt distrikts- og digitaliseringsminister. Dette er en nyopprettet post i regjeringen, og det er store forventninger blant folk der ute til at det skal bli en kraftig endring av distriktspolitikken:

«Stortinget vedtok i oktober 2019 enstemmig følgende: «Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere utdanningsinstitusjoner vektlegger sitt regionale ansvar og desentralisert utdanning i hele landet.»

Hvordan vil statsråden sørge for at dette vedtaket blir fulgt opp?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:26:23]: Jeg vil første takke representanten Asphjell for hyggelig gratulasjon.

I Norge har vi en universitets- og høyskolesektor som kjennetegnes av en desentralisert struktur. Den reduserer barrierene for å ta høyere utdanning og åpner for at kunnskap lettere kan flyte mellom kunnskapsinstitusjonene og samfunnet rundt. En desentralisert struktur er nødvendig for å sikre kompetanse til arbeidslivet i de ulike regionene. Institusjonene må bidra til å utdanne kandidater som kan dekke basisfunksjoner i samfunnet, som lærere og helsearbeidere.

Vi er midt i en villet utvikling der bruk av desentralisert og nettbasert utdanning øker i omfang. Regjeringen har styrket støtten til utvikling og drift av fleksible og høyere utdanningstilbud, som et ledd i regjeringens kompetansereform. I revidert nasjonalbudsjett for 2019 og budsjettet for 2020 bevilget Stortinget til sammen i overkant av 90 mill. kr for å styrke tilgangen til fleksibel høyere utdanning i hele landet. Utdanning blir stadig mer tilgjengelig.

Nettbasert undervisning passer ikke for alle. En del individer trenger et fagmiljø der de kan samles, samt pådrivere for å gjennomføre studiene. De mange studiecentrene i landet og andre desentraliserte kompetansemiljøer tilbyr samlingsbasert utdanning i en rekke fag.

Universitetene og høyskolene er viktige samarbeidspartnere som kvalitetssikrer her.

Regjeringen har satt av over 16 mill. kr til en treårig satsing over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett til Kompetansepiloter. Kompetansepilottene skal legge til rette for et relevant etter- og videreutdanningstilbud til mindre virksomheter i distriktene.

Jeg vil også peke på at regjeringen har nedsatt et offentlig utvalg som skal vurdere forslag for å fremme næringsutvikling i distriktene. Jeg antar at kompetanse og utdanning blir et viktig tema for utvalget å vurdere.

Jeg er svært opptatt av utdanningsinstitusjonenes regionale og desentraliserte ansvar. Mitt svar er at spørsmålet som Asphjell stiller, krever en helhetlig tilnærming. For meg er det viktig at utdanningstilbudene når lengst mulig ut og til flest mulig, også til dem som trenger aktiv oppfølging. Derfor må vi ha et mangfold av tilbud. Alle læringsplattformer trenger ikke å være like. For meg gjelder det å tilpasse løsningene til de regionale og lokale forholdene.

Jorodd Asphjell (A) [13:29:00]: Distrikts-Norge trenger flere kvalifiserte fagarbeidere innen pleie og omsorg som kan gi eldre god pleie, og flere faglig kvalifiserte ansatte i barnehage og grunnskole som kan gi alle barn i barnehage og grunnskole et trygt læringsmiljø. Et desentralisert utdanningstilbud er helt sentralt for å utdanne flere sykepleiere, flere barnehagelærere og flere kvalifiserte lærere, men dessverre har høyere regjeringens politikk ført til at flere utdanningsinstitusjoner legges ned, og at studietilbudet blir mindre.

Arbeiderpartiet mener det trengs en ny offensiv for mer og bedre tilgjengelig desentralisert utdanning over hele landet.

Kan statsråden forsikre Distrikts-Norge om at desentraliserte utdanningstilbud ikke vil bli lagt ned, og at regjeringen vil gjøre endringer i sin distriktspolitikk på dette området?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:29:49]: Jeg kan forsikre representanten Asphjell om at vi kommer til å forsterke arbeidet med å sikre et desentralisert studietilbud. Det er veldig viktig for regjeringen at et desentralisert utdanningstilbud skal bidra til å heve kompetansen i hele landet. Det er bedrifter som er tydelige på at videre vekst, utvikling og det å skape flere arbeidsplasser handler om tilgang til kompetent arbeidskraft. Derfor må vi styrke koblingen mellom bedriftenes behov og kompetansen som trengs der ute, og utdanningene mye mer enn i dag.

Når man tilegner seg verdifull kompetanse i sitt eget distrikt, øker også sannsynligheten for at man blir boen-

de. Da har man verdifull kompetanse og erfaring til å bidra både på arbeidsplassen og i lokalmiljøet sitt.

Jorodd Asphjell (A) [13:30:50]: Enhver digitalisering krever robust infrastruktur. Åtte av ti nordmenn svarer at bredbånd og mobilnett er like viktig som vei og jernbane i en ny spørreundersøkelse som Telenor har gjennomført. To av ti frykter at hjemstedet risikerer å bli hengende etter i den digitale utviklingen. Nå advarer Telenor-sjefen om store konsekvenser for distrikter som ikke holder tritt.

«Undersøkelsen viser at krav til digitale løsninger stadig blir høyere, og at utbygging av bredbånd og mobilnett aldri har vært viktigere. Vi ser at en fjerdedel av de som bor i distriktene, er redde for at hjemstedet skal bli hengende etter i den digitale utviklingen. Offensive grep er nødvendig. God internettdekning er selve nøkkelen for å hindre at distriktene havner i bakleksa.»

Hvilke tiltak vil regjeringen og statsråden med ansvar for dette området iverksette, slik at distriktene ikke havner i bakleksa?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:31:46]: Når det gjelder utbygging av bredbånd og bredbånddekning i hele Norge, har jeg svart på det både to og tre ganger tidligere i dag. Det har kanskje også representanten Asphjell hørt. Jeg er stolt av at vi er verdensledende når det gjelder dekningsgraden. Regjeringen arbeider med økt styrke for å bidra til god dekning i hele landet.

Spørsmålet som ble stilt av representanten til meg, handlet om kompetanse. Det er jeg veldig glad for at representanten gjorde, for for at distriktene skal utvikle seg, og for at vi skal være med og bygge opp under den voldsomme skaperkraften som foregår der ute, må innbyggerne ha riktig kompetanse, og bedriftene må ha tilgang til den. Derfor ser jeg frem til å satse mer på nettbaserte, fleksible og desentraliserte utdanningstilbud sammen med ministeren for høyere utdanning og forskning.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 19

Kari Henriksen (A) [13:33:00]: Først vil jeg gratulere statsråden med ny post. Det blir mange gratulasjoner på kort tid, men det er iallfall vel ment.

«Det er kommet alvorlig kritikk mot barnevernet på flere områder: brudd på menneskerettigheter, manglende helseoppfølging, mangel på og stor turnover

blant personale, og kvaliteten er variabel. Arbeiderpartiet vil ha mer øremerking av stillinger til kommunalt barnevern og har foreslått en bred og helhetlig reform. Høyre regjeringens svar er å slå sammen enda flere kommuner, slik Ørmen Johnsen har foreslått.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre barna i distriktene et likeverdig tilbud innen barnevern, uavhengig av hvor de bor?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:33:41]: Jeg vil takke Henriksen for gratulasjonen. Vi har jo i fellesskap jobbet mye for at alle barn, uansett hvor de bor, skal ha krav på et godt tilbud og hjelp.

Alle barn og ungdommer har rett på beskyttelse uansett hvor de bor i landet. Kravene til barnevernstjenesten følger av barnevernloven, og kravene er like for alle kommunene. Vi vet at mange kommuner har få ansatte i barnevernstjenesten – det gjør dem sårbare – og at små fagmiljø og stor arbeidsbelastning kan gi risiko for svikt i tilbudet til barn og familier som trenger hjelp. Store og sterke fagmiljø er derfor viktig.

Alle kommuner må få på plass nødvendige tiltak og tjenester til utsatte barn og familier. For mange kommuner vil samarbeid med andre kommuner gi gode løsninger. Mange kommuner har etablert felles barnevernstjenester. Evalueringer viser at ansatte ofte opplever interkommunalt samarbeid som positivt, fordi det fører til sterkere fagmiljø og større bredde i kompetanse og tiltak. Det er godt å ha kollegaer rundt seg i en svært vanskelig arbeidssituasjon som er krevende for veldig mange.

Jeg er kjent med at Barne- og familiedepartementet arbeider med et lovforslag om årlig tilstandsrapportering om barnevernet til kommunestyret. Et slikt krav skal bidra til å sikre rutinemessig informasjon til kommunenes administrative og politiske ledelse. Og det er viktig. Her trenger vi engasjerte politiske folkevalgte i lokalsamfunnene som stiller krav og prioriterer sitt barnevern.

Jeg vil også nevne at fylkesmennene har viktige oppgaver med å følge med på barnevernet i kommunene og gi kommunene råd og veiledning. Fylkesmennene gjennomfører også dialogmøter med den politiske og administrative ledelsen i alle kommuner for å drøfte tilstanden i barnevernet.

Som en del av regjeringens kompetansesatsing i barnevernet har fylkesmennene fått i oppgave å etablere samarbeidsnettverk mellom kommunene og forvalte midler til felles utviklingsprosjekter. I fjor styrket regjeringen dette tiltaket med 22 mill. kr for særlig å stimulere til at kommunene samarbeider om å etablere gode veilednings- og oppfølgingstilbud til fosterhjem.

De kommunene som har størst utfordringer i barnevernet, får tilbud om særlig oppfølging og veiledning i

regi av særskilte veiledningsteam som sorterer under Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Målet er å hjelpe kommunene til å få på plass gode arbeidsformer og tiltak. Resultatene av dette har vært gode. I 2020 er dette tilbudet styrket med sikte på at kommunene i de nordligste fylkene skal prioriteres.

Jeg kan forsikre representanten om at styrking av barnevernet er en av regjeringens viktigste utfordringer, og som vi jobber veldig tett med.

Kari Henriksen (A) [13:36:47]: En av de viktigste faktorene for å få til et godt barnevern på kommunalt nivå er kommuneøkonomien. Regjeringa gjentar sitt mantra om at det har aldri vært så mye penger ute i kommunene. Og det er riktig, fordi oppgavene har økt. Hva gjelder statsråd Ropstad: Bare innen barnevernet er det seks sider med nye oppgaver som er kommet. Regjeringa stritter imot når det gjelder å gi øremerkede midler – statlige penger. Jeg har ikke hørt én ordfører som ikke sier at de må ha kutt i velferdstjenestene, og dette går spesielt ut over de barna som bor i kommuner som har dårlig økonomi fra før.

Nå i den nye posisjonen: Hvilke grep vil distrikts- og digitaliseringsministeren ta overfor kommunalministeren for å sikre gode budsjetter for lokale velferdstilbud i de enkelte kommunene?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:37:53]: Vi har en god kommuneøkonomi, og den er styrket under denne regjeringen. Vi må gi kommunene mulighet til å ansette barnevernsmedarbeidere med riktig kompetanse, og ansette nok folk. Det er en stor belastning for dem som jobber i barnevernet i dag. Derfor har regjeringen siden 2014, etter at vi overtok etter Arbeiderpartiet, ansatt 1 000 flere i barnevernet. Vi har lovfestet ettervern til 25 år, og vi vet nå at ny barnevernlov skal pålegge kommunene en årlig tilstandsrapport der antall ansatte, behovet for kompetanse og antall saker må legges frem for kommunepolitikere, som jeg nevnte i sted. Det er viktig med lokalt politisk ansvar, og jeg har ikke møtt én kommunepolitiker som ikke sier at barnevernet, som er en av de mest sårbare og utsatte tjenestene, må prioriteres. Er det noen som har krav på rettssikkerhet og riktig tilgang på hjelp, er det de mest sårbare barna.

Kari Henriksen (A) [13:38:58]: Det siste tror jeg at jeg kan si at hele Stortinget står bak. Men det er ikke nok med gode festtaler. Den kommuneøkonomien vi har nå, er for dårlig til å gi de mest sårbare barna den hjelp og den støtte de trenger i sin vanskelige situasjon.

Arbeiderpartiet har lagt inn over 3 mrd. kr mer til kommuneøkonomien. Det betyr f.eks. at Karasjok hadde fått 1,6 mill. kr mer, Kautokeino 1,9 mill. kr og Kvæfjord 1,7 mill. kr. Det er viktig, for det er nettopp i disse

områdene vi har spesielle utfordringer for barn blant urbefolkningen. Der er det stor grad av mistillit til det offentlige systemet, og det trengs at kommunene virkelig kan sette i gang tiltak som treffer det enkelte barn. Men statsråden at det er bortkastede penger Arbeiderpartiet legger på bordet?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:40:03]: De områdene som representanten nevner spesielt, Finnmark og Nord-Troms, er en del av tiltakssonen og har fått økte bevilgninger. Kommunene og fylkeskommunene får ekstra midler som til sammen utgjør 2,9 mrd. kr. Jeg er opptatt av at de kommunene som er ekstra utsatt og som har ekstra utfordringer knyttet til utsatte barn, skal ivaretas på en god måte. Men dette handler ikke bare om penger, det handler om at vi må følge opp tett med gode og kompetente ansatte som må gis muligheten til en god nok utdanning. Det handler om sterke fagmiljøer. Men så handler det også om barnas rettigheter, som kanskje har vært altfor svake. Barneminister Ropstad har nå satt i gang et arbeid med å vurdere barns helsetilstand. Det skulle ha vært gjort for mange år siden, og jeg er veldig glad for at det nå er på plass.

Spørsmål 20

Jonas Gahr Støre (A) [13:41:22]: La meg også gratulere statsråden og gi henne anerkjennelse for at hun står og svarer på spørsmål. Hun har fått mange, og det er fordi dette er et viktig tema for folk. Mitt spørsmål lyder:

«I Øst-Finnmark går befolkningstallet ned, og offentlige arbeidsplasser forsvinner. Samtidig opplever folk at staten trekker seg tilbake. Et eksempel er tilbudet til barna. En oversikt over barnefaglig kompetanse i Finnmark, ut over det kommunale tilbudet, viser at nesten alt er lagt til Vest-Finnmark. Ett av få kompetansmiljøer i Øst-Finnmark, Vadsø ungdomssenter, legges nå ned.

Hva vil statsråden gjøre for at barna i Øst-Finnmark skal sikres samme tilbud som barn i resten av landet, og for å snu befolkningsnedgangen?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:42:08]: Jeg takker representanten Gahr Støre for gratulasjonene, og jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet ønsker å bruke så mye tid på distriktpolitikk og på distriktenes muligheter og utfordringer i Stortinget. Jeg takker for alle spørsmål jeg har fått i dag.

Alle barn og unge skal få et godt tilbud i barnevernet, uavhengig av hvor de bor. Unge i Øst-Finnmark skal ha et godt tilbud selv om denne institusjonen legges ned. Bufetat plikter å finne den institusjonen som er

best egnet for den enkelte ungdom. I mange tilfeller kommer ikke ungdommen som bor på en institusjon, fra det aktuelle distriktet eller den aktuelle regionen. Barnevernsinstitusjoner er spesialiserte tjenestetilbud der det stilles strenge krav til kvalitet og internkontroll av driften. Det stilles strenge krav til risikovurdering og internkontroll, og strenge krav til kompetanse og erfaring blant lederne.

I de spesialiserte institusjonene, som ofte skal ta vare på og hjelpe ungdom som kanskje har vært innom utallige fosterhjem og barnevernstilbud før – der de spesialiserte institusjonene inngår i en rekke av hjem hvor de har vært – skal en vanskelig barndom og en vanskelig ungdomstid møtes med det aller ypperste vi har av kvalitet innenfor barnevernet. Det betyr at det er de beste fagfolkene og de beste lederne innenfor barnevernet som skal jobbe på institusjonene, fordi det er barn – eller ungdom, som vi snakker om i dette tilfellet – som har sammensatte, kompliserte utfordringer, som har det veldig vondt, og som det er veldig krevende å jobbe med.

Dessverre har vi sett eksempler på at faglige krav og lederkrav som er stilt, ikke er blitt fulgt opp, og at dette har fått fatale konsekvenser. Vi snakker om en gruppe ungdommer som trenger et vern, en behandling og et tilbud som er særskilt gode. Derfor er jeg opptatt av at lederne som skal jobbe på de enkelte institusjonene, skal ha en kvalitet som holder en høy standard, og jeg har tillit til at når Stortinget, departementet og regjeringen har sagt til Bufetat at de skal gjøre en faglig vurdering her, så gjøres den på en god måte.

Jeg har forståelse for at dette oppleves utfordrende for Øst-Finnmarks del. Det er snakk om kompetansearbeidsplasser som kan ha store konsekvenser for et lokalmiljø. Der må vi også se på hvilke andre tiltak vi kan bidra med for å sikre bosetting i Øst-Finnmark.

Jonas Gahr Støre (A) [13:45:07]: Store deler av dette svaret var egentlig en gjennomgang av hvordan ting bør være, og alle kan være enige om det.

Jeg besøkte denne delen av Finnmark for noen uker siden, og jeg besøkte kommuner som viste meg kart over hvor det var barnefaglige ressurser tilgjengelig for disse sårbare ungdommene. Der ser vi at det tømmes i øst, og at det er noe igjen i vest. Svaret er jo at Bufetat har ansvar, og at kommunene har ansvar, men vi har jo også et ansvar som stat for det som skjer i denne delen av Norge, hvor stortingsflertallet har tvunget gjennom en sammenslåing av Troms og Finnmark. Vi ser nå at fagmiljøer øst i Finnmark tappes.

Spørsmålet mitt er: Hva tenker statsråden er hennes ansvar som distriktsminister for å følge opp det? Dette er en alvorlig utvikling hvor det nå snakkes om at en institusjon som ligger i Vadsø, skal etableres i Alta. Det er

lange avstander og et særlig komplisert fylke. Jeg er litt mer ute etter hvilke initiativer statsråden har tenkt å ta – eller om hun anser at dette er noe direktoratet har tenkt å følge opp.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:46:09]: Jeg håper ikke Arbeiderpartiet og representanten Gahr Støre ønsker å endre ansvaret som Stortinget og regjeringen har delegert til Bufetat. Det er ikke politiske vurderinger som skal legges til grunn for hvem som er best til å lede en institusjon med en så spesiell pasientgruppe som har store utfordringer.

Det vi er enige om, er at Øst-Finnmark opplever dette som vanskelig fordi de tappes for kompetansearbeidsplasser når man på faglig grunnlag legger ned en sånn institusjon. Derfor kommer jeg til å reise til Øst-Finnmark. Jeg kommer til å besøke offentlige velferdstjenester og bedrifter og snakke med folk og med lokalpolitikere, for det er ingen tvil om at Øst-Finnmark har gått gjennom en vanskelig periode.

Som distriktsminister er mitt fremste ansvar selv sagt å juble for dem som gjør det bra, men ikke minst også å være der og være en støtte og en talsperson i regjeringens og sentrale myndigheters arbeid for å styrke og ivareta distriktene på en best mulig måte.

Jonas Gahr Støre (A) [13:47:16]: Jeg vil råde statsråden til å ta den turen, og jeg vil råde henne til ikke å si at hun ikke håper Stortinget skal rokke ved delegeringen av ansvaret når det gjelder Bufetat osv. Den typen språk er ikke nært det folk opplever der. De opplever at en institusjon legges ned og kompetansearbeidsplasser forsvinner. Det er ett tema. Det andre temaet er at ungdom blir stående uten tilbud. Det er et annet stort tema, og det har vi behov for å se.

Jeg vil også legge til – så det er bra at statsråden tar den reisen – at når distriktsministeren er i Øst-Finnmark, bør hun også tenke på at dette er et nabo område ikke bare til andre deler av Norge, men også til andre deler av Europa. Her har vi altså et område som nå opplever en utsatt situasjon når det gjelder myndighetspersoner, og vi er nabo med Russland. Jeg mener det er viktig å sikre at Norge har myndighetspersoner, tilslutning og legitimitet i de grenseområdene. Dette er faktisk noe som grenser til utenriks- og sikkerhetspolitikken. Et snarlig besøk til den delen av landet vil jeg sterkt tilråde.

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:48:15]: Det første jeg gjorde, to dager etter at jeg ble utnevnt til minister, var å reise til Nord-Norge. Det skal ikke gå lenge før jeg reiser til Finnmark, og jeg skal faktisk være der i mange dager. Det er et privilegium som distriktsminister å ha muligheten til å være ute i distriktene – nær folk. Jeg tar på alvor bekymringen som befolkningen i

Øst-Finnmark har, og jeg tar også på alvor det ansvaret vi som myndigheter har for at barn i en utsatt situasjon skal få det beste tilbudet.

Det er ikke sikkert at ungdommene som bor ved den institusjonen, nødvendigvis er fra Øst-Finnmark, for Bufetat vurderer hvilke institusjoner i hele landet som kan gi det best mulige tilbudet til det enkelte barn ut fra situasjonen og de utfordringene og behovene som barnet har.

Jeg er veldig glad for at jeg sammen med utenriksministeren nå har ansvaret for nordområdemeldingen, der Norges geopolitiske og strategiske posisjon er viktig i det videre arbeidet, og det ser jeg frem til å jobbe med.

Spørsmål 21

Tuva Moflag (A) [13:49:30]: I likhet med mine kolleger vil jeg starte med å gratulere den nye ministeren og ønske henne lykke til i vervet. Spørsmålet mitt er:

«Helgeland er blant regionene i landet som vil få størst økning i antall eldre, samtidig som andelen i yrkesaktiv alder faller.

Hvordan skal vi rekruttere flere unge til regionen, og hvordan skal vi løse oppgaven med stadig flere eldre, når regjeringen kutter i desentraliserte utdanningstilbud for både sykepleiere og lærere på Helgeland?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:50:03]: Tusen takk for gratulasjonen fra representanten Moflag.

Det går gjennomgående godt i Distrikts-Norge, men representanten tar opp to grunnleggende utfordringer som vi står overfor, og som regjeringen tar alvorlig. Det er tilgangen på nok og relevant arbeidskraft og utfordringene knyttet til at en stadig større andel av befolkningen er eldre. Utfordringene skyldes særlig en sterk økning i andelen eldre, som slår først og sterkest inn i de tynneste befolkede delene av landet. Fremtidens velferdsbehov krever også nye arbeidsmåter og økt bruk av teknologi. Offentlig sektor må jobbe smartere, mer effektivt, må innovere og digitalisere mer. Dette står imidlertid i kontrast til at det fortsatt er for mange små kommuner som mangler kapasitet og kompetanse til å gi sine innbyggere tjenestene de har krav på.

Regjeringen vil sette ned et offentlig utvalg som skal utrede konsekvensene av demografiutfordringene i distriktene – unnskyld, det har vi allerede gjort, så de er i fullt arbeid. Å beholde og tiltrekke seg yngre aldersgrupper vil være avgjørende for distriktenes fremtid. Vi har i den forbindelse opprettet et ungdomspanel som skal gi råd til regjeringen om fremtidens distriktspolitikk. Regjeringen gjennomfører flere tiltak for å sikre alle innbyggere gode bredbåndstjenester også i fremtiden. Ni-

vået på tilskudd til bredbånd er på ca. 250 mill. kr både i 2019 og i 2020 – høyere enn på mange år.

I revidert nasjonalbudsjett for 2019 og i budsjettet for 2020 har Stortinget til sammen bevilget i overkant av 90 mill. kr for å styrke tilgangen til fleksibel høyere utdanning i hele landet.

Regjeringen kutter ikke i desentraliserte utdanningstilbud for sykepleiere og lærere på Helgeland. Universitetene og høyskolene skal sørge for god tilgang til høyere utdanning i hele landet, og desentraliserte og fleksible tilbud er viktige virkemidler. Universitetene og høyskolene har selv ansvar for å organisere virksomheten slik at den best mulig møter behovene. For eksempel samler og styrker Nord universitet virksomheten i Mo i Rana, som er på Helgeland. Organiseringen av lærer- og sykepleierutdanningene ved Nord universitet skal gi et tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere fra Helgeland, Lofoten og Vesterålen, slik at det kan være årlige opptak. Dette skal gi et forutsigbart tilbud og bidra med gode kandidater til arbeidslivet på Helgeland. Nord universitet vil ha gode studier og et attraktivt studiemiljø i Mo i Rana, slik at flere ungdommer fra Helgeland velger å ta utdanning i regionen.

Nord universitet begrunner strukturendringene med behovet for å omdisponere ressursene fra infrastruktur til faglig utvikling.

Tuva Moflag (A) [13:53:06]: Folk bor og lever der verdier skapes. Jeg har hørt på flere av spørsmålene her i dag, og distriktsministeren har vært inne på dette med å skape arbeidsplasser. Men det er ikke bare arbeidsplasser vi skal skape, vi skal skape lokalsamfunn. I Lurøy kommune på Helgeland bor det under 2 000 innbyggere. Den kommunen hadde 0,5 mrd. kr i skatteinntang. Det må ha vært i 2018, for tallene var fra 2019. Bedriftene her omsetter for 4,5 mrd. kr. Dette er nok penger som politikere gjerne vil ha kloa i, både skatteinntektene og omsetningen, men hva skal vi gjøre for å skape lokalsamfunnene rundt disse bedriftene? Det holder ikke at vi har bedriftene hvis vi ikke har barnehagene, skolene, hjemmetjenesten, osv.

Hva vil distriktsministeren gjøre for å sikre at vi bygger lokalsamfunn rundt disse bedriftene?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:54:09]: Jeg er helt enig med representanten Moflag. Det er lokalsamfunn, gode lokalsamfunn, som gjør at folk har lyst til å bo der. Men hele utgangspunktet er at man må ha en jobb, så la det ligge i bunnen – det er helt avgjørende for at folk kan bo og leve ute i distriktene.

Det er nettopp gode offentlige velferdstjenester som er utgangspunktet for at folk skal føle seg trygge, at de skal få hjelp når de har behov for det. Det er derfor regjeringen nå har tatt beslutningen om at Helgeland skal få

to sykehus, både i Brønnøysund og i Sandnessjøen, og at det også skal være et distriktsmedisinsk senter, så vidt jeg husker, i Mo i Rana.

Jeg er allerede invitert til Sandnessjøen og har sagt ja til å dra dit, til Brønnøysund og til Helgeland. Der foregår det mye fantastisk verdiskaping, men det er også en annen grunn til at folk bor der, og det er alle de flotte lokal-samfunnene langs Helgelandskysten.

Tuva Moflag (A) [13:55:11]: Ja, det er sykehus på Mo og i Sandnessjøen og distriktsmedisinsk senter i Brønnøysund som er konklusjonen fra sykehusprosessen. Det er det mange som er glade for, at man satser på flere sykehus fortsatt på Helgeland.

Men la meg da komme med et spørsmål til slutt her. Mange har pekt på at de studentene som utdanner seg i regionen, blir i regionen, det er det som er hele gullet i desentralisert utdanning. Det er dét mange på Helgeland og særlig i Nesna kommune, som har hatt lærerhøgskole i over 100 år, frykter: Klarer vi å rekruttere lærere til disse kystkommunene, hvor all denne verdiskapingen skapes? Tror distriktsministeren at vi klarer å få tak i flere sykepleiere og flere lærere til å bygge disse lokalsamfunnene nå etter at endringen på Nord universitet blir iverksatt?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [13:56:08]: Nord universitet samler og styrker utdanningen sin i Mo i Rana, og de neste fem årene har universitetet en ambisjon om å øke studenttallet ved Mo i Rana fra ca. 500 til 1 000 studenter. Det synes jeg er ambisiøst, det synes jeg er veldig bra, og jeg håper virkelig at de lykkes.

Når det er sagt, har jeg stor forståelse for den fortvilelsen som har vært for at utdanningen flyttes, for det er en hjørnestein i lokalsamfunnene og har betydd mye for både arbeidsplasser og tilflytting av studenter. Det er derfor jeg er opptatt av at nå skal distriktsministeren i alle sånne saker og prosesser fremover være sterkt involvert, nettopp fordi regjeringen i det helhetlige arbeidet vårt skal sørge for at distriktene ikke kommer dårlig ut når sånne prosesser skjer. Her var det ikke regjeringen som fattet vedtaket, som alle vet, men det er min jobb, og jeg gleder meg til å ivareta distriktene på en god måte i min jobb fremover.

Presidenten: Da skal digitaliseringsministeren få en pause etter å ha svart på 17 spørsmål på rad – det står det respekt av.

Spørsmål 22

Kjersti Toppe (Sp) [13:57:40]: Eg vil først få gratulera statsråden med å vera statsråd!

Mitt spørsmål lyder slik: «Den nye samferdselsministeren har uttalt at han vil prioritera klimautfordringar og trafikksikkerheit og gjera samferdselssektoren meir berekraftig. Opprusting av Bergensbanen er eit slikt prosjekt. Med Ringeriksbanen og nytt dobbeltspor Bergen–Voss vil reisetida mellom Bergen og Oslo bli ned mot fire timar, noko som vil gjera tog til eit reelt miljøvenleg alternativ. No er begge prosjekta truga av utsettingar.

Vil statsråden prioritera Bergensbanen med byggestart av Ringerikstunnel og K5, slik regjeringa lova?»

Statsråd Knut Arild Hareide [13:58:23]: Eg vil takke representanten Kjersti Toppe for gratulasjonen. Eg synest jo det er ein konstruktiv opposisjon som gir meg moglegheita til å debutere nettopp med å få lov til å snakke om Bergensbanen, og som hordalending òg det viktige prosjektet K5.

Det er heilt rett som representanten Kjersti Toppe seier. Eg meiner at nettopp klimautfordringane og trafikksikkerheit er to av dei største utfordringane me har innanfor samferdselssektoren. I Noreg har me jobba godt på begge område, og innanfor trafikksikkerheit er me i verdstoppen, men det er likevel rom for forbedringar. Skal samferdselssektoren vere berekraftig, må mange av dei som reiser, flyttast over på klimanøytrale og effektive transportløysingar. Og som representanten Toppe peiker på: Jernbanen er jo nettopp ei løysing i så måte.

Mine ambisjonar for samferdselsområdet er store. Samtidig inneber det at me må sørgje for at løyvingane til sektoren blir nytta på ein god måte, og at det er god kostnadskontroll i prosjekta. Både Ringeriksbanen og Vossabanen/Arna–Stanghelle har hatt stor kostnadsauke. Det har gjort det naudsynt å gå fleire rundar, og alle er tent med at me nyttar den tida på ein best mogleg måte for å få eit solid grunnlag for nettopp å stadfeste reguleringsplanen.

Satsinga på Bergensbanen med bygging av Ringeriksbanen og samanhengande dobbeltspor Bergen–Voss er prioriterte oppgåver for regjeringa. Til saman vil desse to prosjekta på Bergensbanen, i lag med ny rutemodell for Vossabanen, redusere reisetida med om lag 1 time og 40 minutt for regiontoga. Det vil gjere fjerntoga til eit attraktivt alternativ til fly på strekninga mellom Oslo og Bergen, som representanten Toppe peiker på.

For tida ligg det eit forslag til reguleringsplan for Ringeriksbanen til behandling i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og regjeringa har ei målsetting om at reguleringsplanane skal kunne stadfestast om kort tid. Ei slik stadfesting av reguleringsplanen vil leggje til rette for vidare framdrift. Ringeriksbanen vil bidra til å utvide bu- og arbeidsmarknadsregionen på Aust-

landet. I tillegg vil prosjektet korte inn reisevegen frå Oslo til Bergen med i underkant av ein time.

For strekninga Arna–Stanghelle, som er første trinn i utbygginga av dobbeltspor Bergen–Voss, er det i statsbudsjettet satt av om lag 25 mill. kr til fellesprosjektet E16 Stanghelle–Arna/Vossebanen. I inneverande Nasjonal transportplan er strekninga omtalt med byggestart i andre seksårsperiode og ferdigstilling etter 2029. Dei ambisjonane som ligg i NTP, dei ligg fast nettopp for desse prosjekta.

Kjersti Toppe (Sp) [14:01:23]: Vi er mange som har store forventningar til ein statsråd frå Hordaland når det gjeld samferdsel. Eg vil seia det sånn at det er rett statsråd, men diverre i feil regjering. Det er òg mange i Kristeleg Folkeparti som har forventningar til nettopp spørsmålet mitt om Bergensbanen. Statsråden stod sjølv på Arna stasjon i 2017 og la fram kva som skulle vera satsinga. Da vart det møtt med skuffelse i Hordaland, for det var ei utsetjing i forhold til det som var venta. Eg veit at Hordaland Kristeleg Folkeparti var blant dei partia som reagerte sterkt. Noverande statsråd uttalte til Bergensavisen i mars 2017:

«Jeg har registrert utålmodighet og misnøye fra et samlet årsmøte. Det gjør at min oppgave blir å prioritere K5 vei og bane.»

No er det snakk om ytterlegare utsetjing, så vil han gjenta den forsikringa til oss?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:02:31]: Det er ikkje tvil om at prioriteringa av K5 ligg fast. Så har kompleksiteten i dette arbeidet vist seg. Det er òg statleg plan for prosjektet, og reguleringsplanen blir det jobba med. Dette er ein plan for å leggje dette fram i løpet av 2020. Det er altså eit prosjekt – no snakkar eg om det som er vest for fjellet – på 15 mrd. kr, det er eit stort prosjekt som vi er nøydd til å ha kontroll på. Det er ikkje tvil om at dei to prosjekta som representanten Toppe peiker på, vil gi ein heilt ny dimensjon til Bergensbanen og redusere reisetida. Me har prioritert desse prosjekta i NTP, og så jobbar me no med ny NTP. Det er det store arbeidet som Samferdselsdepartementet jobbar med. Der skal me kome med vårt resultat våren 2021. Det er der me får endeleg framdrift på desse prosjekta, men vår ambisjon ligg fast.

Kjersti Toppe (Sp) [14:03:38]: Det er ikkje berre jernbanen som er spesielt med K5; det er at det vert eit fellesprosjekt mellom veg og bane. E16 er i NRKs undersøking kåra til Noregs verste veg og er ifølgje Statens vegvesen den fjerde mest rasfarlege vegen. Mange er like opptatt av K5 på grunn av den rasfarlege vegen som at ein ønskjer ein meir moderne jernbane. Usikkerheita i vest handlar om at vi høyrer at det har kome ein stor

kostnadsauke mellom Arna og Stanghelle, frå 14 mrd. kr til 25 mrd. kr – det er i alle fall det siste som eg har sett. Med ei kostnadsoverskriding på alle jernbaneprosjekt lurar vi på om statsråden ser verdien av å prioritere liv og helse først på grunn av den samla utfordringa med akkurat denne strekninga.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:04:41]: Eg trur dette prosjektet står seg godt, men vi er kjende med utfordringane med kostnadsauken. Reell byggestart ligg litt fram i tid. Det gjer at me er nøydd til å gjere ting no, altså ganske raskt. På kort sikt skal derfor tunnelar oppgraderast og fleire tiltak mot ras gjennomførast på strekninga Voss–Stanghelle. Fram mot 2022 kan det òg bli aktuelt å få til mindre utbetringar og skredsikringar på strekninga E16 Voss–Arna, nettopp ut frå det perspektivet som representanten Toppe peiker på her.

Ja, dette er viktige prosjekt. Vår ambisjon ligg fast. Det er klart at dette er prosjekt som heilt klart vil inngå i NTP, og det er den endelege fastsetjinga når me kjem til NTP om eit år, som gir dei endelege resultatata på desse prosjekta. Men så langt ligg regjeringas ambisjonar fast for desse prosjekta.

Spørsmål 23

Hans Inge Myrvold (Sp) [14:05:55]: Eg vil fyrst som sunnhordlending og hordalending starta med å gje dei beste ynska til samferdselsministeren med ny jobb. Ikkje overraskande går mitt spørsmål i dag ut på ferjer:

«Ferjereisande i Hordaland og langs heile kysten står i ein uhaldbar situasjon. Frå nyttår har ferjebillettprisane auka i størrelsesorden 35–40 pst. Denne meirkostnaden er så stor at innbyggjarane i distrikta no anten må flytte eller bytte jobb for å få den økonomiske kabalen til å gå opp.

På kva måte vil statsråden sikra at ferjereisande og fylkeskommunen ikkje står aleine med den store meirkostnaden som er påført med omlegginga til låg- og nullutsleppsteknologi?»

Statsråd Knut Arild Hareide [14:06:44]: Eg vil takke for gratulasjonen frå ein sunnhordlending til ein annan. Representanten Hans Inge Myrvold kjem jo frå ein ferjekommune og vil kjenne nettopp denne utfordringa på kroppen.

Me har vore gjennom ein periode med konkurranseutsetjing av mange ferjesamband i både riksveg- og fylkesvegferjedrifta. Resultata av dette har på fleire måtar vore gode, men me har òg fått ein sterk kostnadsauke i ferjedrifta dei siste åra.

Kostnadsauken kjem av fleire ting. Ein ting er krav til null- og lågutsleppsteknologi der det ligg til rette for

det. På dette feltet har staten gjort eit stort arbeid, og fylkeskommunane følgjer etter. Men kostnadsauken kjem òg av andre ting. I nye kontraktar blir det òg stilt krav til betre tilbod. Drivstoffprisar og mannskapskostnader har gått opp, og ikkje minst har me sett ei formidabel fornying av ferjeflåten. Fornyninga har gitt heile 60 nybygg og kontraheringar etter 2015.

Kostnadsauken må dekkjast, men det er ikkje slik at det er berre dei reisande som skal dekkje dette. I riksvegferjedrifta dekkjer staten om lag halvparten av kostnadene. Dessutan har staten gjennom Enova, Innovasjon Noreg og Noregs forskingsråd dei siste åra ytt meir enn 1,6 mrd. kr til låg- og nullutsleppsløyvingar. Til dømes har Hordaland fått om lag 275 mill. kr frå Enova dei siste åra til slike løysingar. Fylkeskommunane dekkjer vesentleg meir enn halvparten av kostnadene i fylkesvegferjedrifta. Dette har gitt ein sterk vekst i budsjetta til ferjedrift, både i stat og fylkeskommune. Men dei reisande betalar òg meir enn før. Det gjeld særleg ein del fylkeskommunar, som har heva takstane meir enn den generelle prisauken i samfunnet, og dette har naturleg nok skapt ei uro. Regjeringa har frå 2018 kompensert fylkeskommunane med 100 mill. kr for auka utgifter til ferjedrifta. Me vil no på nytt sjå på berekningane som blei gjorde.

Oppe i det heile kjem innføringa av AutoPASS for ferjer. Formålet med AutoPASS-brikkebetaling er forenkling og effektivisering, både for ferjemannskapet og for dei reisande. Det ligg ikkje store endringar i overgangen til AutoPASS-brikkebetaling bortsett frå at billettering frå personell fell bort ved overgangen til brikkebetaling. Omlegginga byggjer på provenynøytralitet. Kostnadsnivået skulle dermed samla sett vere uendra for trafikantane etter omlegginga. Nokre trafikantgrupper kjem betre ut enn tidlegare, medan andre kjem dårlegare ut av AutoPASS-omlegginga.

Så finn eg grunn til å minne om at rabattordningane for dei som reiser med ferje, er gode. Om lag to tredelar av dei reisande løyser rabatterte billetter.

Eg tar gjerne imot innspel. Eg er, til liks med representanten Myrvold, bekymra over den prisutviklinga me ser, og eg ønskjer òg ein dialog med fylka om dette.

Hans Inge Myrvold (Sp) [14:09:47]: Det er ingen tvil om at underteikna og statsråden pratar mykje det same språket i denne saka, og dei skildringane som statsråden gjev oss om situasjonen i distrikta langs heile kysten, er svært alvorlege. I ein familie som bur på øya Varaldsøy i Kvinnherad, f.eks., må forsørgjarane som skal på jobb, ut med om lag 100 000 kr årleg i ferjereiser berre for å koma seg til og frå jobb. Ferjeopprøret som brer seg i heile landet, vil ikkje dempa seg før ansvarlege politikarar finn løysingar.

Sjølv om samferdselsministeren syner ei god forståing og er tydeleg i svara, er eg sterkt tvilande til om regjeringsjefen og den nyleg utnemnde distriktsministeren deler dette synet. I fleire medieoppslag uttrykkjer dei begge at dette er fylka og indirekte dei ferjereisande sitt ansvar eine og aleine. Kan statsråden forsikra oss om at det følgjer med tilstrekkeleg med midlar og økonomi inn i den varsla dialogen med fylkeskommunane?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:10:48]: I går var eg saman med statsråd Hofstad Helleland på besøk i ferjefylket Møre og Romsdal. Der fekk me mange gode innspel, og me sa at det var ingen av dei løysingane me hadde lyst til verken å seie ja eller nei til. Men me har lyst til å gå i ein dialog med fylka for å sjå på dette.

Dette er jo eit samansett bilde. Det er ikkje tvil om at klimaløysingane på kort sikt er med på å gi ein kostnadsauke. Men på litt lengre sikt vil nettopp elferjer redusere driftskostnadene. Går ein til sambandet Anda-Lote, er no driftskostnaden frå den eine ferjekaien til den andre mindre enn det ein betaler for ein kaffikopp og ei svele på ferja i drift, når investeringskostnadene først er tekne.

Eg er opptatt av at fylka skal ha dette ansvaret, det meiner eg var ei rett løysing. Men eg ønskjer å gå i dialog, og da er det ingen løysingar eg vil avvise så langt.

Hans Inge Myrvold (Sp) [14:11:58]: Det er ikkje tvil om at svelene er gode på ferjer, og eg er glad for at ein vert invitert med til å koma med innspel. Men Vestland fylkeskommune har enno ikkje vorte kontakta av ministeren om denne dialogen. Eg ynskjer berre ei presisering av når det vil skje, og på kva måte det skal føra til resultat. Forgjengaren til statsråd Hareide har jo òg vore i dialog med fylkeskommunane utan at det gav eit nemneverdig resultat. På kva måte skil statsrådsdialogen no seg frå den dialogen som har vore ført mellom departement og fylkeskommune tidlegare?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:12:30]: Statsråd Hofstad Helleland og underteikna vil ta kontakt med fylka. Det er naturleg nok dei fylka som er store når det gjeld ferjer, og som har ei reell utfordring.

Det er jo eit blanda bilde, for dette heng saman med anbudsrundane og kva tid dei har vore. Det er med på å gi enkelte utfordringar som no er sterkare for enkelte ferjefylke enn for andre. Eg sit heller ikkje med eit samla bilde av kostnadsauken. Eg møtte sjølv ein familie i går, og det er klart at det er enorme summar dette er snakk om. Dei hadde hatt ferjekostnader på 40 000 kr i fjor, og dei må no berekne ferjekostnader på 60 000–65 000 kr i år. Det er ein stor auke. Før skatt er det ein del av inntekta på opp mot 110 000–120 000 kr, ein stor del av fami-

lieinntekta. Så me ønskjer den dialogen, og me vil ha møte med ferjefylka.

Spørsmål 24

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:13:50]: Eg vil stille følgjande spørsmål til samferdsleministeren:

«Vestland fylke har ein vanskeleg økonomi etter samslåinga. Dei har ikkje fått økonomisk overføring frå staten, slik regjeringa lova. Det mest akutte er ekstra kostnader ved overgang til nullutslepp frå ferje og hurtigbåt. 380 mill. kr for ferjer i Hordaland,» – Unnskyld, president! Eg trur det rette er 300 mill. kr. Det må vere ein trykkfeil her. – «100 mill. kr for hurtigbåt mellom Sogn og Fjordane og Bergen. Snart står ferjene i Sogn og Fjordane for tur.

Vil statsråden at Vestland skal reversere overgangen til nullutslepp, eller vil regjeringa løyve midlane som trengs for å få utsleppsfrie ferjer og hurtigbåtar?»

Statsråd Knut Arild Hareide [14:14:34]: Òg spørsmålet frå representanten Navarsete gjeld nettopp utvikling i pris og kostnader knytte til ferjedrifta. Eg har lyst til å vere tydeleg. Eg synest det er veldig positivt det Hordaland har gjort. Dei har investert i framtidsretta ferjer. Representanten Navarsete sit med ei veldig god evne til å forstå nettopp denne problemstillinga som tidlegare både kommunalminister og samferdsleminister. Eg trur den reforma som representanten Navarsete var ansvarleg for, med å gi ferjedrifta til fylka, har vore vellukka. Ho har fungert. Fylka har fått ansvaret for dette, og nettopp det ansvaret skal fylka ha.

Som eg nemnde i svar tidlegare, har Hordaland fått støtte frå Enova til å gjennomføre elektrifisering av ferjeflåten sin. Totalt har Enova gitt 275 mill. kr i tilskot til null- og lågutsleppsferjer i Hordaland.

Eg vil minne om at den store kostnadsutviklinga når det gjeld ferjer, òg er samansett. Det gjeld klima, det gjeld fornying av flåten, og det gjeld eit betre tilbod. Men som eg seier, ønskjer eg at fylka skal ha dette ansvaret. Eg ønskjer at fylka skal få moglegheita til å gjere noko med dette. Me løyvde 100 mill. kr i 2018. Me skal sjå på dei berekningane, og eg ønskjer ein dialog med fylka om korleis me kan gå inn og sjå på denne problemstillinga.

Så til AutoPASS-innføringa, som enkelte plassar fører til ekstra kostnader. Det er ingen tvil om at det er ei innføring som eg trur at fylka er veldig positive til. Det er ei forenkling, som gjer at ein berre kan køyre om bord i ferjene. Men det gjer at f.eks. Møre og Romsdal har passasjerinntekter på 100 mill. kr som dei i realiteten må erstatte gjennom AutoPASS-regimet. Eitt av dei forslaga som kom frå partikollegaen til Liv Signe Navarsete i går, Kris-

tin Sørheim, var å sjå på fleksibiliteten knytt til AutoPASS-regelverket.

Dette er ein komplisert heilskap. Me skal gå inn i det, og eg håpar at nettopp dialogen med fylka kan gjere at den reforma som me gjennomførte i 2009–2010, skal stå seg, og at fylka skal oppleve at dette er eit regelverk, ein moglegheit dei har, til å ta vare på dette på ein god måte.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:17:22]: I Innst. 78 S for 2015–2016 bad Stortinget regjeringa om å setje i verk tiltak som sikrar at alle fylkeskommunale og kommunale ferjer og hurtigbåtar nyttar låg- eller nullutsleppsteknologi ved nye anbod og på ruter i eigenregi. Òg Kristeleg Folkeparti røysta for dette. Senterpartiet var aleine om ein merknad der det går fram at ein ikkje kan støtte dette framlegget utan at auka kostnader er dekte, og at krav om ny teknologi for nullutslepp må følgjast av ei tilskotsordning som dekkjer dei auka kostnadene.

Eigentleg kokar vel det heile ned til økonomi og det å gi midlar i tråd med dei oppgåvene som ein får.

Meiner statsråden framleis at det var rett av fleirtalet å gi eit slikt pålegg utan kostnadsdekning?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:18:18]: Eg er veldig glad for dei klimaløysingane som fylka har valt. Det ville ha vore veldig rart om me hadde valt enkelte løysingar for riksvegferjene og heilt andre løysingar for fylkesferjene. Klimautfordringa er her, og eg har lyst å gi honnør til dei fylka som har gått føre på dette området. Det meiner eg har vore riktig.

Det er klart at økonomi er ein del av denne heilskapen, men ikkje alt. Og i den dialogen eg har hatt med fylka så langt, peiker dei på fleire verkemiddel, bl.a. fleksibilitet i rabattordningar. Me skal gå inn og reelt sjå på dei ulike verkemidla som fylka no ønskjer at me skal sjå på. Så ja, økonomi er ein del av dette. Som eg òg har sagt: Me skal gå gjennom berekningane frå 2018 for å sjå på dette.

Eg har tru på at me skal finne løysingar saman med fylka, og eg ønskjer ikkje å bidra til eit svarteperspel om denne utfordringa som me alle ser.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:19:25]: Eg håpar ein finn fram til løysingar. Ferja frå Mannheller til Fodnes, som mange pendlar med dagleg, kostar no 126 kr éin veg. Då kan det hende at til og med bompengane rundt Oslo vert småpengar i den samanhengen.

I 2019 hadde Sogn og Fjordane fylkeskommune eit kutt på 279 mill. kr etter endringane i inntektssystemet som regjeringa gjorde i 2015. Hordaland hadde eit kutt på 55 mill. kr. Til saman er det altså godt over 300 mill. kr i kutt samanlikna med det ein hadde før endringa. Årleg meirkostnad – inkludert investering og

drift – er i ein rapport som er bestilt av KS, berekna til 468 mill. kr, pluss usikkerheit med omsyn til drifta.

Etter å ha sveltet föra fylkeskommunane økonomisk stod statsministeren her og skulda dei raud-grøne fylka, som ho sa, for manglande evne til å prioritere.

Meiner statsråden at dette handlar om dårleg evne til å prioritere, eller handlar det eigentleg om for lite pengar frå regjeringa?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:20:24]: Det er ikkje tvil om at ein del av denne problemstillinga handlar om pengar. Eg synest fylkeskommunane, som har prioritert klimaløysingar, har gjort ei god og riktig prioritering, og eg ønskjer å gå i dialog med dei om korleis me skal løyse denne utfordringa.

Som representanten Navarsete peikte på, ser eg òg nokre kostnadsaukar for ferje som er for høge. Eg nemnde tidlegare eit eksempel på ein familie som går frå å ha hatt ein kostnad på i underkant av 40 000 kr i fjor, til no å ha ein kostnad på 60 000–65 000 kr. Det er ein veldig stor auke, og dei har ikkje noko val.

Ja, me har hatt bompengespørsmål som òg har skapt eit stort engasjement, men der har ein ofte hatt ein større fleksibilitet enn ein har når det gjeld ferjer.

Dette gjeld òg mange øykommunar. Me ønskjer busetjing over heile landet, og derfor er dette ei utfordring me er nøydde til å sjå på løysingar for. Eg er ikkje mindre optimistisk med tanke på å finne løysingar etter å ha vore i dialog med bl.a. Møre og Romsdal fylke i går.

Spørsmål 25

Geir Adelsten Iversen (Sp) [14:21:41]: Først: Lykke til!

«Høye fergepriser har ført til opprør langs kysten, voldsomme prisøkningar kan føre til fraflytting. I enkelte områder er det mulig å kjøpe fergekort som fører til at en kan få halvert kostnaden for fergeturen. Disse rabattordningene er dyre, og siden jeg bor på ei øy, så vet jeg at mange syns det å bruke 3 500 kroner for å kunne få rabatt er vanvittig usosialt dyrt.

Vil statsråden sørge for at prisen på ferger og hurtigbåter holdes på et slikt nivå at folk faktisk kan bruke tilbudet i stedet for å måtte flytte?»

Statsråd Knut Arild Hareide [14:22:31]: Eg vil takke representanten Adelsten Iversen for gode lykkønskingar.

Representanten Adelsten Iversen tar opp spørsmål om ferjetakst og prisauke for dei reisande som er gjennomført i ein del fylkeskommunar. Eg har tidlegare i spørjetimen vore inne på årsaka til at det har vore sterk kostnadsauke i ferjedrifta. Hovudbildet er at me har fått

eit betre tilbod enn tidlegare, og me har fått ei fornying av ferjeflåten i store delar av landet. Det er bra. I tillegg kjem det kostnader til miljøferjer.

Utgifter til ferjedrift blir dekte av offentlege midlar og billettinntekter. Som nemnt tidlegare dekkjer stat og fylkeskommune størstedelen av kostnadene til ferjedrifta, men billettprisane har òg gått opp for å dekkje ein del av den sterke satsinga på ferjer dei siste åra. Det er ei utfordring for dei reisande, men det er eit fylkeskommunalt ansvar å tilpasse satsinga til økonomiske rammer og akseptable billettprisar.

Representanten er òg inne på vilkår for å oppnå rabattar. Det er slik at ein må gjere ein avtale og betale inn eit forskot for å få dei største rabattane, men rabatten er raus: heile 50 pst. for privatkundar og 40 pst. for bedriftskundar. Private kan knyte to køyretøy til éin avtale. Etter mitt syn er det ikkje urimeleg med ei ordning med forskotsinnbetaling for å oppnå gunstige rabattar.

Akkurat det representanten Adelsten Iversen peikte på, var òg noko som Møre og Romsdal fylke tok opp i går. Det er i dag ei grense på 3 500 kr. Dei har i eit brev til departementet tatt opp det spørsmålet, og eg har sendt utfordringa vidare til Statens vegvesen for ei vurdering, nettopp knytt til den delen. Men eg meiner det bør vere forskotsbetaling. Viss det blir etterskotsbetaling, er eg bekymra for at me vil bruke mykje ressursar på å hente inn pengar, som igjen vil gjere at ferjebilletten og hurtigbåtbilletten vil kunne bli dyrare, og det ønskjer eg ikkje å bidra til. Men vi ser på løysingar her for å gi ein større fleksibilitet.

Eg har òg lyst til å seie at forgjengaren min har gjort endringar i nettopp AutoPASS-ordninga. Statsråd Dale gjorde endringar slik at idrettslag fekk ein større fleksibilitet. Det er endringar eg er fullt ut einig i at Dale gjorde.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [14:25:03]: Hadde enda fergetilbudet blitt bedre, men i mitt tilfelle blir det bare verre. Og vi er veldig prisgitt at det er godt vær; da går det ferge. Økte fraktkostnader fører også til at den prisen som bedriftene må betale for å få produktene sine ut fra øya, blir høy. Ser statsråden at høye fergepriser umiddelbart gir dårligere konkurransevilkår for næringslivet i fergeavhengige samfunn?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:25:38]: Det er ikkje tvil om at det representanten Adelsten Iversen her seier, er riktig. Ein del øykommunar har fått fastlandssamband. Ofte er dei betalte ned, dei er i dag gratis. Det gjeld min eigen heimkommune Bømlo.

Det er ikkje tvil om at dei øykommunane som i dag ikkje har det, men som har ferje, i realiteten har ein større konkurranseulempe, f.eks. innanfor fisk. Mange av

desse øysamfunna bidrar jo med ein fantastisk produktivitet og arbeidsplassar som heile Noreg nyt godt av.

Det å forstå kor viktig ferja er, at det er ferja som bringar deg inn til fastlandet, trur eg ein må ha budd på ein øy for å forstå. Derfor forstår eg òg at mange reagerer på den auken som no kjem – òg frå eit bedriftsperspektiv. Eg møtte sjølv ein bedrift i går som sa at dette betyr 2 mill. kr på botnlinja.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [14:26:40]: Hva vil statsråden gjøre for at vi skal få det enklere, og at det skal bli bedre for oss som bor i distriktet, på en øy, å kunne bære dette? Det må skje noe.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:27:02]: Eg har sagt at eg ønskjer ein dialog med fylka. Eg ønskjer ikkje eit svarteperspektiv om kven som er ansvarleg for dette, men eg ønskjer at fylka skal ha moglegheita til å styre ferjene, slik dei har det i dag. Det at dette er på regionalt nivå, meiner eg er eit gode.

Så skal me sjå på ulike løysingar. Eg har nemnt AutoPASS-regimet. Det er òg innspel knytte til takst. Så det er klart at dette er eit økonomisk spørsmål. Eg har sagt her fleire gonger at me skal sjå på berekningane frå 2018. Til slutt er dette eventuelt eit budsjettspørsmål. Men eg går straks saman med statsråd Hofstad Helleland i dialog med fylka for å sjå på løysingar.

Spørsmål 26

Jenny Klinge (Sp) [14:27:59]: «Det vert ofte tala om eit digitalt klasseskilje. No er det i ferd med å bli eit større transportmessig klasseskilje mellom folk som er avhengige av ferjer, og dei som ikkje er det. Verst er det for dei som er avhengige av fylkesvegferjer. Staten kompenserer ikkje fylka for dei reelle utgiftene dei har til ferjedrifta og til miljøferjer. Prisane veks, og tilbodet blir dårlegare somme plassar.

Vil statsråden ta ansvar for å finne ordningar som sikrar at fylkeskommunane blir sett i stand til å gi eit godt ferjetilbod?»

Statsråd Knut Arild Hareide [14:28:33]: Representanten Klinge er som dei tre førre spørsmålsstillarane opptatt av utgiftene til ferjedrifta og miljøferjer. Det er som før nemnt viktig å peike på at det er fleire forhold som forklarar kostnadsauken i ferjedrifta. Utgifter til miljøferjene utgjør berre ein del av dette. Det er særleg grunn til å minne om forbetringar i tilbodet dei siste åra. Me har fått fleire avgangar, lengre opningstider og større og meir moderne ferjer på mange av sambanda rundt i landet. Det er eg glad for.

Representanten etterlyser ordningar som sikrar at fylkeskommunane blir sette i stand til å gi eit godt ferjetilbod. Det er nok ein gong grunn til å minne om at fylkeskommunane i hovudsak blir finansierte med frie inntekter, slik at fylkeskommunane sjølv kan prioritere mellom ulike område.

Eg er likevel open for å sjå på om det er sider ved finansiering og takstsystem som slår uheldig ut i fylkesvegferjedrifta. Eg har likevel som utgangspunkt at eventuelle justeringar må gjerast innanfor gjeldande rammefinansiering av fylkeskommunane. Lokale prioriteringar sikrar vanlegvis effektiv bruk av midlar i tråd med lokale behov.

Som eg har sagt tidlegare: Eg ønskjer ein dialog med fylka. Eg var i heimfylket til representanten Klinge i går. Eg synest det var eit godt møte – ei forståing av dette. Så er det slik at den auken me ser òg no på fylkesferjene, sit ikkje eg med ein total oversikt over. Det er fylka, regionane, som gjer dette, derfor er ikkje me kjende med dei endringane. Blant anna gjorde Nordland fylkeskommune justeringar og endringar, endringar eg var veldig glad for. Dei sette ned prisen etter ei reell politisk behandling, og det har eg lyst til å gi honnør for.

Eg går no i dialog, men da vil eg sjå på heilskapen. Klimautfordringa er ein del av dette, men eit godt ferjetilbod har òg vore med på gi ei auking av prisane. Det synest eg likevel er bra. Me får eit betre ferjetilbod. Eg synest òg at det at me får ei fornying av ferjeflåten, er veldig viktig. Så snakkar mange av fylka òg om «pukkeeffekten», altså at det aukar kostnadene no på kort sikt, men når dei miljøvenlege ferjene først kjem, vil dei vere billigare i drift. Det krev ei investering i nye ferjer og i ein del landanlegg knytte til elferjene for å få det til. Så eg vil sjå på løysingar og er derfor glad for det spørsmålet som representanten Klinge har stilt.

Jenny Klinge (Sp) [14:31:14]: Eg takkar for eit godt svar. I denne ferjesaka er poenget at heile regjeringa eigentleg må kome på banen. Det er fleire som sit med ansvar, det er finansminister, kommunalminister og samferdselsminister, og vi har valt å stille samferdselsministeren fleire spørsmål i dag fordi han har det overordna ansvaret for transporten i landet. Det at statsråden reiste saman med distriktsministeren til Møre og Romsdal, mitt fylke, i går, er absolutt positivt, og eg opplever det som eit klart teikn på at ein kjenner medansvar for problematikken. Distriktsministeren høyrer jo inn under Kommunaldepartementet, og denne felles- turen tyder på eit ønskt samarbeid mellom desse to departementa vidare i saka.

Sjølv om desse ferjene er fylkesvegferjer og fell inn under budsjettet til kommunalministeren, er det i høgste grad snakk om samferdsel og transport. Ser stats-

råden for seg at han kan bidra til at det blir lagt fram ei løysing som faktisk sørgjer for ei rettferdig finansiering av ferjefylka, slik at aukinga i billettprisane kan reverse-rast?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:32:08]: Eg har sagt at me skal sjå på utrekningane frå 2018. Eg vil ikkje konkludere før me har gått inn og sett på dei.

Så er det ikkje tvil om det staten har bidrege til, ikkje minst på riksvegferjesambandet, der me har hatt ganske store auka løyvingar. Berre frå 2013 og fram til i dag har løyvingane auka frå om lag 650 mill. kr til 1 488 mill. kr for 2020. Det viser at det har vore ein kostnadsauke òg innanfor riksvegferjene. Me ser den same utfordringa innanfor fylkesferjene, og me skal sjå på løysingar på det. Men det er ikkje berre kroner og øre denne problemstillinga handlar om, det handlar òg om ein større fleksibilitet. Eg synest at dei fylka som eg har diskutert dette med, ser heilskapen på ein god måte, og så håper eg at me kan finne fram til gode løysingar saman.

Jenny Klinge (Sp) [14:33:08]: Vi i Senterpartiet meiner at det openbert er eit statleg ansvar å fullfinansiere drifta av fylkesvegferjene og investeringane i miljøferjer, og vi håper at dette ferjeopprøret kan bidra til å presse fram nødvendige endringar. Fylka og ikkje minst ferjepassasjerane fortener langsiktig god finansiering av ferjedrifta for å sikre rimelege billettprisar og eit godt ferjetilbod. Dette er ei sak som vi i Senterpartiet har engasjert oss for lenge. Vi har lagt inn ekstra ferjemidlar til ferjefylka i våre alternative budsjett og har òg eit forslag til behandling i Stortinget no. Dersom det får fleirtal, kan det sikre at fylka får kompensert for reelle utgifter, og det igjen kan sikre lågare prisar på ferjebillettane. No høyrrer eg at Hareide ikkje ønskjer å vere veldig konkret, men eg tillèt meg likevel å spørje om statsråden kjem til å gå inn for Senterpartiets forslag, eller om han sjølv kjem til å kome med eit forslag til løysing som er minst like bra som det vi i Senterpartiet har gjort framlegg om.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:34:08]: Eg skal ikkje no starte behandlinga av Senterpartiets forslag her i Stortinget, men det vil nok òg vere forslag som eg tar med meg når eg får ein dialog med ferjene. Men bl.a. det som går på makspris, veit eg at ein del av fylka har vore skeptisk til, og eg er opptatt av ein reell lokal hand-lefridom i denne typen saker, for me kan ikkje berre gjere dette til eit økonomisk spørsmål. Det er òg regionale, fylkesvise prioriteringar. Naturleg nok varierer òg økonomien frå fylke til fylke, men det me ser generelt, er at fylkesferjene har fått store aukingar. No skal me sjå kor store dei har vore, og me skal få fakta og informa-

sjon om kva dei reelle tala er. Det vil i seg sjølv vere eit godt grunnlag for å seie kva dei riktige avgjerdene er.

Presidenten: Da har vi kommet til dagens siste spørsmål.

Spørsmål 27

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:35:21]: Sist, men ikke minst, formelt sett også: Gratulerer til Asheim som ny forsknings- og høyere utdanningsminister. Spørsmålet mitt lyder:

«I 2018 konkluderte styret ved OsloMet med at studiestedet på Kjeller skulle opprettholdes. Nå lanserer rektor et forslag om å sentralisere virksomheten til Oslo.

Mener statsråden en hastebeslutning allerede i mars tilfredsstillende kravene til forsvarlig utredning og medvirkning?»

Statsråd Henrik Asheim [14:35:49]: La meg begynne med å takke for hyggelig gratulasjon fra representanten før jeg svarer på spørsmålet.

Etter at Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus fusjonerte i 2011, har den nye institusjonen OsloMet fått gjennomført flere utredninger og kartleggingsarbeid om fremtidig utvikling av campus i Romeriksregionen, for både Kjeller og Lillestrøm.

Nå er jeg ikke enig med representanten Knutsdatter Strand i at styret i 2018 konkluderte med at studiestedet Kjeller skulle opprettholdes. Styret vedtok følgende den 25. oktober 2018:

«På bakgrunn av dialog som har vært med huseier i Kunnskapsveien 55 på Kjeller, Hemfosa Samfunnsbygg AS, vedtar universitetsstyret at OsloMet går i forhandlinger med Hemfosa med sikte på å videreføre leieavtalen på Kjeller.»

I styrebehandlingen om lokaliseringen på Romerike ble det fremmet to alternativer:

1. konkurranseutsette ny campus på Romerike
2. gå i forhandlinger med Hemfosa Samfunnsbygg AS med sikte på å redusere leiekostnadene for eksisterende campus på Kjeller

Hensynet til å spare leiekostnader ble vurdert til å veie tyngst, og styret ved OsloMet vedtok alternativ to.

OsloMet har fremforhandlet en ny leieavtale med Hemfosa Samfunnsbygg AS med løpetid til sommeren 2043. Avtalen vil gi en besparelse på 20 mill. kr i husleie, hvert år, som også gjøres gjeldende for resten av inneværende avtaleperiode, frem til sommeren 2023. Det vil til sammen gi 90 mill. kr i lavere husleie. Den samlede kostnaden for OsloMet med den nye leiekontrakten er på rundt 1,15 mrd. kr.

Den 16. desember 2019 ga Kunnskapsdepartementet OsloMet fullmakt til å inngå leieavtale med Hemfosa Samfunnsbygg AS om leie av lokaler på Kjeller. Som representanten viser til, sendte rektor ved OsloMet, Curt Rice, et brev til fakultetsstyrene den 15. januar i år for å igangsette en ny prosess ved universitetet. Han har bedt dem vurdere to alternativer:

1. samle hele virksomheten i Oslo
2. underskrive den nye leiekontrakten på Kjeller

På bakgrunn av en samlet vurdering av økonomi, bærekraft og innspill fra enhetene vil rektor fremme en sak for styret i mars.

Utredningsinstruksen og Instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor gir krav og bestemmelser for å sikre et godt beslutningsgrunnlag for styring av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor. Det gjelder også for universitets- og høyskolesektoren.

Av bygge- og leiesaksinstruksen fremgår det at departementene er ansvarlige for å utrede lokalbehov på sine ansvarsområder, når det er behov for å endre eller få nye lokaler. Utredningen skal ivareta hensynet til effektiv areal- og ressursbruk og skal omfatte analyse av arealbehov, overordnet vurdering av lokalisering, kostnads- og usikkerhetsanalyse og vurdering av leie i markedet eller statlige lokaler.

OsloMet, som et statlig forvaltningsorgan, har ansvar for utredningsarbeidet. Jeg registrerer, som nevnt, at rektor vil fremme en sak for styret i mars om fremtidig lokalisering av OsloMet, og jeg forventer at OsloMet legger opp til en god prosess og gjennomfører de nødvendige utredningene før styret fatter en endelig beslutning i saken.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:38:55]: Takk for svaret.

Regjeringen har jo fastsatt et mål om å redusere kostnadene for leie av kontorlokaler med 15 pst. innen 2029. Ny leieavtale på Kjeller høres ut som å kunne være i tråd med det. Universitets- og høyskolebygg har i hovedsak både spesialrom og kontorlokaler.

Konsekvensene av avvikling på Kjeller eller plassmangel i Pilestredet er hittil ikke offentlig vurdert. To fakultetstyrene ved Kjeller, for fakultetet for helsevitenskap samt for lærerutdanning og internasjonale studier, stemte for at det trengs bedre utredning av konsekvensene, kom det fram av Romerikes Blad i går. Da er rett og slett spørsmålet: Hvilken nedre grense for vurdering av konsekvenser mener statsråden man bør ha før man gjør vedtak om å avvikle et helt studiested, og om det å følge instruksen for bygge- og leiesaker er godt nok etter statens utredningsinstruks?

Statsråd Henrik Asheim [14:39:52]: Det er helt riktig som representanten viser til, at det foregår nå en

prosess i OsloMet som institusjon. Stortinget har faktisk pålagt regjeringen og meg som ansvarlig statsråd å respektere de prosessene i institusjonene akkurat nå. Det betyr at jeg ikke kan gå inn og gripe inn i de diskusjonene som de har. Og det er helt riktig: De forskjellige fakultetsstyrene diskuterer, og lander også på litt ulike konklusjoner.

Det som jeg forsøkte å påpeke i mitt første svar, er at det er en ganske tydelig utredningsinstruks på disse spørsmålene. Det er ikke slik, som representanten egentlig spør om, om det holder bare å vedta det basert på en sak. Nei, utredningsinstruksen er helt klar, og alle de hensynene som jeg viste til i mitt første svar, skal være utredet skikkelig før man tar en beslutning. Det kommer jeg til å følge nøye med på.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:40:40]: Jeg synes statsråden kommer med betryggende svar med tanke på utredning, og her ser vi fram til å få mer fakta på bordet rett og slett. For det er ingen tvil om at organisering av studiesteder, utdanningstilbud, forskning og daglig forvaltning er en del av ansvaret til styret for institusjonen. Samtidig har regjeringen gjennomført en strukturreform som har lagt store føringer. Fusjonsavtalen mellom Høgskolen i Akershus og Høgskolen i Oslo legger opp til en sterk kobling mot bl.a. instituttsektoren på Kjeller og en forutsetning om at aktivitet ved fusjonerte studiesteder skulle bli videreført. NHO, Norges Varemesse og Institutt for energiteknikk støtter dette i Romerikes Blad i går. Rektor Curt Rice sa til NRK i går at problemene ved Kjeller som studiested har vært kjent i 20 år. Mener statsråden omfordeling av virksomheten mellom studiestedene er i tråd med fusjonsavtalen dersom Kjeller blir lagt ned? Og bør ikke en 20 år gammel problemstilling bli gitt tid til å bli utredet skikkelig?

Statsråd Henrik Asheim [14:41:45]: Når det gjelder å gi det tid til å utredes skikkelig, er det nettopp det jeg svarer på, ved at utredningsinstruksen er ganske klar på dette. Men det er også helt riktig at det nettopp er en 20 år gammel problemstilling, den gangen Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus skulle fusjonere, som nå er forandret i den forstand at vi sier tydelig fra og har klare forventninger til institusjonene våre på både kvalitet og oppfølging av studenter osv. Men Stortinget har også sagt helt klart at f.eks. campus og bygg er noe som styrene selv skal, som representanten påpeker, ha beslutningene over.

Det betyr at det litt krevende med å være ansvarlig statsråd på et område som dette, er at det foregår en ganske aktiv samfunnsdebatt der ute. Og jeg er helt enig – jeg følger nøye med på den, og jeg hører stemmer både for og imot. Men det er altså slik at mitt ansvar er nå ikke å gå for langt inn i å skulle gi signaler eller noe sånt. De

statsrådene før meg som har forsøkt på det, har fått påpakning også av Stortinget for det. Men samtidig er det slik at utredningsinstruksen gjør at jeg tror også man får et bedre grunnlag for å diskutere dette og se helheten, istedenfor at det nå flyr påstander frem og tilbake i media.

Presidenten: Sak nr. 2 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [14:42:52]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.43.

